

EERSTE LES - OUDE MYSTIEK

Inleiding

Het begrip mystiek betekent eigenlijk zelfbeschouwing en zelfinkeer, met als doel geestelijke bewustwording, verhoging van het "ik". Als zodanig kunnen vele schijnbaar heterogene waarden onder het begrip mystiek worden samengebracht. Er is in de loop der jaren zoveel gebeurd op de wereld, er zijn zoveel leerstellingen gepredikt, dat wij in de loop van deze cursus genoodzaakt zullen zijn een keuze te doen. Bij deze keuze hebben wij steeds rekening te houden ten eerste: met de praktische waarde, ten tweede met de begrijpbaarheid. Wanneer wij alle stellingen der mystiek moeten aanhalen, moeten wij ook alle systemen van denken belichten, die tot deze stellingen hebben geleid. Dit zou ons te ver voeren. Daarom zullen wij in deze eerste lezing de oude mystiek kort aanstippen. Daarna zullen verschillende aspecten der mystiek belicht worden, waarbij wij uitgaan van de thans bestaande denkwijzen, de thans beschikbare kennis en de uit de oudheid stammende overleveringen, die vandaag aan de dag nog van kracht zijn en nog invloed hebben.

Oude Mystiek

Om te beseffen, dat de mens kan leven in twee werelden, te begrijpen, dat hij in zich een kracht draagt, die zijn ik aanmerkelijk kan verhogen in bewustwording en begrip, moet men allereerst ontdekken, dat deze tweeledigheid in de mens bestaat: dat er a.h.w. twee werelden zijn, die gezamenlijk zijn beleven kunnen uitmaken. In de vroegste oudheid heeft de mens dit eigenlijk bij toeval ontdekt. De geschiedenis speelt zich af in een periode, dat de aarde nog begroeid was met varens, palmen, met de voorvaderen van de paddestoelen, de zwammen, kortom in een periode, dat de plantengroei aanmerkelijk verschilde van wat U heden ten dage kent. De mens voedde zich met de hem bekende gewassen en de opbrengsten van de jacht. Maar soms verkeerde hij in zodanig wanhopige omstandigheden, dat hij ook onbekend voedsel at. En daar vinden we dan eigenlijk het eigenaardige begin van 's mensen zoeken naar zijn innerlijke wereld. Een kleine groep jagers in het Zuiden van Azië (zoals U het heden ten dage definieert) word door omstandigheden gedwongen zich te voeden met al wat voorradig was. Daarbij aten zij bestanddelen van een klimplant plus enkele woekerplanten en vervielen in een eigenaardige roes. Deze roes bracht met zich mede, dat zij zich intens en reëel verplaatst achtten in een andere wereld. Deze wereld was zo reëel, dat zij zelfs een soort geografie ervan konden samenstellen, dat zij de bewoners konden beschrijven, dat zij elke rustplaats, elke kleur, die optrad binnen dat gebied, wisten te omgrenzen. In hun beperkte taal - een taal met een woordenschat van 5 á 600 - was het natuurlijk niet mogelijk hierover veel te spreken. Maar het contrast van hun eigen wereld met deze wereld was zo groot, dat in hen een onblusbaar verlangen ontstond deze andere wereld te betreden. Hiertoe gebruikten zij kruiden, zoals soms nog heden ten dage bij primitieve volkeren gebeurt. Deze roes betekende een inwendig beleven van een andere wereld met gelijktijdig behoud van eigen vermogen tot kritiseren, tot onthouden. Deze andere wereld moest echter in het denksysteem van de mens een plaats krijgen. Het werd toen de wereld van de Goden, de wereld van de voorouders en dergelijke.

Wanneer de mens begint te zoeken naar een andere en betere wereld, bemerkt hij al zeer snel, dat zijn eigen stemming van groot belang is, want deze bepaalt mede de ervaringen, die hij zal opdoen onder invloed van de gebruikte verdoevende planten. Er ontstaat een ritueel. Maar dat ritueel alleen is ook niet voldoende. Slechts indien het ritueel in overeenstemming is met de eigen persoonlijkheid en geen groot schuldgevoel of zelfverwijt optreedt, blijkt dit geheel werkzaam te zijn. Hieruit ontstaat een zedenleer. Een zedenleer, die nog volkomen gebaseerd is op de mogelijkheid de andere wereld als vredig en goed te beleven. De belevingen van het tegendeel geven het aanzijn aan velerlei onderwereldvoorstellingen.

Hier krijgen wij dus de eerste mystieke belevingen van de mens, een uit zichzelf, uit zijn eigen wereld treden, een ander bestaan beleven, en daaruit ervaringen opdoen en conclusies trekken. Praktisch tot 1500 v. Chr. blijven deze praktijken ook in de beschaafde gebieden rond de Middellandse Zee gebruikelijk. Men blijft ook daar bedwelmende middelen bezigen en zal niet in de eerste plaats op de openbaring, het orakel afgaan. Neen, men zoekt te komen tot een inzicht in zichzelf. Nu kunnen wij op het ogenblik dit natuurlijk vanuit een modern standpunt verklaren. De mens heeft een tweeledig bewustzijn, dat weten wij allemaal. Maar deze tweeledigheid impliceert ook, dat naarmate eigen leven eenvoudiger en simpeler is, meer waarden van de werkelijke persoonlijkheid in het onderbewuste tot uiting kunnen komen. Maak ik gebruik van verdovende en roeswekkende middelen als omschreven, dan neem ik a.h.w. de remmen weg, die het onderbewustzijn normalerwijze zijn werking beletten. Hierdoor kom ik tot een beleven, dat dan - schijnbaar althans - een waanwereld is, een fantasmagorie, maar toch een wereld, die zo sterke parallellen met mijn eigen wereld vertoont, dat ik tussen beide een wisselwerking meen op te merken.

Hoe het ook zij, de oude mensen, die naar waarheid, naar wijsheid zochten, hebben zeker deze psychologische oefjes der moderne tijd niet gebruikt. Zij waren eenvoudiger: Zij zeiden: "Wat ik beleef moet werkelijk zijn." Dan zei men hun: "Ja. maar ik heb je daar toch gewoon zien slapen." Dan zeiden ze: "Goed: dan zal ik in de slaap dus een andere wereld betreden. Mijn wezen is tweeledig. Mijn eigen wereld is onaangenaam. In deze wereld kan ik niet datgene verwerven, wat mij bevredigt. Die andere wereld is zo schoon, wanneer ik haar in een goede stemming beleef. Aan de andere kant, wanneer ik kwaad heb gedaan of door schuldbewustzijn word geplaagd, dan is die wereld zo ondragelijk, zo verschrikkelijk, dat ik moet zoeken naar een middel om dat deel van mij, dat die werelden beleven kan, te verhogen."

Ik zou verder kunnen gaan met U nu die gehele ontwikkeling te schetsen. Ik geloof echter, dat ik beter doe enkele stellingen van mystici aan te halen, die misschien niet altijd bekend, maar toch in ieder geval zeer duidelijk zijn. Een van de eerste stellingen, die de moeite waard is, zegt ons:

"Ik ben één met alle dingen, die ik bevat. Wanneer ik een wereld zie, leef ik in die wereld. Het is mijn doel te leven in een goede wereld. Om in die wereld te kunnen leven moet ik mij aardig tonen. Ik moet moed bezitten en kracht. Ik moet mijzelf beheersen en het recht handhaven in mijn eigen wereld. Al deze dingen zal ik doen om het loon, dat mij wacht."

Wat zegt U? Misschien te simpel? Neen. Volkomen logisch en een grondslag, die - zij het verhuuld onder vele mooie woorden - op het ogenblik nog menig geloof, menige geheimschool, menig mysticisme ondersteunt: Het zoeken naar een persoonlijke bereiking. Maar alras gaat men inzien, dat deze werelden, deze verrukkingstoestanden, nooit mogen worden gezien als reëel en werkelijk. Want men kan ze niet met vele anderen delen. Een opmerking van een oud leraar uit de tijd van ongeveer 3500 v. Chr. omgezet in moderne termen.

"Met enkelen kan ik gaan. Ik kan met mijn leerlingen nieuwe werelden betreden. Maar het is mij niet mogelijk dit gelijkelijk te doen met allen, die rond mij zijn. Zo moet de wereld, die ik betreed, een deel zijn van mij en van degenen, die ik in die wereld ontmoet."

Een logische redenering. En voor die tijd een zeer verregaande redenering. Een verwerpen van de realiteit van de Godenwereld en een daarvoor in de plaats stellen van iets, dat in mijzelf is. Daarmede zijn wij ook aangekomen op het werkelijke punt, dat belangrijk is. Ik draag in mij, wat ik beleef. Mijn verhoging van bewustzijn, kan nooit van buiten mij voortkomen, het komt altijd van in mij: dus uit het innerlijk. Er bestaat geen enkele weg om het anders te doen. Wanneer ik zoek naar kracht, bewustzijn, macht, vermogen, enz., dan zal ik dat als mysticus slechts kunnen doen door in mijzelf te zoeken. En in mijzelf kan ik alleen datgene erkennen, wat waar is.

Dat is een stelling, die in de mystiek steeds weer zal voorkomen. Wat wij in onszelf erkennen, bij dit beloven is waar. Het is niet logisch, het is niet reëel volgens onze eigen wereld, maar het is waar. Nu gaat de mysticus der oude tijden op zijn manier een indeling maken. Een indeling, die langzaam maar zeker geassocieerd wordt met beelden. Hij vereenzelvigd vaak

persoonlijkheden, die in feite een deel van zijn eigen persoonlijkheid zijn, met bepaalde gebieden: en elk gebied op zichzelf weer met een werking in de natuur, een kracht in het leven, een feitelijke toestand binnen de wereld. Die vereenzelviging leidt hem tot het stellen van een grote reeks van persoonlijkheden, en niet een ieder blijkt in staat gelijkelijk deze persoonlijkheden op te roepen, te aanvaarden of te beleven. Dat is ook begrijpelijk. Ze maken deel uit van de innerlijke mens. Zo komt een splitsing, waarbij hoe langer hoe meer synoniemen voor een bepaalde kracht vereerd worden, waar men nu uitgaat van eigen persoonlijke beleving. Een identificatie van deze belevingen met dode voorwerpen zowel als symbolen komt steeds meer voor en op de duur ligt vaak reeds achter een schijnbaar fetisjisme een uitdrukking van mystiek beleven verborgen.

Om anderen eenzelfde beleven mogelijk te maken, dient men een scholing te beginnen. Maar hoe kun je iemand scholen in iets, dat ligt buiten het stoffelijke? Slechts door gebruik te maken van zijn eigen persoonlijkheid en deze door stemmingen, het geven van kennis, het bijbrengen van een absolute overgave, voor te bereiden op de ontvluchting aan de stoffelijke werkelijkheid. Ook hierbij wordt nog steeds gebruik gemaakt van roesmiddelen. Dat gaat zo ver, dat zelfs in de tijd der Romeinen (en nu bedoel ik hier onder meer de tijd van de Grachen, dus de tijd van de grote spanningen tussen patriciërs en plebejers) wij verschillende Godsdiensten zien optreden, die bekend zijn om hun orakels, maar die gelijktijdig zekere groepen mystici verbergen. En deze maken nog steeds gebruik van plantaardige middelen, roesmiddelen. Dat gaat zo ver – dat mag ik er nog even bijvoegen –, dat de heksen van de Middeleeuwen soms ook behoorden tot deze oude groep van mystici, die dus hun beleven trachtten te verwerven door het lichaam in een toestand van lichte vergiftiging te brengen. Verder moeten wij natuurlijk weer in de oudheid gaan kijken. Wat is de kern van het denken. Steeds weer ontmoeten wij reeksen van proeven of beproevingen. Naar gelang het land of het volk, waarbij wij zijn, worden deze anders voorgesteld. Maar het zal ons duidelijk worden, dat deze symbolen zijn. Symbolen voor innerlijke belevingen, voor de innerlijke strijd, die men moet doormaken, voordat men zijn eigen wereld kan prijsgeven en geheel in een andere wereld of bestaansvorm opgaan.

Om de novicen hierop voor te bereiden, zullen de leraren (meesters, als gij ze zo noemen wilt) beginnen met hen dit aanschouwelijk voor te stellen. Er ontstaat een reeks van symbolische spelen, vergezeld gaande van gezangen in een zeer bijzonder ritme die uitbeelden wat men doormaakt. Ze zijn tevens de bron voor de latere Godenspelen, waarin het beleven van Goden en halfgoden wordt voorgesteld. Deze zijn dan weer de façade, waarachter zich het mystieke spel moet verbergen. De mystici zijn onder de priesterschap meestal niet zo erg gezien, zij zijn niet praktisch genoeg.

Ik zou zeker niet volledig zijn, wanneer ik de twee richtingen van de oudheid niet met elkaar vergeleek. Wij hebben in de eerste plaats degene die de wereld verwerpt of ontvlucht. Het is de kluizenaar, de vaak halfwaaninnige profeet, die zich terugtrekt uit de menigte en slechts een enkele keer terugkeert onder de massa om haar zijn verwijten toe te slingeren en te trachten leerlingen te winnen, die met hem zullen ontvluchten aan de zuiver stoffelijke wereld.

De andere richting is een formalistische wereld. Zij zoekt zich aan te passen aan de bestaan de maatschappij. Het komt voor, dat mystici als functie in het leven raadsman zijn van een koning, een vorst, dan wel – wat evenzeer voorkomt – de hogepriester zijn van een Godsdienst, die zij dan zelf maar zeer ten dele au serieux nemen. Het is de tegenstelling tussen beide richtingen, die het voor ons moeilijk maakt de algemene lijn van de oude mystiek te bepalen.

Gaan wij uit van het persoonlijk, het individueel zoeken, dan komen wij terecht bij de kluizenaar, de woestijnbewoner, die in uiterste armoede leeft, die de eenzaamheid liefheeft. Hij gaat uit van zichzelf. In een voortdurende zelfbeschouwing wekt hij kunstmatig of op andere wijze – dus door training, bespiegeling – de beelden van werelden, van toestanden en wezens, die vreemd zijn aan de stoffelijke werkelijkheid. Hij komt hierdoor vaak in een toestand te verkeren, die hem zeer lange tijd met een minimum aan spijs en drank volkomen gezond doet voortbestaan en die hem bovendien een inzicht geeft in de werkingen van mensen en ook van delen der Schepping – die voor anderen onvoorstelbaar zijn, het gaat zo ver, dat hij

komt tot een uitschakelen van de tijd als actief element. Zijn wereld echter is een vreemde, vooral wanneer hij ver doordringt. Kunt U zich voorstellen, dat drie lijnen gezamenlijk een vierkant vormen? Neen, nietwaar? In de wereld, waarin deze zoekers komen, is dit wel mogelijk. Dit betekent, dat elke vorm vertekend is, dat elk symbool een geheel nieuwe uitdrukking krijgt. Zij hebben geen mogelijkheid om reëel - steunende dus op helpers - terug te keren en dit te bezien, om te vergelijken. Velen hunner worden dan ook door het vreemde zodanig overweldigd, dat zij vanuit menselijk standpunt gezien krankzinnig worden. Zij zijn niet in staat om te ontkomen aan de gevolgen van een zo totale omstelling. Zij weigeren soms dit te doen. En er zijn vele gevallen bekend, waarbij zo'n mysticus in een katatonische trance verviel, die zeer lang duurde. Overigens mag ik erbij voegen, dat hierdoor legenden omtrent zevenslapers en dergelijke ontstonden.

De georganiseerde vorm kon vaak niet zover doordringen. Want kon de mysticus in eenzaamheid zijn hele leven instellen op de andere wereld, voor de mysticus, die temidden van een priesterdom leeft, die misschien een functie heeft in het staatsbestel, die zich verantwoordelijk voelt tegenover zijn medemensen, is het niet mogelijk voortdurend en te allen tijde zich in te stellen op het hogere. Er staat tegenover, dat hij niet alleen is. Gezamenlijk beleeft men andere werelden, gezamenlijk ziet men, hoe buiten het ik - het gekende ik van de stoffelijke wereld - een nieuw ik opbloeit in een wereld vol van zonderlinge kleuren, van kostbare krachten en vreemde landschappen. Zij leren contact te krijgen met anderen. En wonder boven wonder blijkt hen, dat die anderen niet altijd in de stof leven. Degenen, die wat slechter, wat zelfzuchtiger zijn, komen hierdoor vaak tot demonie. Vele der z.g. Baälsdiensten (dus verheerlijking van de Heer, de geestelijke Heer van een stad of een gebied) zijn te wijten aan dergelijke contacten. De goeden echter brachten op de duur een leerstelling te voorschijn, die in korte omschrijving een perfecte richtlijn is - ook nog heden ten dage - voor een ieder, die zoekt naar een mystieke beleving. Ontdaan van de vaak bloemrijke en beeldenrijke taal der tijden zou men het zo kunnen stellen:

"Gij, die zoekt, naar andere werelden en wilt uitstijgen boven Uw eigen wezen, bedenk dit: Niemand die vreest kan ongestraft andere gebieden betreden. Zo ban uit Uw wezen de angst. Weet, dat er geen dood is, maar dat het te gronde gaan op aarde niets anders is dan een herboren worden in de werelden, die gij hebt leren kennen uit geestelijke aanschouwing. Vraag U nooit af, of men buiten U al of niet akkoord kan gaan met Uw wijze van leven. Gij zijt verantwoording schuldig aan Uzelve en eerst door Uzelve te zijn, zo intens gij kunt zult ge in staat zijn U de banden te realiseren, die dit ik verbinden met andere werelden en andere krachten. Het is het noodlot van elke mens, die zoekt naar wijsheid, steeds te sterven. Want dat, wat wij bereikt hebben, moeten wij achter ons laten, willen wij in staat zijn verder te gaan. Zo hecht U aan niets, noch aan wijsheid, noch aan goederen of bereikingen. Indien gij de kern der dingen wilt kennen, zult gij in Uzelf moeten schouwen. Want in U begint de weg, die leidt tot een werkelijkheid, die alle dingen omvat.

Ik heb hier een paar korte punten geciteerd en meen hiermede voor heden te mogen volstaan. Een volgende maal wil ik trachten U te tonen, hoe langzaam maar zeker de mystiek werd tot een belevingswijze, die niet meer een eigen lering baarde, zoals in de oudheid, maar die integendeel een sublimatie van bestaande leerstellingen betekende, waardoor het ik, van buiten uitgaande, door in zich de verwerkelijking van uiterlijke waarden te zoeken, kon komen tot inzicht en een geestelijke stijging. Voor heden echter dank ik U allen voor Uw aandacht.

NOOT I

Tijdens de discussie bleek, dat er bezwaren rezen tegen "het zichzelf zijn in alle punten en opzichten." De spreker beantwoordde dit als volgt: De opmerking, dat dit te egocentrisch is, lijkt mij echter beperkt in opvatting. Want hierbij gaan wij uit van een zuiver stoffelijk standpunt, waarbij het begrip "ik" wordt gezien als klein ego, ikje. Maar er bestaat ook nog een groot-ego, d.w.z. het ik met al zijn verbindingen, die het met de kosmos in contact brengt. Om werkelijk jezelf te zijn moet je ten koste van alles verwerklijken al, wat er in je leeft: niet zozeer stoffelijk - dat ware onmogelijk - maar geestelijk. En dan blijkt, dat dit schijnbaar egocentrisch zijn ons brengt op de directe en onmiddellijke banden, die vanuit de kern van ons zijn - geest en ziel - reiken ver over de voorstellingen en mogelijkheden van onze eigen wereld

heen naar grotere krachten, naar lichtender verten. Er is heel vaak geleerd door ons in deze groepen, dat elke mens een deel van God is. Met andere woorden, wanneer ik zeg "ik", zeg ik ook God - zij het in zeer beperkte mate -. Indien ik dit deel van die kracht in mijzelf kan realiseren door ten koste van alles geheel mijzelf te zijn, zal ik dus geestelijk gezien in harmonie komen met mijn God en als zodanig een realisatie van het Goddelijke als mogelijkheid vinden. Geestelijk zijn wij vaak geboren uit andere werelden, dan op aarde voorstelbaar lijken. Sommigen komen uit lichtende gebieden terug of dalen voor een enkele keer neer om de volmaaktheid van hun wezen te bevestigen in de stof. Anderen zijn gevluht voor de benauwende duisternis van de sferen vol verschrikking. Ook dit moet men zich kunnen realiseren. Het terugvinden van deze werelden, van dit uitgangspunt van het leven, is belangrijk. Eerst hierdoor immers wordt het mij mogelijk mijn wezen werkelijk in overeenstemming met de behoeften verder te leiden en te vormen. Eerst zo wordt het mij mogelijk een eenheid te vinden tussen mijn huidig streven en mijn werkelijk zijn.

Ik geloof dus, dat ik hier het egocentrische mag terugwijzen tot de stoffelijke beperking. Zuiver technisch gezien blijft dit egocentrisch. Maar dan kan hier gezegd worden, even technisch. De mens kan slechts uit en door zichzelf bewust zijn. Indien hij uit en door zichzelf een bewustzijn gewint van God, is dit een egocentrisch zijn, dat leidt tot een al-kennen, al-begrijpen, al-weten. En als zodanig wordt dus vanuit het centrum "ik", het bewustwordingspunt, uiteindelijk de gehele kosmos omvaanden het doel van het leven vervuld.

NOOT II

Sprekende over de eerste ontwikkelingen werd opzettelijk een vage periode van het pre-atlantische tijdperk aangeduid in een tropische omgeving, aangezien hier - ook heden ten dage nog zoals vroeger in den beginne -, juist deze verschijnselen het meest voorkwamen en deze planten het weligst groeiden.

TWEDE LES - NIEUWE MYSTIEK

Is in de oudheid de mystiek het resultaat geweest van een mechanisch aanvoelen van eigen onvolmaaktheid. In de nieuwere tijden is het zoeken naar eenheid langzaam maar zeker een kwestie geworden van innerlijke waarden. De werelden van geesten en Goden worden in de mystiek steeds onbelangrijker. Daarentegen krijgt een steeds belangrijker plaats het "ik" zelve. Dit zoeken in het "ik" is de ware esoterie en vormt op de duur een reeks van mystieke scholingen en gebruiken. De esoterie kan dan ook de kern van al deze scholen genoemd worden, n.l. het inwendig schouwen.

Wanneer wij zoeken naar mystieke beleving, komt daar voor de mens het volgende aan te pas: Ten eerste het denken. De gedachte moet gericht zijn op een vergodelijking van het "ik" met de buitenwereld, maar ook op een (er)kennen van de eigen drijfveren van het "ik". Eerst wanneer men weet, waarheen men streeft, wanneer men een redelijk inzicht heeft in de wijze, waarop men tracht te streven, kan gesproken worden van een mogelijke bewustwording. Daarbij blijkt echter, dat ook een tweede invloed zeer sterk mee speelt. Dit is het gevoel, dat wordt aangevuld door inspiratieve krachten, innerlijke belevingen. Deze laatste zijn niet uit te drukken in woorden of zelfs maar in klanken. Men komt er dan ook toe om vooral het symbool te gebruiken als uitdrukking voor deze tweede invloed of het innerlijk beleven. In de derde plaats ervaart men al heel snel, dat de zintuigen een grote invloed hebben op de innerlijke toestand. Wanneer men wil komen tot een innerlijk beleven, is het dus noodzakelijk om door ceremonieel, door gebaar, door omgeving a.h.w. een zo gunstig mogelijke conditie te scheppen. Eerst dan is van een werkelijke bereikingsmogelijkheid sprake. Hier speelt dus ook het begrip van vorm, vorm en harmonie, klank en melodische invloed een zeer grote rol.

Achter deze waarden vinden we in de mystiek bovendien nog als laatste factor de magie. Ook de magie speelt een grote rol, waar het werken met bovennatuurlijke krachten, dat in de magiër zo sterk op de voorgrond komt, esoterisch gezien wordt als het werken met de krachten, die in ons leven.

Wij kunnen spreken met de oude Grieken, wanneer wij zeggen: Wij kennen slechts één God: de daemon in ons het vreemde, het onbegrepene. Het is dit vreemde, dit onbegrepene, dat de kern vormt van elke mystieke beleving. Er kan dus nooit worden gesteld, dat de mystiek op zichzelf een vaste richting vormt. Integendeel: zij is de begrenzing door symbolen, rituelen en beschouwingen van een innerlijke bewustwordingsgang, die voor elke mens afzonderlijk en persoonlijk geldt. Om U enig denkbeeld te geven van de wijze, waarop de mystici dachten en de wijze, waarop zij trachtten hun ervaringen vast te leggen, wil ik hier allereerst een inwijdingsgang beschrijven, die in een Europese kring in Rouen werd beleefd in het jaar 1784. Dus kort voor de Franse revolutie. De persoon in kwestie werd toegelaten tot een gezelschap, zwoer verschillende eden en werd verder onderworpen aan de volgende proefnemingen:

Ten eerste: het ongekled treden voor de gemeenschap. Hiermee aangevende, dat hij herboren werd in deze gemeenschap, gelijktijdig bewijzende, dat hij afstand deed van burgerlijk opzicht, moraal e.d., zoals gangbaar in de buitenwereld. Daarna bracht hij een offer - of schijnoffer, als U het zo noemen wilt - voor een altaar, dat was opgesteld voor de meerderen, die deze groep regeerden. Vervolgens werd hij weggeleid en aangekleed. Dit gebeurde wel in het oog van het publiek, maar buiten de eigenlijke cirkel der aanwezigen. Gekleed werd hij teruggeleid en geïnstalleerd. Men gaf hen dan de volgende waarheden ter beschouwing:

In de eerste plaats: de mens op zichzelf is niets.

In de tweede plaats: de mensheid is de uiting van het Goddelijke.

In de derde plaats: het geheim der vele werelden is gelegen in de mens.

Hij werd dan weggeleid, en na een lichte maaltijd gedurende 24 uur ter meditatie alleen gelaten. In deze periode zocht deze mens voor zichzelf naar rationalisatie wat hij had meegemaakt. De gedachtegang was ongeveer als volgt: "Ik ben eigenlijk belachelijk, dat ik mij door deze humbug hier laat beïnvloeden." Daarna: "Maar er moet toch enige zin gelegen zijn in dit alles. Waaraan heb ik eigenlijk geofferd? Heb ik geofferd aan een demon? Néén: Geofferd aan een God? Neen. Ik heb geofferd zonder meer. Waarom heb ik geofferd? Ik heb geofferd om hierdoor mijn zoeken naar innerlijke waarden tot uiting te brengen." Conclusie: "Het offer dat ik bracht, bracht ik feitelijk aan mijzelf. Wanneer ik een offer aan mijzelf breng en daarbij toch nog kan denken aan een God, dan moet die in mij leven."

De toestand van die persoon wordt op de duur zozeer een verzonken zijn in zichzelf, dat hij meende, een klank op te vangen. Deze klank heeft hij later geprobeerd te uiten, maar dit werd hem door zijn meerderen verboden. Hij heeft nooit begrepen waarom. Toch had hij in dat eerste ogenblik een innerlijke beleving, waarbij hij zijn ware naam a.h.w. hoorde. Die ware naam komen wij overigens - zowel in de magie als in de mystiek - telkenmale weer tegen. Zij kan het best verklaard worden op de volgende wijze: In ons allen, geest en stof, woont God. Maar God heeft in ons een speciaal aangezicht gevonden. Wij zijn dus een zeer nauw omschreven uiting van het Goddelijke. In ons is God werkzaam en deze werkzaamheid kan omschreven worden. De omschrijving hiervan is Gods geheime naam, die slechts in ons waar en werkelijk is, die echter buiten ons uitgesproken – geuit dus - een vernietiging van de Goddelijke waarde in ons tot stand zou brengen. Deze beleving - dus een beleving van contact met God - vinden wij steeds weer op de voorgrond staan bij vele geheimzinnige riten. Het symbool, dat gebruikt wordt, zal verschillen naar gelang de tijd, de periode, waarin de mens leeft. Maar zijn denken zal altijd een gelijke richting behouden, ook wanneer hij denkt, dat het niet zo is. Of je nu al streeft naar buiten toe, desnoods naar een wereldheerschappij onder religieus mom, of je streeft naar het kennen van de oude wijsheden, altijd blijft één ding zeker: In feite zoek je slechts jezelf, omdat je de waarheid van jezelf tracht te vinden.

De mysticus zoekt een verzadiging van zijn eeuwige honger naar innerlijke kracht en innerlijk licht. Hij tracht de onvolmaaktheid van het eigen wezen aan te vullen en zo te komen tot een innerlijke eenheid, die het hem mogelijk maakt menselijk en geestelijk "zijn" te beleven zonder daardoor beroerd te worden dan alleen door de levende kracht, die in alles geuit wordt. Het is begrijpelijk, dat de symboliek altijd moet worden aangepast aan de tijd. Ik heb dit reeds opgemerkt. Toch blijkt ons, dat bepaalde overleveringen een zeer lange looptijd hebben en dat symbolen, die reeds zeer oud zijn, ook heden ten dage worden gebruikt.

In de allereerste plaats kennen wij de z.g. chemische symbolen. Daarbij vinden wij - en wel hoofdzakelijk in Indië - b.v. het maken van goud terug in 2700 jaar v. Chr. Wij vinden een symboliek daaraan ontleend in de z.g. veredeling van de ingewijde in Egypte ongeveer een 1500 jaar v. Chr. Wij vinden echter dezelfde gang van zaken, dezelfde gedachten ongeveer 1400 na Chr. in het westen bij bepaalde alchemistische groepen, hoofdzakelijk in Italië. Het beeld van de transmutatie, van de verandering, moet dus wel degelijk een grote inhoud hebben. Niet alle uitleggingen zijn volkomen gelijk, maar de algemene lijn van deze totale ontwikkeling kan zo worden uitgelegd als volgt: Wanneer wij leven - onverschillig waar - dragen wij in ons een kern van edel metaal. Dat edele metaal - het goud - kan worden vergeleken met het bewust Goddelijke licht. Echter is het niet mogelijk uit datgene, wat wij thans zijn, zonder meer dit edele metaal, dus goud te maken. Daarvoor is een toevoeging noodzakelijk. En het is ook weer niet vreemd, dat wij overal de begrippen wit en rood zien optreden bij deze transmutatieprocessen.

In de eerste plaats wordt bij de praktische alchemie veel gesproken over het geheimzinnige. witte en rode poeder. Maar in Indië sprak men over het bloed en het water, twee elementen, die ook qua kleur geacht worden rood en wit te zijn. Deze kleuren moeten dan vergeleken worden met innerlijke waarden en belevingen. En dan blijkt ons, dat wit staat voor geestelijk beleven, rood voor hartstochtelijk beleven. Er kan dus worden gezegd, dat de veredeling van de mens en zijn transmutatie tot deel van het Goddelijk licht eerst plaats kan vinden, wanneer hij een tweeledige ervaring doormaakt - een toevoeging aan zijn wezen dus - n.l. in de eerste plaats het kennen van de materie en haar hartstochten, in de tweede plaats het kennen van de innerlijke stilte en de daarmee gepaard gaande verlichting van het eigen wezen.

Deze symboliek werd betrekkelijk ver doorgevoerd, omdat men wilde voorkomen, dat niet ingewijden enig inzicht zouden krijgen in de daarachter liggende gedachtegangen. De alchemisten - enerzijds de voorlopers van de hedendaagse chemie, ja, zelfs van het atoomonderzoek - zijn anderzijds gelijktijdig mystici par excellence. Zij verbergen echter hun voor die tijd niet aanvaardbare stellingen achter de termen der chemie, die zij ook gebruiken voor hun normale proeven. Dat maakt de ontleding daarvan wel zeer moeilijk. Er kan dus worden gezegd, dat het verbergen van de waarheid achter symbolen deze vorm voor een zeer groot aantal mensen ontoegankelijk maakt. Om de symbolen, die vandaag aan de dag nog zo'n grote invloed hebben, een ogenblik nader te bezien, kunnen wij het best teruggrijpen op de Egyptische periode. Daarin kennen wij n.l. het mysteriespel van Osiris. Ik zal het U kort verhalen:

Osiris, vorst des lichts, wordt door zijn broeder Seth achtervolgd, tenslotte verdreven en in de verbanning gedood. Zijn lichaam wordt in stukken verdeeld en in het water van de eeuwige rivier geworpen. Daarna komt zijn moeder en voegt al deze delen weer tot één geheel tezamen, waardoor hij, uit de dood herrezen, wordt tot licht van de wereld. In een mysteriespel wordt dit nog al uitdrukkelijk uitgebeeld en wordt vooral de nadruk gelegd op de onderwereldbelevingen van Osiris. Dit werd gedaan ter misleiding van eventueel niet-ingewijden. De werkelijke betekenis is deze: De mens, die zoekt naar licht. Dus die het goede volgt, wordt bestreden door zijn broeder, een deel van zijn eigen wezen, dat ten kwade is geneigd. Het goede kan in de mens niet zonder meer overwinnen. Eerst wanneer het goede overwonnen is door het kwaad en dus de nadruk is gelegd a.h.w. op de kwetsbaarheid van het goede, is het mogelijk om te komen tot een werkelijk kennen. Osiris, die niet door de onderwereld gaat, is geen bron van licht. De tocht naar de onderwereld is noodzakelijk. Wij moeten kunnen afdalen tot in de diepste diepten van eigen bestaan, ja, wij moeten de dood, symbolisch of reëel, kunnen aanvaarden, voordat wij in staat zijn de geestelijke geheimen van het eeuwig bestaan in onszelf te dragen en deze ook als een kracht werkzaam te maken in onze wereld. Wanneer wij echter gekomen zijn tot het punt, dat de vernietiging dreigt, dan zal ons streven naar het goede - dus de intentie plus het weten - voldoende zijn om ons niet in de vloed van tijd ten onder te laten gaan. Want de eeuwige stroom is de tijd. Overwinnende de tijd zullen de overblijfselen van het goede in ons aan de oever komen, d.w.z. hernieuwd in het bewustzijn ontstaan. En in dit hernieuwde ontstaan zal het wezen der wereld, waartoe wij behoren, een hernieuwd leven mogelijk maken. Herboren keren wij uit de onderwereld tot het licht. Maar zolang wij lichtgevende kracht willen blijven voor degenen, die rond ons zijn, zullen wij ook de onderwereld moeten ondergaan.

Ik geloof, dat hierin eigenlijk de inhoud - de werkelijke inhoud - van praktisch elke mystieke richting is uitgedrukt. Het is onze taak om klimmende in kennis, klimmende in ervaring, langzaam maar zeker te sterven, voor zover het ons persoonlijk goed betekent. Goed en kwaad moeten voor ons uitgewist zijn, zoals leven en dood geen betekenis meer hadden voor de dode ledematen van Osiris. Maar wanneer wij eenmaal goed en kwaad niet meer kennen en herboren worden door onze noodzaak te leven, dan ontbrandt er in ons een kracht der tegenstelling. Tegenstellingen betekenen kennis, begrip, ervaring. Het in je dragen en kunnen verdragen van de tegenstelling betekent gelijktijdig kracht. De uitdrukking van de tegenstellingen in jezelf betekenen een beeld der volmaaktheid. Dan kun je worden tot iemand, die het geheim van het leven in zich draagt. U ziet, deze oude mysteriën hadden dus wel degelijk een inhoud, die modern genoemd kan worden. Ook bij andere mystieke richtingen vinden wij gebruiken - vooral inwijdingsgebruiken - die ons steeds weer wijzen op het einddoel van de mysticus: een eenwording van het innerlijk zelf en het geven van uitdrukking daaraan op een zodanige wijze, dat het voor de wereld betekenis krijgt, zonder dat het gelijktijdig een persoonlijke ondergang zou betekenen.

Wij vinden b.v. bij de Grieken een aantal mysteriën, waarin wij in de eerste plaats tegenkomen, het duister, symbool van onwetendheid. In het duister de slang. Niet slechts symbool van leven of van genezing, maar vooral van kennis. De slang mag niet gevreesd worden, noch mag zij het "ik" tot stilstand brengen. Kennis is een beproeving van de weg, een middel. Daarop volgt de afgrond. De afgrond is het symbool van de dood. Wij gaan langs de afgrond, m.a.w. wij geven ons aan de dood over. Want het leven heeft geen waarde zonder de

geestelijke inhoud. Dan zien wij de beproeving van het vuur. Zij werd in die dagen meestal betrekkelijk primitief tot stand gebracht, gloeiende houtskool, enkele takken misschien in een stenen goot voor een deur, die je door moest gaan. Je moest dus door het vuur heengaan. De symboliek was weer heel begrijpelijk. De vlammen zijn de werkzame geest der materie, maar gelijktijdig de vervluchtiging ervan. Een reinigend element dus. Wie door het vuur gaat na de dood getrotseerd te hebben, geeft hiermede aan, dat hij alles achter zich wil laten, wat behoort tot leven en dood, en het geheel nieuwe, het eeuwige wezen van het "ik" wil accepteren. De daaropvolgende gang brengt de inwijdeling in een grote zaal vol van menselijke genietingen. Maar de mensheid telt voor de afgestorvene slechts als bewustzijn, niet meer als menselijke uiting of als gezelschap.

De ingewijde is tot op zekere hoogte eenzaam. Hij mag dan ook niemand aanzien, niet aanzitten aan een tafel, niemand beroeren, geen spijs en geen drank gebruiken. Verblijvende in deze zaal ziet hij de mens, zonder zelf mens te zijn. Vandaar gaat hij verder en treedt binnen in de tempel. En hebben in de tempel de gewone mensen de Goden eer bewezen, de ingewijde zal dit niet doen. Hij zal voor de God treden en Hem werkelijk aandachtig beschouwen. Hij zal de schoonheid, de kracht van die God loven, maar zal Hem niet aanbidden, want de God is immers slechts het symbool van datgene, wat nu in hem leeft, het tijdloze. Eerst daarna kan de werkelijk geestelijke beproeving volgen, vaak door hypnose tot stand gebracht. Ook hier weer dezelfde gedachtegang. De gedachtegang, die altijd weer teruggrijpt naar de inhoud van het wezen. Het zijn vooral deze richtingen, die tijdloos kunnen heten, omdat zij niet met de zeden, de mores van een bepaalde tijd in tegenstelling zijn.

Iets anders vinden wij bij de Syrische inwijdingsgeheimen, waarbij het geslachtelijk verkeer een grote rol speelde. De twee-eenheid man-vrouw werd geacht te zijn de oplossing. De essence van de vrouw in de man, van de man in de vrouw betekende hier de vervollediging van het eigen wezen, waardoor zowel het scheppend als het dragend aspect der Schepping gerealiseerd konden worden en zo een grotere kennis van het Goddelijke verworven kon worden.

Wij hebben nu een kleine schets gegeven van verschillende inwijdingssystemen en moeten nu noodzakelijkerwijze komen tot een beschouwing van de kentekenen van de meer recente mystieke ontwikkeling. Praktisch alle mystieke richtingen der laatste tijd zijn op enigerlei wijze gebaseerd hetzij op een bijbel, of op een ander heilig geschrift: d.w.z. dat ze zich aanpassen aan de tijd. De openbaring en kennis, die in een dergelijk geschrift verborgen is, behoort in juiste uitleg tot de schat van weten, die aan de leerlingen wordt medegedeeld.

Verder vinden wij in praktisch elk mystiek genootschap een reeks graden. Deze graden geven niet slechts bewustzijn aan, dus bereiking, maar daarnaast ook wel degelijk de positie die men inneemt t.o.v. de anderen. Hierbij gebruikt men over het algemeen de kabbalistische tekens, zodat bepaalde getallen en getalswaarden worden uitgedrukt in getallen der graden. Een numerologisch systeem vinden wij hier en daar ook wel, maar daarbij kan toch niet worden gezegd, dat de mystieke betekenis volledig verborgen is. Ook hier kunnen we de symbolen steeds weer teruglezen. Dan is verder opmerkelijk, dat de moderne mystiek eigenlijk in vier graden is te scheiden. De eerste graad is het zoeken. Het zoeken betekent in de eerste plaats het zoeken naar kennis. Gelijktijdig betekent het een zekere onderwerping. Ieder mens, die naar de mystiek zoekt, die mysticus is krachtens zijn wezen, zal binnen een gemeenschap, die de mystiek nastreeft, dus moeten beginnen met studie. Weten is onontbeerlijk. Is deze studie voleind, dan krijgt men de tweede fase, waarin men geacht wordt een deel der kennis in praktijk te brengen, terwijl, gelijktijdig de kennis verder wordt aangevuld, en de werkelijke betekenis van het geleerde dieper wordt doorgrond. Heeft men deze fase doorgemaakt, dan vindt men de derde. Hier krijgt men de beschikking over inzichten omtrent samenwerking in de groepering: verder ook een nauwkeuriger inzicht in de verplichtingen, die men op zich heeft genomen binnen zo'n groep. Het staat dan nog aan een ieder vrij om uit te treden. Deze indeling van drie graden is volkomen logisch. Zij beeldt dus uit het ontwikkelen van het "ik" door het verwerven van esoterische kennis temidden van een vaste groepering of gemeenschap, die door de veelheid van haar leden noodzakelijkerwijze tot een organisatorisch verband is gedwongen. De vierde fase echter is een totaal andere. Wanneer men n.l. zover is gekomen, dat men de eerste drie treden is opgegaan, komt een fase van zelfrealisatie. In deze

zelfrealisatie wordt kennis verworven, die in feite gelijk is aan die van de eerste fase, maar nu met een interpretatie, die gelijktijdig toepasselijk is op stoffelijke wereld en de geestelijke wereld. Er bestaat geen strijdigheid meer tussen stof en geest. Het geheel wordt een eenheid. Verder leert men daarin het toepassen van eigen kracht en tenslotte ook het leiden van zowel stoffelijke als geestelijke kracht. Heeft men dit volbracht, dan valt men - mystiek gezien - onder degenen, die heersers zijn.

We vinden in elke groepering altijd weer titels. Die titels lopen van het soms belachelijke af tot het haast verborgene, waar de titel eerder een aanspreeknaam schijnt te zijn. In alle gevallen heeft men door die titel geprobeerd een bepaald gezag weer te geven. Men heeft dan ook zijn eigen symbool. Die symboliek is uit de aard der zaak in praktisch elke groepering anders. Toch zijn er bepaalde dingen die bij de christelijke mystieke groepen steeds op de voorgrond komen. En dan wil ik allereerst wijzen op het zwaard. Het zwaard is een wapen, maar gelijktijdig - op de juiste wijze opgenomen - is het een kruis. Met een tweede zwaard - op de juiste wijze in aanraking gebracht - kan het elke vlakverdeling tot uitdrukking brengen van 180 graden tot praktisch 5 graden. Door kruising, waarbij de lemmeten in het midden elkaar beroeren, kan a.h.w. verder een verdeling in aparte vakken van de wereld tot stand worden gebracht. Dit laatste komt dan overeen met het symbool van het kruis in de cirkel. Of - zo U het anders wilt - de uiting van de werelden in de lichtende kracht. Of - in de oude interpretatie - de erkenning der waarheid in vier richtingen binnen het gebied van de zon.

De zwaarden zijn bij het Christendom haast nog belangrijker dan bij de niet-Christenen. Het is vooral de vorm, dus de kruisvorm, die inhoud geeft. Het kruis is het symbool van de zelfopofferende bereiking, die de dood overwint. Als zodanig is het zeer belangrijk, want het geeft een directe relatie met het eigen wezen weer. Wij vinden in veel van die genootschappen dan ook een ridderslag, dan wel een inwijdingsplechtigheid, waarbij één of meer zwaarden een rol spelen. Ook zien wij, dat de hogere rangen veelal met een symbolisch zwaard of rapier gewapend zijn, waarbij het gevest kruisvormig is. Het symbool van het zwaard staat niet alleen voor het wapen, het staat gelijktijdig voor het mannelijk principe in de schepping: voor de opoffering van het kruis, zoals reeds genoemd en voor het recht der edelen. Wanneer wij komen boven een bepaald peil van innerlijk bewustzijn, dan zijn wij gescheiden van de normale mensheid. Ons bewustzijn maakt het ons niet meer mogelijk met die mensheid normaal te leven. Het resultaat is, dat wij dus als een aparte klasse boven die mensen staan. Onze taak in deze toestand is weliswaar die mensheid te dienen, maar wij zijn verheven boven de normen van de gewone mensheid. Ook dit wordt met het zwaard tot uitdrukking gebracht.

Een ander symbool, dat wij haast overal tegenkomen, is de driehoek. De driehoek, staande voor de drie-eenheid. Echter ook staande voor de drie factoren, die leven in de mens. Verder uitdrukking gevende aan het Goddelijk principe in zijn uiting. De Schepper wordt door de mysticus beleefd als een innerlijke waarde. Hij kan nooit beleefd worden als een Al-kracht zonder meer, maar slechts als een kracht, kenbaar in haar uiting. De wijze, waarop de uiting gerealiseerd wordt binnen de groep, maakt dan vaak de term voor God aannemelijk. Men spreekt b.v. soms van de Grote Architect. Hierbij geeft men dus aan, dat God in de bouwwijze van Zijn Schepping in de eerste plaats belangrijk is. Als Schepper is Hij voor ons het belangrijkste aspect, schijnt men te willen zeggen: en het feit, dat Hij voor ons met Zijn regels en wetten in Zijn Schepping schoonheid heeft geschapen, is voor ons de beslissende factor bij een aanvaarden van deze God. Elders spreekt men over de Alkracht. Hierbij is het niet de uiting op zichzelf, maar het vermogen tot uiting, dat belangrijk is. Niet de Schepping zelf, maar het scheppend vermogen. Het verschil is duidelijk. De mysticus, die deze tweede benaming gebruikt, zal over het algemeen trachten om de kracht - dus het scheppen - binnen zichzelf te verwerven en door deze verwerving deel te hebben aan de werkelijke kracht van God. Die door uitschakeling van eigen vermogens in hem werkzaam wordt.

De naam Algeest, wordt ook vaak gebruikt. Algeest geeft aan: totaal bewustzijn. Men schakelt de Scheppende werking en de Scheppende kracht uit, maar zegt: "God is een bewustzijn. Uit het bewustzijn vloeit alles voort. In dit bewustzijn is voor mij een mogelijkheid gelegen om door harmonie met deze Algeest bewust te worden van het totaal." De benadering is verschillend, maar bij alle gelijk belangrijk is een Godrealisatie.

Heel vaak geeft men ook de driehoek een inhoud. Soms is dat een naam. Een bepaalde groepering gebruikt daar b.v. de naam Jahwe. Jahwe is eigenlijk het symbool van de christelijke God. Bij anderen vinden we Jehovah, joods geschreven in de driehoek. Wederom een teruggrijpen naar de geheimen, vooral van Salomo: dus de grootmagische mystiek van het oud-Jodendom. (Ik mag overigens opmerken, dat de invloed van het joodse volk op de mystieke ontwikkeling van het westen een buitengewoon grote is geweest).

Daarnaast vinden we ook in de driehoek het Al-ziend oog. God is een bewustzijn. Binnen zijn drie uitingsvormen is Hij Zich van alle dingen bewust. Hij ziet en kent alle dingen. Wij zijn dus a.h.w. voortdurend één met God, waar Hij bewust is van ons totale wezen en elke ademhaling. Het wordt U duidelijk, de nieuwe mystiek zoekt naar een vereenzelving met de Schepper.

Daarnaast echter erkent zij vele krachten, die ook van belang zijn. Sommigen noemen dit engelen. Zij gebruiken daarvoor heel vaak de joodse symbolen. Alweer dus een teruggrijpen naar de oude geheimleer van het joodse volk. En wij vinden dan zegels en stempels, als b.v. de twee driehoeken, die elkaar snijden, de bekende zes-puntige ster. In het midden daarvan vinden wij Jehovah, dus de Goddelijke kracht. Het scheppende, en wel hier het Scheppende in verband met een bepaald volk, dus het toebehoren tot een groep, is hier belangrijk. In de punten vinden wij verschillende symbolen, Kefret(?) etc., die staan voor engelen, dus delen van de Goddelijke kracht. Daaromheen vinden wij een dubbele cirkel, waarin zo wel Goden- als demonennamen zijn geschreven. Hier is de symboliek geworden tot een uitdrukking van de kosmos. De omgrenzing, die in de nieuwere gebruiken ook heel vaak de naam Jezus, i.p.v. Jezus gebruikt, zoekt in de Goden krachten van de buitenwereld uit te drukken dat de verering van een uiterlijke God of het volgen van een uiterlijke leer nooit een belemmering mag zijn voor de innerlijke bewustwording. Immers in al deze namen besloten ligt hetzelfde zegel. Deze zegels zijn natuurlijk ook bijkomstigheden. Ze geven geen werkelijke magische macht, tenzij op de juiste wijze gebruikt: en dat kan praktisch niemand meer. Maar de uitdrukking, die zij geven aan Al-waarden, maakt ze tot zeer kostbare middelen vóór meditatie en bewustwording.

Een ander symbool vinden wij overal weer terug, van het begin van de mensheid eigenlijk af tot heden ten dage. Dat is het geraamte – het skelet dus - ofwel het doodshoofd. Het symbool van de dood is gelijktijdig het symbool van het leven geworden. Wij kennen verschillende volkeren, waar deze dodendienst wel heel erg sterk op de voorgrond kwam. Het is b.v. bekend, dat in sommige tempelzalen van Babylon een tegenwoordig niet goed te keuren beroep door de priesteressen word uitgeoefend, terwijl men zich er ook kon overgeven aan dobbelspel en drank. Echter in de ornamentatie vindt men steeds weer de schedel van een overledene terug. Het is a.h.w. of men zeggen wil: Ziet, dit is de inhoud van het leven qua ervaring. Maar denk niet, dat de uiterlijkheid betekenis heeft. Egypte brengt een echt of heel vaak ook een zeer sierlijk namaakgeraamte tijdens de feestmalen op de voorgrond, vooral wanneer deze een enigszins religieuze betekenis hebben. Wederom een memento mori. Gij zijt hier niet om te leven en te genieten, doch slechts als een reiziger, die voor een kort ogenblik tracht iets te begrijpen van werelden, waartoe hij niet werkelijk behoort.

Later vinden we het als meditatiesymbool, zowel bij de Christenen als ook als symbool bij verschillende z.g. mystieke of geheime verenigingen. Steeds weer de dood. De dood is voor het bewustzijn van de mens een zo grote grens, een zo grote hinderpaal. Eerst door de beschouwing en overdenking van de dood kan men zich realiseren, dat de dood op zichzelf niet belangrijk is, want dat onze daden voortleven en dat ons wezen daarin voortbestaat. Dat laatste is niet geheel in overeenstemming, met hetgeen wij leren. Het persoonlijk voortbestaan wordt weliswaar geloofd, maar lang niet altijd bewezen geacht. Het is ook niet noodzakelijk. Want dat, wat wij zijn, niet wat wij denken te zijn, leeft voort in de levens van anderen, in de wereld, overal. Vandaar dat de mystiek toegankelijk is voor iedereen. vanaf de Godloochenaar en atheïst tot de meest primitieve en bekrompen gelovige van een bepaalde religie.

Mystiek is een innerlijke weg. Een weg, die zijn symbolen overal weer zoekt. Die in zijn symbolen echter de eeuwigheidgedachte, het voortdurende streven naar bewustwording en verbetering tot uitdrukking brengt. Een mysticus, die de werkelijkheid ontruikt raakt, kan nooit een werkelijke vooruitgang maken in mystiek leven. De mystiek is een praktische wetenschap, die het innerlijk beleven onmiddellijk uiterlijk verwerkelijkt om zo uit deze verwerkelijking te

komen tot een steeds groter besef van eigen inhoud en waarde. Achter de symboliek, achter het mysterie ligt de kern van ons eigen bestaan. En nu een ogenblik afstand doende van alle beelden, die ik U tot nog toe heb getekend, ja, van alle menselijke ontwikkeling, wil ik trachten iets van het mysterie aan te stippen, dat in onszelf gelegen is. Wij kennen onszelf niet. Wij zijn a.h.w. onbewust van onze feitelijke inhoud. We weten nog niet wat wij kunnen bereiken, waartoe wij in staat zijn. Vaag voelen wij echter aan, dat ons huidig beeld van het ik niet voldoende is. Wij streven - en dat doen wij allemaal, onverschillig of wij mystici zijn of niet - naar een aanvulling. Die aanvulling kunnen wij nooit krijgen tenzij in en vanuit onszelf.

Het geheim van het leven heet God. God is een naam. Een naam, die geen werkelijke betekenis heeft, naar die iets omschrijft: n.l. een grote kracht, die voortdurend in ons eigen wezen leeft, maar ook in alle andere wezens geuit is. Aan deze God zijn wij nauw verwant. Een zoeken naar deze God is niet voldoende. Wij moeten deze God leren kennen. Wij moeten leren stukje na stukje Goddelijke waarheden in onszelf te bevatten en de daaruit voortvloeiende kracht vanuit onszelf te gebruiken. De mysticus verzinkt zich in God, maar gelijktijdig streeft hij in de wereld. Deze twee dingen zijn onverbrekkelijk met elkaar verbonden. Laat U nooit vertellen, dat iemand, die mysticus is - of mystica - kan opgaan in een andere en hogere wereld en dan terugkeren tot een normaal bestaan. Elke ontdekking in onszelf betekent een vergroting van onze verantwoording, niet alleen tegenover onszelf, maar ook tegenover de wereld. Elke realisatie is voor ons een nieuw bewustzijn van een taak, die ons is opgelegd.

Het grootmystieke geheim is gelegen in het feit, dat wij een doel hebben. Ik zou dit nog willen omschrijven door te verwijzen naar de put der wijsheid, die gelegen moet zijn bij een bepaald boeddhistisch klooster. Deze put ziet er van boven uit als een normale put. Maar zij is bodemloos. Een put, die kort daarnaast is geslagen, gaat niet dieper dan 15 meter en geeft volop water. De eerste put echter is volkomen droog en schijnt weg te vallen tot het middelpunt der aarde. Men heeft zich afgevraagd: Wat is het doel van deze put? Deze schacht, die in het niet verdwijnt en die geen enkele uiting geeft. Er was een abt, die besloot deze put af te sluiten. Toen hij dit echter deed, gaf de andere bron geen water meer. Schijnbaar is onze mystieke verzinking in het "ik", in het Goddelijke, in de kosmos, zinloos. Ze heeft geen werkelijk doel, zou men zeggen. Zeker geen doel in deze wereld, waarin men leeft. Maar in feite is de mystieke verdieping noodzakelijk, wil ons leven hier inhoud krijgen. Zoals water noodzakelijk was voor het leven der monniken en zij zonder dat niet konden zijn, zo is voor ons een bepaalde impuls, een doelbewust zijn, een streven, een innerlijke vreugde, maar ook een innerlijke onrust noodzakelijk om verder te kunnen gaan. Bezitten we dat niet, dan zijn wij levend dood. Dan staan wij stil. Dan bestaat er geen werkelijkheid meer. Maar zolang wij deze verbinding hebben met het onbekende, met het schijnbaar onzinnige, dat vanuit ons wezen reikt tot in de ongekende duisternis, waar ergens misschien een God leeft, heeft ons leven inhoud. Door ons te verzinken in het geheim van de schacht, doen wij de bron rijker vloeien. Dat is de waarheid.

Die waarheid, mijne vrienden, zullen wij niet zo gemakkelijk kunnen realiseren. Het is niet zo eenvoudig om voor jezelf te erkennen, dat er ergens een gevoel, een weten bestaat, dat absoluut doelloos is. Dat zich verliest in de onbekende ruimte. Toch bestaat dit in Uw aller wezen. Vroeger zou men gezegd hebben: "Wij gaan daarin op, wij vergeten de wereld". Maar dat kunt ge niet. Gij zijt kinderen van een wereld, die bewustzijn heeft. Een wereld, waarop vele mensen leven, waarin de samenleving belangrijker is geworden dan de mens zelf. Gij kunt U niet van die wereld vervreemden zonder gelijktijdig het erfdeel, dat in deze kosmische verzinking is gelegen, prijs te geven.

Daarom moet U mij goed begrijpen. Alle mystiek - waar zij ook naar voren komt, in een kerkelijk offer, in een meditatie misschien, in een raadsel der oudheid -, dat je plotseling weer voor ogen staat, is alleen maar een middel. Een middel tot daadkracht. De kerken protesteren tegen het humanisme. Dat kan ik begrijpen. Want de kerk vult het ledige met het ledige aan: en dat is op de duur niet voldoende. Men kan zich niet alleen in de symboliek onderdompelen en dan daaruit de bevrediging te gewinnen, die veroverd moet worden door de realisatie van jezelf in de wereld en van God in jezelf. Het humanisme is het dienen van de mensheid. Het dienen van de mensheid is voor ons indirect - zolang wij op een stoffelijke wereld zijn - dienen van God. Dat is een Godsdienst, een eredienst. Jezus heeft het uitgedrukt: "Wat gij de minste

dezer doet, dat hebt ge mij gedaan." Ik zal U zeggen: Dit is de kern van de moderne mystiek. De band, die tussen allen ligt. De band, waardoor alle wezens op deze wereld verenigd zijn. Een band, die uitdrukkelijk bevestigd moet worden in al je leven en streven zonder één pauze, zonder één oponthoud. Een band, die gelijktijdig niet persoonlijk mag zijn, maar die slechts één realisatie moet zijn van de God, Die in je leeft.

Ik kan begrijpen, dat deze taak velen van U onmenselijk lijkt. Een werk, waarvoor een Hercules zou moeten terugschrikken. Maar ik verzeker U, dit is in praktijk te brengen. Niet plotseling. Zo min als degene die inwijding zoekt, de werkelijke betekenis der symbolen beseft of de ware naam van de God in hem leert fluisteren. Dat moet groeien. Geloof U echter van mij, dat alle ware mystiek een vereniging is van daad en denken, en dat uit daad en denken het tijdelijk verliezen van het uiterlijk "ik" voortkomt, dat een beleving van het innerlijk "ik" mogelijk maakt.

In verschillende heiligplaatsen vindt men steeds weer bekkens, kisten, verzonken baden, die zeer nauwkeurig bepaalde afmetingen hebben. Deze afmetingen zijn zodanig, dat de inhoudsberekeningen een kosmisch getal geven. Degene, die dat niet ziet, is een gewone mens. Hij gaat eraan voorbij. Degene, die beseft, dat hier iets bijzonders plaatsvindt, hoeft nóg niet veel geleerd. Wanneer hij het kosmisch getal berekend heeft, heeft hij een beginpunt, van waaruit hij verder kan denken. Dit kosmisch getal bezit verschillende eigenschappen. Het is een priemgetal en een rond getal: het is oneindig en repeterend: het is een breuk. Het verenigt het positieve en het negatieve in zichzelf. Het is het symbool van het menselijk leven, de mystieke betekenis ervan. Enerzijds het stoffelijk, anderzijds het geestelijk streven. Enerzijds het negatieve van het dierlijke, anderzijds het positieve van het hooggeestelijke. Enerzijds het verloren gaan in de menigte. Enerzijds door één te zijn met de menigte boven de menigte staan. Dat alles en meer ligt hierin besloten.

De symbolen zijn allemaal oud, heel oud. En toch gelden ze ook voor deze tijd, voor deze dagen. Het is onze taak om in en met het geschapene God te vinden. Niet in de schepping, maar in onszelf. U zult in velerlei vormen, in velerlei wegen deze gedachtegang terugvinden. U zult ze terugvinden in elke esoterische richting. U zult ze terugvinden als de kern van elke religieuze leer. U zult nog meer vinden. U zult zelfs daar, waar het ongeloof schijnbaar zijn uitdrukking vindt, een eren van God vinden. En dat is misschien het grootste mystieke geheim. Men weet niet, wat God is. Maar zonder God kan men niet bestaan. Naarmate men die God meer eert metterdaad, door eigen denken en streven, door eigen meditatie en werken, krijgt die God een grotere werkelijkheid. En de werkelijkheid van die God is de vervulling van het eigen wezen.

DERDE LES - MYSTIEKE BELEVING

Alle mystiek is een beleven van duistere - dus niet bekende - waarden. Als zodanig is het niet mogelijk mysticus te zijn zonder een mystiek beleven te kennen, te zoeken en voor zich voortdurend weer te verwerklijken. Op grond hiervan moet allereerst worden gesteld, dat de mystieke beleving een erkennen is van de verborgenheden van eigen wezen. Deze stelling lijkt U ongetwijfeld betrekkelijk vergaande Ik zal trachten haar te verklaren: In de eerste plaats is de mens een uit het Goddelijke geboren volmaaktheid, die deelbaar is in een gerealiseerd en een niet gerealiseerd gedeelte, gezien vanuit menselijk standpunt. Elke bewustwording is een uitbreiding van dat gedeelte, waarin de rede ofwel het licht van kennis heerst. Het daarbuiten liggende deel is voor ons het duistere of werkzame doch niet-gekende deel der persoonlijkheid.

Op het ogenblik dat wij trachten te komen tot een kennen van God, zoeken wij in feite naar een kennen van onszelf, omdat wijzelf de enig mogelijke weg zijn tot benadering van het Goddelijke. Het resultaat is, dat ons zoeken naar het mystieke, het occulte, in de eerste plaats een zelfopenbaring moet zijn, waarbij het "ik" zichzelf zodanig leert kennen, dat op de duur de factor "duister" in het begrip mystiek moet wegvallen.

Ten tweede: Wanneer het zoeken in het duister leidt tot een licht, dan moet dit licht in onmiddellijke verbinding gebracht kunnen worden met het redelijke gedeelte van het bestaan. Een mysticus zal een beleven doormaken, dat niet redelijk verklaarbaar, noch zelfs redelijk aanvaardbaar is in vele gevallen. Maar ditzelfde beleven zal te allen tijde zijn volle werking hebben op het redelijke deel van zijn bestaan en als zodanig zijn kennen maar ook zijn handelen blijvend beïnvloeden. Wanneer wij deze punten hebben gesteld - daarmee hoop ik mijn eerste uitspraak iets verhelderd te hebben - mogen wij verdergaan en ons af vragen, welke mystieke belevingsmogelijkheden er voor de mens zijn. De mens kent vanuit eigen standpunt - dus volgens zijn redelijk bewustzijn - negatieve (duistere of sombere) en positieve (lichtende of goede) krachten. Een erkennen van eigen persoonlijkheid voor zover dit het duistere deel daarvan betreft, zal echter voortdurend zowel het negatieve als het positieve inhouden. De beleving zal dus altijd tweeledig moeten zijn. Gaan wij over tot een mystieke beleving in de duistere helft van het wezen, dan komen wij tot de ik-realisatie. Deze ik-realisatie vertekent zich in de daad tot egoïsme, egocentrisch denken en een voortdurend afgesloten zijn van de werkelijke wereld. Gaan wij echter de positieve zijde na, dan wordt gerealiseerd dat al hetgeen buiten het "ik" bestaat volgens ons eigen kennen in het "ik" zijn evenbeeld heeft. Hierdoor wordt een vereenzelving met de buitenwereld mogelijk.

Beide methoden van beleven zijn een vergroting van bewustzijn, een dieper doordringen in het eigen wezen en als resultaat een grotere benadering van het volmaakte "ik", waarin geen geheimen meer bestaan. 'Een keuze moet echter worden gedaan aan de hand van bestaande, redelijke omstandigheden en condities. Mystiek beleven dient dus te allen tijde gebaseerd te worden op hetgeen voor het "ik" in zijn redelijke vorm van het ogenblik aanvaardbaar is. Zou men de negatieve weg kiezen, dan zou hierdoor een voortdurende zelfvernietiging plaatsvinden, waartegen bewuste weerstanden blijven bestaan. Het is dan onmogelijk om de ware consequenties van het erkende in het duister voor zich tot daad te maken, ja, zelfs in denkbeelden uit te drukken. De mysticus kiest dus te allen tijde de voor hem positieve weg.

In deze positieve weg zal hij overgaan tot een beschouwing van zichzelf als wen geheimenis. De projectie in God is slechts een omschrijving hiervan. Dit is uiterlijk en heeft geen werkelijke inhoud en betekenis. (In verband dan altijd met dit beleven natuurlijk.) Zoekend in mijzelf zal ik stellen, dat in mij verschillend werelden bestaan. Een algemeen bekende omschrijving daarvan is de bol in de bol, etc.. Sommigen zetten deze vergelijking ad infinitum door, anderen bepalen dit tot een aantal sferen. Onverschillig welke stelling men aanhangt, is hierbij een zuiver kenbaar doel voor de mysticus geschapen. Niet het doordringen tot de kern van het "ik" zonder meer, doch het bewust bereiken van de eerstvolgende verborgen wereld, die zich

achter de huidige uiterlijkheid verbergt. Het gevolg is een beter kennen van het "ik", maar ook gelijktijdig een bereiken van een groter deel der mogelijkheden van het "ik" op bewuste wijze. Indien wereld na wereld bereikt wordt, blijft altijd nog het mysterie van het leven. Daarom stelt men heel vaak, dat de kern van het "ik" een tempel is waarin een altaar, op welk altaar een vlam brandt. Hiermede wordt aangeduid, dat de kern van het eigen bewustzijn (dus het ik-bewustzijn) slechts het behoeden is van de eenheidskracht der schepping, op welke (of in welke, zo U wilt) zich de vlam van het Goddelijk onmiddellijk en daadwerkelijk openbaart. Dat men deze scheiding maakt is duidelijk. Wij kunnen niet komen tot een algehele zelfverloochening, zonder gelijktijdig daarmee ons bewustzijn te verliezen. De mysticus echter zoekt naar een bewuste eenwording en een bewuste beleving. Hij kan dus nooit en te nimmer afstand doen van een persoonlijk kennen. Dit resulteert in het afpalen van delen van het wezen, waarbij men de daarin besloten geheimen - althans voorlopig - als een soort Godsdienstig geheim blijft beschouwen. Men zoekt niet tot een onthulling hiervan te komen, doch aanvaardt het tot het ogenblik, dat alle andere wereld gekend is en dus het bewustzijn in deze laatste geheimen zijn werkelijke eenwording met de Schepper - verzinking van de ziel in zijn Bron - kan bereiken.

Wanneer ik op grond van het voorgaande tracht een voorbeeld te geven van een mystieke beleving, dan moet men zich wel realiseren, dat ik deze noodzakelijkerwijze kies uit mijn eigen sfeer zowel als uit mijn eigen wezen. Het is n.l. moeilijk hier een algemeen beeld te geven. De verschillende door mij genoemde factoren zult U ongetwijfeld hierin zien opdoemen. Wanneer ik verzink in mijzelf, verbleekt de wereld, waarin ik mij beweeg en waarin ik besta. Voor mijn eigen wereld treedt als zodanig een verstarring van mijn wezen op, waarbij geen contact met mijn persoonlijkheid meer mogelijk is. Toch erken ik gelijktijdig die wereld wel en zal ondanks mijn gebondenheid in normale vorm een buitengewoon helder bewustzijn omtrent de waarden van die wereld hebben. Dit kennen der wereld leidt tot een lichte dronkenschap. Een roes, waarin men plotseling het in die wereld onmogelijk geachte nu als mogelijk ziet. Dan vertekent die wereld zich, omdat met ons aanvaarden van mogelijkheden deze ook gerealiseerd worden.

Het beeld verscherpt zich steeds meer en breidt zich uit. Er komt een ogenblik, dat rond mij zoveel aanwezig is, dat mijn bewustzijn niet in staat is meer op te nemen. Er treedt dan een tweede verstarring op, die wij verrukkingstoestand kunnen noemen, in deze verrukkingstoestand onderga ik een bestaan, dat in feite net iets te hoog ligt voor mijn bewustzijn en begripsvermogen. Hierin word ik mij van vele krachten bewust, maar ben niet in staat, deze nader te definiëren. Wanneer ik terugkeer tot mijn oorspronkelijke status, zal ik in mij enige der waarden kunnen uitdrukken. Buiten mij zal ik slechts in een gelijkenis een benadering kunnen geven van misschien één enkel punt der duizenden, die ik heb doorgemaakt. Men kan o.a. dit stellen: (en nu neem ik dus een beeld, dat U niet moet beschouwen als een voorbeeld voor eigen onderzoek of meditatie, maar zuiver als een gelijkenis, waaruit de samenhang kenbaar wordt.) Ik zet mij neer te midden van een wereld van vorm. Deze wereld van vorm bestaat uit wouden, bergen op de achtergrond, een meer op de voorgrond, een weide. Op het ogenblik dat ik mij verzink in mijzelf, verbleekt deze werkelijkheid voor mij en is het of er een duistere sluier over mijn ogen wordt getrokken. Die sluier trekt op en nu zie ik zonder mij te bewegen de gehele omgeving. Een gezichtshoek dus van 360 graden in elke richting. Hierbij blijkt mij verder, dat de geaardheid van het oorspronkelijk aanwezige veranderd is. Het water leeft en wordt omkleed door een fijn waas als een sluier, die ver boven het watervlak uitreikt. Gelijktijdig zie ik ditzelfde licht schemeren in de omgeving van de oever. Het gras zie ik als een reeks van kleine levende lichten, die gras zijn en blijven, maar toch een nieuwe kleur aannemen en ook een bewegen en een leven tonen, dat men er normalerwijze niet in kent. Ook de bomen vertekenen zich en worden tot zuilen die in zichzelf meestal statig en enigszins donker, voortdurend worden afgetekend door glijdende lichten, die nu op- dan neerwaarts gaan. De hemel boven mij is gelijktijdig zo dichtbij, dat ik haar grijpen kan, en ver weg als een oneindigheid. Deze tegenspraak komt voort uit een gelijktijdig ervaren van die hemel als innerlijke werkelijkheid en een ervaren van het onbereikbare vanuit het standpunt van mijn omgeving. Hieruit vloeit voort, dat mijn wereldbeeld een geheel ander is en als zodanig mijn realisatie van mijn eigen persoonlijkheid niet meer is die van een bewegend wezen tussen statische waarden, maar van een licht tussen lichten.

De totaal gewijzigde verhouding die tussen "ik en omgeving" voor mij bestaat, brengt mij tot oen realiseren van een samenhang, waar ik deze eerst niet heb kunnen zien. Ze doet mij anderzijds ook weer inzien, hoe bepaalde dingen in mijn normale bestaan van intrinsieke waarde, van buitengewoon grote betekenis zijn voor een werkelijk contact met die wereld. Ik realiseer mij nu, dat ik in feite de levende krachten, die ik in de wereld rond mij heb leren kennen, herschape heb in mijzelf en deze in mijzelf beleef. Het zoeken naar eenheid leidt over het algemeen tot bepaalde harmonische effecten, waarbij men een gedeelte van de wereld weer buitensluit. Dus een verdere verenging van redelijk bewustzijn. Hierin vindt dan een hernieuwde vertekening plaats, waarbij het licht nu een andere intensiteit verwerft. Dit is zeer moeilijk te omschrijven. Het best kan worden gezegd, dat het licht nu plotseling alle vezels van mijn wezen gaat doordringen en niet alleen gezien maar geproefd, gevoeld, kortom alles wat zintuiglijk voor U voorstelbaar is, gelijktijdig in mijn wezen doet ontstaan als gewaarwording. Hierin vind ik dan mijzelf wederom terug, zij het nu beperkter. En in deze beperking vind ik nu leven als een intensiteit, die ten grondslag ligt aan mijn ervaren. Dit leven, deze gewaarwording is niet omschrijfbaar. Het is geen roes, maar het is een verzinken in iets, dat gelijktijdig een intenser leven betekent. Dan is meestal het hoogste punt bereikt.

Een betrekkelijk hoog bewustzijn is hiervoor toch reeds noodzakelijk. Het ondergaan van de levende kracht, deze vervulling van eigen wezen, blijft langere tijd bestaan, waarna langzaam dit licht wegtrekt, in de voorgaand omschreven vormen achtereenvolgens overgaat, om mij tenslotte te doen ontwaken te midden van mijn eigen wereld. In deze beleving heb ik dan de zin en inhoud van mijn bestaan a.h.w. getoetst aan de in mij aanwezige waarden.

Een gedeelte van hetgeen ik waarnam onttrekt zich volledig aan mijn redelijk en normaal bewustzijn. Het is a.h.w. een declaratie van een verbond, tussen mij en andere dingen, persoonlijkheden, wezens, dat niet gerealiseerd was. In deze verklaring komt voor mij de intensiteit van beleving overal terug, waar ik buiten mij deze beelden hernieuwd zie. Daarom zal ik zeer vaak voor een reeks van dergelijke meditatie of verrukkingstoestanden, hoe U het noemen wilt, een vaste plaats kiezen. Ik zou deze plaats kiezen zoveel mogelijk vrij van veranderende waarden. Hier kan ik immers op de eenvoudigste wijze die roes terugvinden, deze verzonkenheid, die dan leidt tot een ervaren van levende krachten.

U zult begrijpen, dat dit een zeer onvolledig beeld is. Ik kan hierop niet voldoende de nadruk leggen. Maar het is een beeld, dat voor U zelf bereikbaar is. De ware mysticus leert zozeer één zijn met zijn buitenwereld, dat hij ook in handelingen en daden de gelijke toestand terugvindt. Het waar mystiek beleven houdt op de duur in een gelijktijdig de eigen wereld volledig reëel ervaren en toch een weten én kennen van alle tussentoestanden, terwijl even reëel als de eigen wereld de Levende Kracht in de hoogst bereikbare intensiteit door het "ik" wordt ervaren. Het "ik" speelt een overweldigende rol in alles, wat met mystiek in verband staat. Slechts vanuit het "ik" is deze bereiking mogelijk. Slechts door het "ik" op de juiste wijze te plaatsen te midden van de wereld, kan het "ik" als eenheid met deze wereld een steeds groter begrip voor het beleefde mogelijk maken. Want de mysticus verlangt niet alleen te beleven. Zijn beleven moet hem voeren tot een praktisch werken. Eerst wanneer hij de kracht in hem a.h.w. door zijn leven kan uiten en dus daadwerkelijk en bewust deel kan nemen aan de Goddelijke harmonie, zal het "ik" - en daarmee de mysticus - zijn doel bereiken. De consequentie hiervan is, dat te allen tijde de mysticus gelijktijdig daadwerkelijk én in zichzelf verzonken leeft. Deze combinatie van twee werkelijke levenswaarden bevat verder een reeks van werelden, die in feite omschreven mogen worden als de verschillende, binnen het "ik" sluimerende bewustzijnsmogelijkheden. Waar men echter leeft in een realiteit, zal men als mysticus voortdurend trachten zich aan deze realiteit te blijven aanpassen. In deze realiteit projecteert men en gebruikt men echter de waarden, die men als werkelijk binnen zichzelf leerde kennen.

Hetgeen ik U heb verteld omtrent de mystieke beleving zal ongetwijfeld duidelijk hebben gemaakt, dat deze mystieke beleving kan bestaan in de meest verschillende vormen, dat zij in de meest verschillende leerstellingen bereikt kan worden en dat zij a.h.w. universeel is, mits de instelling van de mens de juiste blijft. Het zij verre van mij de mystieke beleving in alle toestanden weer te geven. Toch zou ik U gaarne een algemene benadering van de mystieke belevingen willen geven, voor zover deze aardse toestanden en groeperingen betreffen.

Het mystiek beleven binnen het kerkelijke betekent heel vaak een sublimatie van bepaalde seksuele drijfveren, waarbij dus het dierlijke dienstig wordt gemaakt aan een streven tot geestelijk verder komen. Hier vinden wij o.a. de uitdrukkingen, onze moeder de heilige kerk, de kloosterlingen van de vrouwelijke sexe, die zich bruiden van Christus noemen, etc.. Wij kennen echter ook oudere gebruiken, waarbij de grote wereldgodin aanbeden wordt en waarbij de mystieke beleving zich uit in een praktisch deelhebben aan de vruchtbaarheid der aarde. Hieruit komen erediensten voort, die choquerend zijn voor het modern westers bewustzijn en die toch in hun uiting en beleving een volledige mystieke, verrukking mogelijk maken,

Een mystieke verrukking is verder mogelijk - en daarmee een mystieke beleving - in alle daadwerkelijk streven tot geestelijke bereiking binnen groeperingen. Hierbij definiëren wij dus uitdrukkelijk niet-kerkelijke, maar a.h.w. algemeen geestelijke richtingen. Op het ogenblik dat - hetzij door middel van samenwerking ofwel een gemeenschappelijk ondergane scholing - men komt tot een geheel, is het mogelijk in deze gemeenschap een ogenblik het eigen "ik" te verliezen en uit te schakelen. Dit uitschakelen van het "ik" betekent gelijktijdig een zuiverder en waardiger realisatie van de wereld en haar problemen.

Wel begaat men heel vaak de fout, dat men hierbij te zeer haakt naar hoogmystieke belevingen en zo zich denkbeelden stelt, die boven de werkelijke vermogens van de groep uitgaan. Dan blijft er vaak een zekere kilte of leegte achter, waar de beleving niet in het bewustzijn kon worden overgebracht. Blijft men echter bij een redelijk doel, dan kan het "ik" soms een gevoel van verzadiging kennen, een verzadiging, die zover gaat, dat men a.h.w. geluk met een dergelijke beleving identiek mag achten. De wijzen, waarop men mystiek beleeft, mogen verschillen, de beleving zelve kentekent zich voor de doorsnee-mens door de volgende tekenen: In de eerste plaats, een zodanige geboeidheid tijdens de beschouwing, plechtigheid, meditatie e.d., dat het "ik" met zijn dagelijkse zorgen en omstandigheden tijdelijk vergeten wordt. In de tweede plaats een sterk begeren naar een onbereikbaar of onbegrijpelijk iets, dat zozeer in kracht wint, dat ook het normaal begeren uitgeschakeld wordt. Deze uitschakelingen betekenen een normalisering van alle leden binnen een groep of groepering. Hierdoor vullen zij elkaar aan en ontstaat buiten een mondeling of ritueel contact bovendien een telepathisch en zelfs geestelijk contact, dat tijdelijk eenheid schept. Deze eenheid kent in zich veel meer bewustzijnswaarden dan elk der delen voor zichzelf. Door het in zich opnemen - en nu moet U goed luisteren en goed nadenken - door het in zich opnemen van de groep als volkomen gelijkwaardig aan het "ik" worden de functies binnen het "ik", die corresponderen met hetgeen men ziet in de delen der groep, volledig bewust. In deze bewustwording is een deel van het duister tijdelijk verdreven en wordt tot licht. Het licht van waaruit nu naar het geheim kan worden gestreefd, is zoveel groter, dat de bereiking van de doorsnee-mens binnen een dergelijke groepsbeleving aanmerkelijk hoger ligt dan bij een alleen oefenen mogelijk is. Het is belangrijk, dat hierop de nadruk wordt gelegd. Men kan een mystieke ontwikkeling natuurlijk zelve beginnen. Men kan daarbij ongetwijfeld komen tot mystieke belevingen. Maar heel vaak zal het groepsbeleven in de eerste periode van ontwikkeling een bereiking geven, die alleen zeer veel moeite kost. Hierdoor wordt een sterker en sneller inzicht in de waarden van het "ik" verworven, kent men hieruit zuiverder de wereld, omschrijft men beter en duidelijker eigen problemen en komt zo tot een doelbewuster zoeken, dat betekent een bewuster een-zijn met de lichtende krachten, dat wij ons als doel stellen.

NOOT betreffende: groepsbelevingen.

Bij de groepsbeleving moet uitdrukkelijk worden gesteld, dat ofschoon vele individuen gezamenlijk beleven, de beleving binnen elk van hen plaatsvindt en wel geheel afzonderlijk. In elk afzonderlijk worden echter de erkende elementen der andere persoonlijkheden - ook de telepathisch of gevoelsmatig gekende elementen - mede verwerkt, zodat een tijdelijke maar vaak grote verrijking van het "ik" plaatsvindt, waarbij de suggestieve kracht van gezamenlijk streven en het samen werken de elementen der anderen binnen de eigen persoonlijkheid nog eens extra sterk activeert. Het is hierdoor, dat de toestand van boven het normale uitreikende bewustzijn en dus ook groter licht wordt bereikt.

TEMPELDIENST

*Reien, die zingen en woorden, die klinken
een sfeer van gewilde onwerkelijkheid,
waarin voor een wijle 't lichamenlijk denken
van zichzelfe wordt bevrijd.*

*Een woord gesproken, een kracht geboren, een
leven uit 't diepste van het bestaan,
waardoor je bewust wordt van je streven,
waardoor je leert om meer te geven en minder
in jezelf op te gaan.*

*Tempeldienst, symbool van leven,
symbool van God en werkelijkheid,
gij zijt een pauze, zijt een rusten
in de vaak barre levensstrijd.*

VIERDE LES - MYSTIEKE WERKELIJKHEID

Wanneer wij mystiek willen doordringen in de wereld, dan blijkt ons al ras, dat het redelijke niet voldoende om in deze werkelijkheid onder te gaan. Integendeel, een groot gedeelte van ons mystiek beleven zal te allen tijde gelegen zijn ver boven en buiten het gebied, dat een mens redelijk en mentaal kan omgrenzen. Van werkelijke logica kan dus helaas in dit betoog slechts zeer ten dele sprake zijn. Toch wil ik trachten zo systematisch mogelijk U de werkingen van de mystiek uit te leggen en U zo aan te tonen, wat de werkelijke ervaringen zijn, die men tijdens belevingen van deze geaardheid opdoet, welke hun bron zijn en natuurlijk ook, hoe men deze bron kan aanboren en van de beleving zelve voor zich nut trekken t.o.v. geestelijke ontwikkeling e.d.. Allereerst dan het wereldbeeld, gezien in mystiek verband.

Indien wij spreken over de kosmos, beroeren wij hiermede een gebied, dat voor ons onvoorstelbaar en slechts zeer ten dele realiseerbaar is. Want wij allen, geest en stof, behoren tot dat specifieke onderdeel der kosmos, dat Schepping wordt genaamd, en wel menselijke schepping. Er is een uitgesproken verschil tussen de Goddelijke schepping, die volledig is, en de menselijke schepping, die mystiek gezien culmineert in de totaal bewuste, mystieke mens. Dit laatste is slechts een uitdrukking, een "symbool". In feite mag worden gesteld, dat het totaal der mensheid door alle tijden en van alle plaatsen - onverschillig waar deze gelegen zijn in het Al, onverschillig of deze tijdstippen liggen binnen het besef der aarde of behoren tot de sferen, waarin de menselijke ontwikkeling zich voortzet - dit al dus is gerealiseerd in één persoonlijkheid, omvat in één gebied, dat als volkomen belichaming wordt gezien.

Dit wezen is gebaseerd in de materie. Het materiële is de basis, waarop de mystieke mens rust, echter niet zijn feitelijk wezen. Zijn ledematen zijn opgebouwd uit bewustzijnsvormen, die gedurende de menselijke ontwikkeling kunnen ontstaan. Elke mens is a.h.w. één cel, in dit grote en al-omvattende lichaam mensheid. Even als het denkvermogen in de mens het totaal van zijn lichaam kan leren beheersen en regeren, zo is het begrijpelijk, dat ook de mystieke mens een gelijke mogelijkheid voor zich heeft gevonden. Dus is het mystieke wereldbeeld als volgt. Deel zijnde van het geheel "mens" kennen wij iets dat verdergaat dan een volks- of rasgeest volgens menselijke opvatting. Er is een totaal bewustzijn, dat voortdurend deel uitmaakt van ons wezen, waarbinnen wij bevat zijn en dat ons voortdurend bepalingen oplegt, wegen duidt, ja zelfs t.o.v. onze wisselingen in bewustzijn, opgang en ondergang, zeker mede invloed heeft. Wanneer wij echter binnen dit grote wezen voor een korte wijle ons verliezen als afzonderlijk denkend en bewust deel van dit geheel, dan kunnen wij doordringen in dit totale bewustzijn. Het doordringen in het totale bewustzijn betekent de grote mystieke beleving, waarbij het "ik" doordringt in alle weten, in alle ervaren en daardoor komt tot een volledige en harmonische aanpassing aan het grote lichaam waarin het behoort. Kan men deze eerste stelling, dit mystieke wereldbeeld volgen, dan is ook de mystieke relatie begrijpelijk van de mens tot de mensheid. Men kan nooit als niet-mens in de oneindigheid enigerlei contact leggen of vinden. De mysticus tracht dan ook nooit door veruiterlijking van zichzelf te komen tot een bewustzijnsuitbreiding, waarbij hijzelve het menselijke aspect verliest. Integendeel. Te allen tijde zal worden getracht om door te dringen in de kern van eigen wezen en een begrip van saamhorigheid, dat ver buiten het menselijke uitgaat, te gebruiken om de vermenselijkte factoren van het buitenleven mede te bevatten binnen eigen bewustzijn.

Dit laatste impliceert het toekennen van menselijke waarden en het stellen van een menselijk oordeel ook omtrent persoonlijkheden, toestanden, materie en krachten, die niet behoren tot de menselijke bewustwordingsgang, noch ooit daartoe zullen kunnen behoren. De mysticus kent dan ook een absoluut oordeel, dat een verwerpen van een deel der Schepping inhoudt. Het verworpene is datgene, wat niet behoort bij het menselijke en als zodanig de contactmogelijkheid met de grote Adam, met de mystieke mens, belemmert.

Heeft men ook dit punt kunnen volgen, dan kan ik verder stellen, dat de praktische mystiek altijd gericht zal zijn op de humanitas, de humaniteit. Dus het menselijke in de mens te beleven en te verwerkelijken. Hierbij kan elke menselijke daad betekenen een verliezen van het "ik" in het totaal menselijke. De uitbreiding, die hiervan het gevolg is, betekent een grote, een zeer grote uitbreiding van eigen vermogens en een steeds helderder besef van eigen toestand en plaats binnen het geheel. Desondanks is de mysticus er zich van bewust, dat hij in zijn beleving nooit komt tot een gelijkheid met het geheel, doch slechts tot een bewust deel zijn van het geheel. Want een ieder heeft zijn eigen functie. Ik mag hier misschien ter vereenvoudiging een kleine vergelijking inlassen: In het menselijk lichaam bevinden zich vele spieren plus reeksen van organen. Elke spier en elk orgaan is opgebouwd uit cellen van een bepaalde kwaliteit, met een bepaalde actiecapaciteit, een bepaalde bestaansduur. Daarna treedt vernieuwing op. In de grote mens is het proces bijna gelijk. Wanneer men op aarde vertoeft, dan mag vergelijkend worden gezegd, dat men behoort tot de voeten of misschien de benen van de mystieke mens. Men maakt de voortbeweging - de bewustwording dus - van de totale mens en het herwinnen van zijn uit God geboren krachten mogelijk door zijn activiteit in stoffelijke zin. Hierbij is echter het coördineren van de onderlinge pogingen bepalend voor de bewustwording, die voor het geheel hieruit voortvloeit.

Anderen echter kunnen functies hebben, die verschillen van die der werkelijke spierweefsels. Zo kennen wij b.v. in het lichaam het bloed als een factor, die - stijgend tot hogere gebieden, - tot de kern van het wezen a.h.w. en daar levenskrachten en zuurstof verzamelende, afdaald tot in de uiterste lagen der ledematen. Degelijke wezens bestaan er evenzeer. In de menselijke ontwikkeling kennen wij de z.g. ingewijden, de bewusten en de meesters. Deze drie zijn te vergelijken met het bloed, dat a.h.w. een voeding betekent en een instandhouding. In plaats van zuurstof brengen zij nieuwe gedachten en bewustwordingen: i.p.v. levenskracht nieuwe mogelijkheid tot begrip voor het totaal der mensheid, een nieuwe benadering van het totaal Goddelijke. Om van elk der categorieën een voorbeeld te geven:

Jezus de leraar, de ingewijde, is bringer - niet in de eerste plaats - van een begrip. Maar van een weg tot harmonie. Als zodanig is hij levenskracht voor al, wat in de stof en zelfs in lagere sferen bestaat. In zijn functie is hij verder niet beperkt - evenmin als het bloed - tot een bepaald gebied of tot bepaalde werkingen. Evenals het bloed kan hij het totaal van het lichaam - dus het totaal van de mystieke mens - doorkruisen en alle sferen, die verbonden zijn met het menselijke, door zijn eigen kracht activeren. Hij keert dan terug tot de hoofdfunctie van de mystieke mens, die wij - in afwijking met de long, die de mens daarvoor heeft - zouden kunnen noemen: het onmiddellijk contact met het Goddelijke. Vanuit het onmiddellijk contact met het Goddelijke keert hij terug tot wat bij de mens het hart is - bij de mystieke mens de bewuste drang - en van daaruit kan hij dus steeds weerkeren in alle sferen.

Een bewuste is b.v. Galileï. Een van degenen dus, die verder dan anderen doordringen in het wezen der natuur, maar daardoor ook de relatie van mens tot natuur, mens tot kosmos nader definiëren. De bewuste werkt functiebepalend, schept weten en zal vaak een aanvullende, factor zijn voor de ingewijde, die op aarde komt. Bovendien is het zijn taak om daar, waar de werking van de ingewijde bedreigd wordt of zelfs deze zelf bedreigd zou worden, door zijn eigen capaciteit en vermogen de kwaadwillende krachten onder de bewijskracht van zijn argumenten te verpletteren. De activiteit is hier dus een andere en er mag worden gezegd, dat in het totaal van het mystiek bestaan de wetenschap in de eerste plaats een preventieve taak is toegewezen. Zij behoort niet tot de bewustwordingsmogelijkheden per se, maar is eerder een bescherming voor de belevingsmogelijkheid, die de kern van de mystiek uitmaakt.

Dan kennen wij verder de meester. En nu moet ik dat begrip meester ook nog een ogenblik verduidelijken door het te beperken. Ik versta hier uitdrukkelijk niet onder de kleinere krachten, die voor sommigen als geleiders optreden en door hen meester of meesters worden genoemd. Ik doel evenmin op de leraren, die in een mystieke school b.v. hun leerlingen verder voeren, ofschoon ook dezen de titel meester vaak krijgen of verwerven. Onder meesters versta ik in dit geval: grote krachten, die op aarde komen en in de eerste plaats magische werkingen op aarde tot stand brengen. Het is niet hun taak allereerst te leren, maar om in de eerste plaats bepaalde centra op aarde te stichten, in stand te houden of te versterken, waarin de mystieke krachten - dus het contact met het totaal van het zijnde - sterker tot uiting komt.

Onder hen behoort o.a. de ontwerper en bouwmeester van de piramide van Cheops, maar ook een Apollonius, de profeet van Tyana. Deze laatste heeft in zijn leven ongetwijfeld soms geprofeteerd of geleraard, doch het was een secondaire taak. Hij heeft echter zowel in de Griekse als Italiaanse gebieden vele punten, hoofdzakelijk aan de kusten gelegen, zodanig geactiveerd, dat zij voor speciale mystieke belevingen gunstig zijn en een contact met het totaal der mensheid en het bereiken van het totale weten der mensheid mogelijk maakt voor degenen, die daar zijn.

Na deze drie verschillende factoren als bloedbaan te hebben gezien, vragen wij ons misschien ook af, of er voor het zenuwstelsel een vergelijking bestaat. Inderdaad. Het zenuwstelsel is opgebouwd uit cellen, die in de eerste plaats een doorgeven van impulsen door tijdelijk afstaan van eigen krachten teweeg brengen. Als zodanig is het zenuwstelsel der mensheid hoofdzakelijk opgebouwd uit sensitieven en profeten door alle tijden. Wij mogen hier verder onder rangschikken priesters, die een zekere geestelijke vaardigheid hebben, profeten e.d.. Zij werken vaak volledig onbewust van de taak, die zij vervullen, door een voortdurend doorgeven aan anderen van de invloeden, die hen bereiken. In vele gevallen geschiedt dit in de eerste plaats aan anderen, die evenzeer sensitief zijn. Zij zijn zich niet bewust van de werking, die deze stimuli binnen de mensheid, in de mystieke mens kunnen hebben. Ze zijn er zich zeker niet van bewust, dat - ofschoon soms vernietiging schijnt te dreigen aan de hand van dergelijke impulsen - zij in feite een beweging bevorderen, die een verder schrijden in de oneindigheid mogelijk maakt voor het totaal der mensheid. In het zenuwstelsel is dus een onbewustzijn.

Dan krijgen wij te maken met het denkvermogen van die mystieke mens. Want ook dat is aanwezig. Stellen wij voor het denkvermogen het volgende: Wanneer een menselijke geest harmonie met het geheel heeft bereikt, is hij ook in staat om bepaalde feiten, toestanden en realisaties binnen zichzelf volledig vast te houden. Heeft hij bovendien een harmonie met anderen, dan zal hij verkeren in een toestand, die een schijnbare niet werkzaamheid betekent. Vergelijkend eventueel een nirwana-toestand. Hierbij zal hij reageren door zijn eigen kennis voortdurend ter beschikking te stellen van anderen - onbewust meestal - en uit de samenwerking stromen geboren doen worden, die op aarde worden geopenbaard. De groten, die dáár leven, zijn dus in feite de veroorzakers van alle stimuli, die U, hetzij langs directe, hetzij langs veel verschakelde weg, bereiken d.m.v. profeten, mediums, maar ook artisten, etc..

Ik kan deze vergelijking natuurlijk nog veel verder doorvoeren. Mij dunkt echter, dat ik U omtrent het wezen van de mystieke mens hier enig inzicht heb gegeven. Ik zal dan ook nu overgaan tot een omschrijven van de belevingsmogelijkheden der mystiek, zoals deze werkelijk bereikbaar en voor ieder a.h.w. naastliggend zijn. Wanneer men zichzelf vergeet, b.v. in concentratie op één voorwerp dan wel verzonken in meditatie, dan zal het "ik" zijn eigen begrenzingen vergeten. Een ontrukt zijn aan de Werkelijkheid treedt op. De geest zelve verlaat het lichaam, dat gedurende deze periode vaak niet geheel onderworpen is aan natuurlijke wetten, zoals men die op aarde kent. De geest, opwaarts gaande, bereikt een contact, waarbij een veelheid van weten in dit "ik" wordt geopenbaard. Gelijktijdig hoeft deze kern der persoonlijkheid ook deel aan een volledigheid van kracht, die evenmin bewust gerealiseerd kan worden. In een dergelijke toestand wordt een weten verworven, dat niet stoffelijk reproduceerbaar is, tenzij zeer incidenteel en zeer onvolledig. Dit weten blijft echter binnen het wezen wel bestaan.

Ik zei U reeds in het begin van mijn betoog, dat mystiek niet redelijk is. In de mens, in het deel van de mystieke mens dus, blijft het totale weten, zoals dit door harmonie werd ervaren, voortdurend bestaan. Het gaat niet onder. Het is altijd weer voor een herleving vatbaar. Het zal te allen tijde - ook wanneer dit niet door het denken en weten van een stoffelijke mens of een beperkte geest gerealiseerd wordt - zijn invloed blijven uitoefenen op het totaal der handelingen, het totaal der beschouwingen, gesproken en gedachte oordelen en wat dies meer Zij. Zo zal dit weten in feite een versterking zijn van de onmiddellijke wilsuitvoering van de mystieke mens binnen het Menselijke. Zij betekent voor al voor de mens - en soms ook voor de geest - verder een vereenvoudiging van aanpassing, een vergroting van harmonie met de wereld, een grotere beheersing t.o.v. begeren en een bevrijding van angst door weten.

De kracht, door mij zo even ook reeds aangestipt, blijft evenzeer binnen de persoonlijkheid besloten. Zij is daar een bron, die te allen tijde aangeboord kan worden, doch slechts indien het bewustzijn in staat is, althans een klein deel van de kracht - meestal d.m.v. het onbewust weten - voor zich te activeren. De kracht, in één mystieke beleving geboren, is zo onuitputtelijk, dat zij in feite meer dan een mensenleven lang wonderen van kracht mogelijk maakt voor één persoon. Slechts de beperking van weten en zo het onvermogen deze krachten uit het "ik" te doen vloeien tot een kenbaar presteren en werken in de wereld, belet velen van deze krachten gebruik te maken. Heeft men geleerd deze kracht aan te boren, dan wordt hier in feite mogelijk gemaakt elke willekeurige handeling te doen plaats vinden elke willekeurige prestatie tot stand te brengen. Daaronder valt het letterlijke en ook figuurlijke maken van goud uit minderwaardige producten. Ook dit behoort bij de mystiek.

Dan heb ik nog een paar punten, die misschien wat dichter bij Uw eigen leven staan. Het feit dat U kunt opgaan in waarden, die niet te allen tijde redelijk zijn, dat U zich kunt verliezen in beschouwingen, die buiten de kenbare en gangbare praktijken van het bestaan liggen, betekent, dat U de mogelijkheid hebt om tot een mystiek beleven te komen. De belemmering daarvoor is over het algemeen een te scherp gevormd ik-besef, waarbij het ego prevaleert boven alle omstandigheden, die tot uiting kunnen komen. De vergetelheid van het "ik" vloeit voort uit een beheersing van het "ik". Het zal U misschien opgevallen zijn, dat praktisch alle grote mystici op enigerlei wijze zowel lichamelijk als geestelijk volkomen zelfbeheersing, in de hand trachten te werken. Dat is noodzakelijk. Want om het "ik" te kunnen prijsgeven, moet men meester zijn over de onbeheerste impulsen van het "ik", die trachten dit te beletten. U kunt dit als "totaal zich verliezen" waarschijnlijk moeilijk tot stand brengen. Maar naar ik meen, kunt U soms in kleine dingen Uzelf althans ten dele vergeten. Dan zal een dergelijke deelsgewijze harmonie met de mystieke mens, met de mystieke werkelijkheid, voor U een realisatie betekenen op één gebied en één punt.

Hiervan kan o.a. gebruik worden gemaakt voor het ontvangen van leiding. Indien ik met een bepaald probleem voor mijzelf gebonden ben en ik begeer een oplossing daarvan, die kosmisch en niet slechts persoonlijk juist is, dan zal ik dus het probleem scherp stellen en vervolgens trachten dit deel van mijn wezen geheel uit te schakelen. Allereerst treden dan de werkingen van het onderbewustzijn op. Na een korte rustpauze kan ik dan een gedeeltelijke oplossing geven, die voortvloeit uit mijn eigen onderbewust weten. Ik kan echter ook verdergaan. Ik kan het probleem a.h.w. volledig van mij werpen. Het resultaat is, dat bij een volledige concentratie op een ander punt in mij een oplossing - een vaak volledig weten - wordt geboren omtrent dit probleem. Het bestaat voor mij niet meer, omdat deze waarde juist door mijn vergetelheid werd overgebracht in het kosmisch wezen en van daaruit mij de impulsen bereikten, die althans voor mij op mijn plaats, in mijn tijd en toestand de oplossing volledig inhiel.

Hetgeen gezegd werd omtrent de praktische verwerkelijkingmogelijkheden, die de mens in de mystiek vindt, betekent niet, dat dit het totaal der mogelijkheden is. Integendeel. Sommige der aangestipte mogelijkheden zijn ook anderszins bruikbaar: maar ze werden hier slechts behandeld alleen en geheel in overeenstemming met mystieke, minder redelijke maar daarom verder in het totaal der mensheid doordringende mogelijkheden.

Een poging om ook de mystiek, die zich in de wereld rond ons openbaart te begrijpen, vraagt een ogenblik een teruggaan naar het beeld van de grote Adam, de mystieke mens. Want deze is en blijft voor alle leden van het menselijk ras en de menselijke ontwikkelingsgang het criterium, het brandpunt der Mystieke mogelijkheden. Wanneer voor een deel van het wezen een erkenning, een absorptie van feiten, een vereenzelviging met andere wezens of persoonlijkheden mogelijk wordt, impliceert dit, dat dit voor het totaal van het wezen evenzeer een mogelijkheid is. Met andere woorden, men kan in mystiek slechts datgene realiseren, wat in de mystieke mens althans als mogelijkheid bestaat.

Het zij echter verre van mij U voor te houden, dat onze mystieke werkelijkheid een volmaakte werkelijkheid is. Het is onvolledig. Want ons streven naar bewustwording houdt in een noodzaak tot streven naar bewustwording voor het geheel. En dit streven houdt in een onvolmaaktheid, waar nog geen kennen van het volmaakte aanwezig kan zijn. Als gevolg mag

worden aangenomen, dat vele stoffelijke en niet-menselijke of schijnbaar niet-menselijke waarden behoren binnen het mystieke geheel, dat voor ons beleefbaar is. Ook mag worden gezegd, dat onstoffelijke krachten, die niet materieel tot uiting komen in een menselijke vorm, toch deel kunnen uitmaken van deze mystieke mens. Want het zou dwaas zijn aan te nemen, dat dit grote, alle mensheid omvattende wezen in zijn onvolmaaktheid afgesloten is van alle andere wezens en krachten, tenzij dan door zijn eigen levensfuncties.

Wij weten dat verscheidene chakra's zich bevinden in het menselijk lichaam, elk met bijzondere mogelijkheden, elk met bijzondere krachten. Enkele zijn in de eerste plaats bestemd voor krachtabsorptie, andere daarentegen praktisch alleen voor krachttuitstraling. Sommige zijn in de eerste plaats bewustzijn dragend en -bepalend, andere zijn eerder een kennen van toestanden, dat niet onmiddellijk op bewustzijn berust. Het eigenaardige is, dat bij de mens elk chakrum kan worden toegeschreven aan bepaalde organische functies van het lichaam en gelijktijdig aan bepaalde geestelijke functies, die vanuit de geestelijke helft van het zijn voortkomen: terwijl bovendien elk chakrum kan worden toegeschreven aan een functie of mogelijkheid, overeenstemmend met een sfeer, volkomen identiek aan de geestelijke sferen, die door een stofmens na de dood b.v. beleefd worden of voor de geest de tijdelijke of blijvende werkelijkheid en wereld kunnen betekenen.

Wanneer elk chakrum een mogelijkheid tot uitstraling en krachtgebruik geeft, dan moet ook de mystieke Adam tot een gebruik van deze krachten komen. De mensheid als zodanig met al zijn tijden en zijn ruimtelijke plaatsingen zal dus op bepaalde tijdstippen in bepaalde punten der ruimte a.h.w. een stimulans tot uitstraling, en uitwisseling met niet menselijke waarden ondergaan. De uiting hiervan komt zuiver stoffelijk naar voren in verschijnselen van crisis, verschijnselen van plotselinge ontdekkingen, van zeer grote ellende of van al even onvoorstelbaar grote welvaart. Want hier worden krachten en waarden opgestapeld, die dan plotseling tot ontlading komen. Deze waarden dringen verder door dan in de mens en maken als zodanig een beleving mogelijk van waarden, die ook buiten de mystieke mens bestaan. Deze ervaring vindt plaats in dat deel van het mystieke lichaam, dat rijp is voor deze ervaring dat deze kracht kan uitstralen en ontvangen.

Het resultaat is, dat kleine delen van de mensheid soms bepalend zijn voor de bewustwording van de mystieke mens en zo voor een uitbreiding van een mystieke werkelijkheid voor anderen. De consequentie is, dat – wanneer dit noodzakelijk is – soms gezondere en hogere krachten zullen worden geconcentreerd op die punten, waar een totale uitstraling of uitwisseling dan krachten mogelijk wordt, zodat een verrijking van het geheel kan optreden. Hierin ligt voor de mens een tweede mogelijkheid, een mogelijkheid, die slechts dan bestaat, wanneer er voldoende begrip aanwezig is. Er kunnen volkomen buitenmenselijke krachten actief optreden binnen het menselijk zijn. Ook U, als ieder ander mens of geest, kunt op een gegeven ogenblik gevangen worden in een dergelijke uitwisseling van kracht. U staat dan voor eigenaardige belevingen, die schijnbaar zin noch reden hebben en die – neemt U het mij niet kwalijk – haast een schizofreen verschijnsel lijken op het gebied van geestelijk weten en denken. Deze splitsing kan leiden tot een ondergang van de cel, die haar ondergaat, mens of geest dus. Indien ze echter geaccepteerd wordt, betekent zij een celmutatie, waardoor de genoemde cel een grotere betekenis krijgt voor het geheel en in vele gevallen een actieve bewustzijnsfactor wordt niet slechts voor een klein deel vergelijkend een enkele spier maar voor het totale lichaam. De mutatie van de cellen bestaat in een afbraak van hun huidige vorm en een herschepping elders in het lichaam, in een vorm aangepast aan de essence van hun wezen. Zo kan dus wat eerst een gewoon mens is, materiegebonden, later als menselijk strevende en dus waarschijnlijk reïncarnerende geest ook in hogere sferen voortbestaan.

Maar het is ook mogelijk, dat de geaardheid verandert. Een spiercel kan tot een bloedcel worden of misschien een zenuwcel. Deze verandering van functie betekent dan een totale uitwisseling van het vorig bewustzijn met uitzondering van de zuiver persoonlijke factoren, die behouden blijven. Hier ligt voor ons ook praktisch wederom een mogelijkheid. Wij worden beroerd door invloeden – of we nu mens of geest zijn – die voor ons moeilijk, om niet te zeggen onbegrijpelijk zijn. Ze liggen zo totaal buiten al hetgeen wij als menselijk beschouwen of kennen, dat wij ons genoopt voelen de mensheid daarom te verlaten. Dit nu betekent eigen ondergang bewerkstelligen en eigen terugkeer in gelijke situatie bevorderen. Het is een

afsluiten van contact met het geheel en daardoor een onmogelijkheid om geestelijk en mystiek verder te komen. De aanvaarding is de eerste noodzaak. Want slechts in de aanvaarding blijft de mogelijkheid gegeven zich zelf volledig aan te passen aan de eigen plaatsing in het mystiek lichaam en een volledige vervulling van de eigen taak binnen dit geheel.

Voor een ieder die in de stof leeft, zou dus de logische conclusie zijn: Ik begin met een totale aanvaarding van al hetgeen ik niet begrijp en niet beheers. In deze aanvaarding tracht ik de door mij ontvangen kracht in overeenstemming te brengen met mijn weten, in overeenstemming te brengen met datgene, wat voor mij goed heet. In vele gevallen betekent dit in feite binnen het kwade goed doen, dan wel het kwade ombuigen tot het goede. Brengt men dit tot stand, dan is hierdoor een zodanig rapport met hogere waarden binnen het mystieke wezen mens geschapen, dat wederom dezelfde beleving optreedt, die ik in het begin aanstipte. Een ontrukt zijn aan eigen persoonlijkheid, een vergroting, nu in de eerste plaats van kracht en in de tweede plaats, van weten. Het resultaat: perfecte harmonie.

De kern van alle mystiek, de grondslag van alle mystieke werkelijkheid is harmonie. Slechts indien wij ons weten in te passen in onze wereld, indien wij - zowel wat gedachten en streven betreft als daadwerkelijk optreden in desnoods stoffelijke vorm - geheel beantwoorden aan de eisen van het geheel, kunnen wij de schoonheid, de werkelijke schoonheid bereiken. Misschien dat juist hierom schoonheid van zo groot belang kan zijn voor het bereiken van mystieke beleving. Die schoonheid zal niet voor een ieder gelijk zijn, want zo is een persoonlijkheiduitdrukking: dus de uitdrukking van dat deel van het geheel, dat juist in U bestaat. Het is niet een harmonie met het totaal, maar een harmonie met dat deel, dat past voor U. Deze, uit schoonheid gewonnen harmonie brengt een herschepping van het "ik" teweeg. Een vaak moeizame vervorming, waardoor ook het "ik" schoonheidswaarden uitdrukt en een volledig harmonisch aspect geeft. Een visser b.v., die lang geleefd heeft te midden van het geweld der natuur en de wildheid der zeeën krijgt in gelaat, in houding en gebaar - indien hij althans goed is als mens en als visser - iets van de verweerde schoonheid van bergen. Iets van de ruimheid van wezen. De openheid en klaarheid van blik, van de wijde horizon, van de oceaan. Het is alsof het wezen zich heeft aangepast aan de bestaansnorm en een schoonheid heeft gewonnen, die elders misschien afzichtelijk zou zijn, maar hier door zijn volledige overeenstemming met het wezen een openbaring betekent. Vele dergelijke voorbeelden kunt U hier zelve bijstellen. Deze schoonheid, die bereikt wordt geestelijk en stoffelijk, is gelijktijdig ook een versterking van het vermogen om kracht te ontvangen. Verder a.h.w. een zuivering van het wezen, waardoor wijsheid en begrip in veel sterkere en grotere mate kunnen optreden binnen het ego. Wijsheid en schoonheid zijn in mystieke zin onverbreekbaar met elkaar verknoopt. Ja, wat meer is, het gelijktijdig optreden van deze beide brengt te allen tijde de kracht van het totaal der mensheid daar tot uiting, waar de harmonie van weten en vorm bestaat. Zoals de chemicaliën b.v. een oervorm vaak vinden in een kristal met vaste lijn, vaste opbouw, zo zijn ook alle delen van de mystieke werkelijkheid wezens, die onwillekeurig reverteren zullen tot een grondvorm, een oervorm. Deze oervorm is perfect symmetrisch, draagt in zich de juiste spanningsmogelijkheid en verhouding, en is de volledige weergave van het geheel in de volledige vorm. Als zodanig kan er geen verschil bestaan tussen mens en mens, tussen mens en geest, tussen mens en datgene, wat nog mens moet worden. Er is een volkomen gelijkheid van grondvorm. In de praktische mystiek dient men zich dit steeds te realiseren. Men mag niet verschillen maken, waar deze in het oertypes in de grondvorm niet bestaan. De consequentie is duidelijk. Een mysticus vindt zijn eenheid niet met een bepaald deel der mensheid maar met alle mensen, en zal dus deze eenheid uitdrukken volgens zijn plaats en vermogen t.o.v. anderen. Hoe groter de bereiking, hoe groter het vermogen eenheid te bereiken met het Al.

Het begin echter van een mystieke ontwikkeling moet gebaseerd zijn op een gedachte van eenwording, van broederschap, van saamhorigheid. Het is onmogelijk zonder dit verder te gaan en verder te komen. Juist omdat het zo moeilijk is tot een mystieke uiting binnen het "ik" en een wetende en begrepen mystieke uiting te komen, is het noodzakelijk, dat - indien men de mystiek wil beschouwen als een deel van eigen weg en leven - men begint met de praktijk. Een praktische uitdrukking van eenheid, die op sommige punten een verliezen van het "ik" in het geheel teweegbrengende zo de verlichting en beleving tot stand brengt.

Hiermede wordt het tijd, dat ik mijn lezing van deze avond besluit. Ik kan dit echter niet doen zonder reeds voor een kort ogenblik het onderwerp van de volgende bijeenkomst van Uw groep aan te stippen. Er zal dan n.l. worden gesproken - niet door mij - over de tegenstelling tussen mysticus en geheimschool. De argumenten, die dan worden gebracht, behoef ik thans niet aan te stippen. Wel echter het kritieke punt: Mysticus kan men slechts zijn, als men een volledige vrijheid behoudt. Want slechts in deze volledige vrijheid kan juist door Uw persoonlijkheid haar deel binnen de grootste persoonlijkheid, het oertype, de grote Adam, gerealiseerd worden. Zolang men in groeperingen blijft gaan, zolang men zich bindt aan een te sterk door anderen op algemene wetten - door mensen of geesten gesteld - geleide ontwikkeling, zal men niet kunnen komen tot de perfecte vorming van het "ik". De praktische mystiek eist een persoonlijke ontwikkeling, met gebruikmaking van alle kennis, alle weten, alle leringen omtrent lichamelijke en geestelijke beheersing, voor zover zij als werktuig bruikbaar zijn om in het "ik" zelf een perfecte harmonie te wekken met het totaal van het menselijk zijn.

NOOT

De uitdrukking "de mystieke mens" moet als volgt worden verstaan: De mensheid is één bepaalde gedachte in het totaal der schepping. Alle mensen, alle menselijk bestaan, alle menselijke mogelijkheid en alle menselijk weten kunnen dus binnen deze ene gedachte a.h.w. bevat worden. Sprekend over de mystieke mens wordt dan daarmee aangeduid: het totaal van al de menselijke daden van het begin tot het einde der tijden, het totaal van alle menselijke gedachten en bewustwordingen, het totaal van alle menselijk bestaan en alle menselijke mogelijkheid - echter ongeacht het thans bestaande oordeel omtrent goed of kwaad - samengebracht in een harmonisch deel, dat beantwoordt aan het woord in het begin van Genesis En ziet: God maakte de mens naar Zijn beeld en gelijkenis.

VIJFDE LES - MYSTICUS CONTRA GEHEIMSCHOOL

In de stelling van deze titel hebben wij een tegenstelling gelegd die in feite niet aanwezig is. U zult begrijpen, dat deze tegenstelling, dus absoluut kan weg vallen, indien onze eigen instelling een zuivere en goede is t.o.v. het probleem. Want een geheimschool is uit de aard der zaak een lichaam met zekere magische en esoterische kennis, dat tracht deze kennis - deze bijzondere kwaliteiten ook, die men erin bezit - mede te delen aan de leerlingen door hen te beperken zowel in hun mogelijkheden van denken als ook vaak van leven. Deze beperkingen houden o.a. vaak in een totale indeling van de mens in verscheidene klassen (dus langs de weg der geleidelijkheid), waarbij zijn eigen visie op het leven aanmerkelijk wordt gewijzigd. Dan een gebod, bij de meeste scholen zeer gebruikelijk, waarin wordt vastgelegd, dat men gedurende de tijd der scholing alleen de stellingen van de leraren daar, de daar verkondigde leer, zal aanvaarden en bestuderen en andere leerstellingen buiten beschouwing moet laten. Lichamelijke beperkingen, o.a. betreffende de voeding, daarnaast ook heel vaak gebruik van genotsmiddelen, sociaal verkeer en wat dies meer zij.

De mysticus behoeft deze beperkingen zeker niet te aanvaarden en in vele gevallen voelt hij zich afgestoten door een geheimschool, of zelfs een kerkelijke instantie, omdat het gevreesde dogma, de vaststaande leerstelling, voor hem betekent een prijsgeven van zijn eigen leven en denken. De mysticus tracht door te dringen in de mysteriën, die verborgen zijn in al het levende. Om dit op de juiste wijze te doen probeert hij zich daarin te verzoeken en te komen tot beleving van een totale waarde. Eventueel omvattende het totale bestaan, de totaliteit, ofwel de totale lijn vanaf het Goddelijke tot de geschapen uiting. Hij meent, dat hij in deze keuze volledig vrij moet zijn en zal in vele gevallen zelfs trachten stelling te nemen tegen elke instantie, die deze gewaardeerde vrijheid tracht te beperken,

Het standpunt van de mysticus is echter slechts zeer ten dele juist. Want een ieder, die in de mysteriën is doorgedrongen en dus kennis heeft genomen van de innerlijke betekenis van leven, van kracht en bestaan, weet, dat alle wegen bruikbaar zijn om hetzelfde doel te bereiken. Er is immers géén sprake van een verstandelijk vastgelegde leerstelling of een mentaal begrijpelijk beeld. Er is een harmonie van gevoelswaarden met hogere waarden noodzakelijk en dit kan binnen elke geheimschool volledig worden verworven. De mysticus kan dus in vele gevallen de geheimschool gebruiken om zijn eigen basis voor verdere ontwikkeling te vergroten. Ik stel mij daarbij ongeveer het volgende voor: Iemand komt door overweging, contemplatief beschouwing, tot een inzicht, dat contact geeft met andere werelden, een contact geeft vooral ook met de grote, werkelijk levende krachten, die achter het uiterlijk van de Schepping verborgen zijn. Hij tracht nu om te komen tot een concretisering van dit ervaren in zijn eigen bestaan. Kan hij dit niet doen, dan zal hij in vele gevallen zich van de maatschappij, van de mensheid trachten af te zonderen en juist in die eenzaamheid veel van zijn leven verliezen: veel van de ervaring, die voor hem noodzakelijk is, veel van de bewustwording, die toch ook zo zeer belangrijk is bij zijn opgang tot hoger licht. Hij moet dus wel trachten een basis te vinden.

Deze basis kan hij misschien eerst vinden in een kerk of kerkgenootschap. Hier vindt hij een vastgestelde leer, een reeks van vaste stellingen, waardoor een wereldbeeld wordt gevormd, dat hij dan enigszins kan trachten aan te passen aan zijn eigen ervaren. Er blijft dan echter altijd een discrepantie bestaan tussen de innerlijke ervaring en de uiterlijke kerkelijke leer. Dit betekent, dat op de duur die kerk verlaten wordt voor een ander, misschien ietwat vrijer of dieper in de materie doordringend lichaam als b.v. een meer ethisch of esoterisch genootschap. Daar wordt dan gezocht naar een verdere verklaring voor al hetgeen het "ik" doormaakt. Het feit, dat een zekere vaste omlijning kan worden gegeven aan dit eigen bestaan, maakt het mogelijk om voortdurend in contact te blijven treden met de wereld en geeft ook tevens inzicht in hetgeen in die wereld gebeurt. De bewustwording wordt dus wel zeer bevorderd.

Daarna echter is ook dit niet voldoende. Want de mysticus beleeft vaak bijna Goddelijke waarden in zichzelf: en de lering, moge die nog zo schoon en esoterisch klinken, is niet meer voldoende zonder een ook hier bestaande mogelijkheid tot verwerkelijking van het beleefde. Hij komt dan over het algemeen terecht bij een kring, die de magie op enigerlei wijze beoefent. Deze magische beoefening geeft hem de mogelijkheid in de praktijk te brengen wat z.i. juist is. Toch blijft hij gebonden aan rituele voorschriften en zal hij ook in zijn experimenten wel degelijk aan zekere beperkingen onderworpen blijven. Eerst van hieruit gaat hij over tot de hoogesoterische geheimscholen.

Een hoogesoterische geheimschool is in feite een lichaam, dat tracht de grenzen, die bestaan tussen mens en geest, tussen mens en God, teniet te doen. Ook hier weer ernstige beperkingen, vaststaande leerstellingen, kortom een poging om door reglementatie de mensen te brengen tot ervaren. De mysticus, die dit kan aanvaarden, zal desondanks zijn eigen innerlijk leven blijven behouden. Slechts zal hij trachten de rationalisatie van dit innerlijk leven aan te passen aan de verstandelijk geleerde toestanden en leringen. Hierin bereikt hij dan een punt, waarbij de verstandelijke dus b.v. stoffelijke ontwikkeling plus zijn mentale ontwikkeling geheel zijn aangepast aan zijn innerlijk mystiek beleven. U zult uit dit beeld begrijpen, dat dus m.i. een mysticus kan behoren tot elke kerk, tot elke groepering van esoterische school, geheimschool, ja, zelfs lichamelijke scholing. In al deze gevallen is echter de scholing op zichzelf het middel voor de mysticus tot grotere zelfkennis en intenser zelfbegrip. Het zoeken naar de inhoud van het leven is in feite de werkelijke drang van de mysticus.

In de voorgaande lessen hebben wij U duidelijk gemaakt, welke problemen daarbij kunnen rijzen en welke inhoud daarin gelegen kan zijn. Waar ik nu echter de tegenstellingen moet beschrijven en tevens aantonen, hoe deze slechts schijnbaar en niet werkelijk zijn, voel ik mij genoopt om toch nogmaals kort weer te geven: a. de geestelijke inhoud en wording van een geheimschool: b. de werkelijke betekenis en inhoud van het mystiek beleven. Ik hoop, dat U dit hierbij zult willen billijken en dus zult willen aanvaarden, wat ik U hier nogmaals voorleg.

Geheimschool. In het Al kan vanuit menselijk standpunt het zijnde worden gesplitst in twee delen: Het kenbare en het niet-direct-kenbare. Juist deze laatste definitie, het niet-direct-kenbare duidt aan, dat dus alles éénmaal kenbaar kan worden. Nu hebben vele leraren en denkers getracht door te dringen in de geheimen van de natuur, ja, in de geheime werkingen van de Schepper. Zij hebben voortdurend gemediteerd, geëxperimenteerd, zij hebben misschien openbaringen ontvangen of bijzondere geestelijke belevingen doorgemaakt. De resultaten daarvan zijn vastgelegd en op de duur - meestal door de stichter van een geheimschool - gebundeld tot één betrekkelijk samenhangend geheel. Van een volledige samenhang behoeft geen sprake te zijn, deze zal dan vaak wel door een soort continuïteit in de lessen worden aangeduid, maar ze is toch niet geheel aantoonbaar.

Al die belevingen op zichzelf worden geboren uit het mystiek beleven. Het is dus het doordringen in het "ik", door het "ik" ervaren van harmonie met andere sferen of toestanden, en zo te komen tot een realisatie van hetgeen zich daarin afspeelt of van de banden, die bestaan t.o.v. de wereld en de eigen persoonlijkheid. De geheimschool houdt zich nu niet slechts alleen aan deze ervaringen en ontdekkingen, maar tracht door een zo groot mogelijke benadering van de oorspronkelijke toestand der leraren en ontdekkers de ontdekking, ook voor elke persoon afzonderlijk tot een werkelijke beleving te maken. Hierbij is het noodzakelijk, dat een zekere vaste volgorde van beleving en belevingsnoodzaak bestaat, in de tweede plaats dat een zekere sjabloon wordt gegeven voor het Al, waarin men dus een soort schetsmatige landkaart van het totaal der mogelijke belevingen zou kunnen zien. Over het algemeen omvat deze landkaart dan de volgende punten:

Er is een duistere wereld, er is een lichte wereld.

Elke geest of ziel komt uit de lichte wereld, daalt tot de duistere wereld en keert vanuit de duistere wereld tot de lichte terug.

Een dergelijke kringloop behoeft niet noodzakelijkerwijze met volledig bewustzijn te worden afgelegd, zodat een deel van deze fasen door de normale mens niet wordt gerealiseerd.

Door tijdens de huidige fase van bestaan onze kennis uit te breiden omtrent de krachten, die later zich voor ons zullen kunnen openbaren plus een gebruik maken van alle wetten, die wij uit deze hogere krachten hebben geloerd, dan wel behouden hebben uit de lagere wereld, kunnen wij komen tot een levenspatroon, dat ettelijke fasen van deze kringloop voor ons gelijktijdig reëel maakt. In deze veelvuldige realiteit kunnen wij komen tot een grote persoonlijkheidsontplooiing, die ons eindelijk bevrijdt van de kringloop en ons een vast standpunt doet innemen t.o.v. al het geschapene.

Daarnaast zal praktisch elke geheimschool trachten om zekere z.g. occulte bereikingen mogelijk te maken voor de leerling. Een der meest bekende geheimscholen b.v. legt zich speciaal toe op astrologie. Een daarnaast bestaande geheimschool heeft zich toegelegd op het z.g. automatisch schrift, een grote mate van beheerst mediumschap. Daarnaast vinden wij groeperingen, die in de eerste plaats stellen b.v. genezing vanuit de geest dan wel contact in ruimte en tijd, helderziendheid en wat dies meer zij. Er bestaan zelfs scholen, die als praktijk zuiver magie leren, dus een compleet complex van allerlei rituele bezweringen, formules, die contact zullen brengen met geestelijke krachten van een te voren bepaalde grootorde. De geheimschool heeft daarmee bereikt, dat de ingewijde, degene, die de totale leer heeft doorgemaakt en met goed gevolg alle proeven doorstaan die de school oplegt, komt tot een uitgebreid begrip van de kosmos. Hij ziet rond zich in de wereld meer dan een normaal mens ooit zal kunnen ontdekken. Hij begrijpt daardoor meer van de samenhangen dan voor een eenvoudig mens mogelijk is. In zijn begrip zal zijn eigen houding te midden van de Schepping juist zijn, terwijl ook zijn mogelijkheden tot ingrijpen aanmerkelijk ruimer kunnen worden getekend dan voor een mens, die deze gave niet bezit.

Er kan dus worden gezegd, dat de geheimschool in de eerste plaats beoogt: een uitbreiding naar buiten toe. De ontwikkeling is er één, die niet de kosmos in het "ik" tracht te betrekken en harmonisch te voelen als een eenheid met het "ik", maar eerder een trachten het totaal der optredende factoren in de Schepping te erkennen en het "ik" daarin als harmonische factor in te voegen. Dit verschil met de mystiek wordt ons duidelijk, wanneer wij de mystieke leer nader bezien. In de mystiek geldt niet de werkelijkheid. Hoe vreemd dit ook moge klinken, werkelijkheid en werkelijkheidszin is in de mystiek niet aanvaardbaar. Wel is aanvaardbaar een vanuit de werkelijkheid komen tot belevingen die niet realiseerbaar zijn voor anderen. Het gehele zoeken is gericht in het "ik". Het brengt ons niet in de eerste plaats tot een uitbreiding van het eigen wezen over de schepping, maar tot een begrijpen van die Schepping in onszelf. Een begrijpen, dat ontstaat door een gevoelseenheid, waarbij het "ik" ver wordt opgeheven boven zijn eigen gevoelsmogelijkheid en zo een openbaring kan ondergaan van zelfs de allerhoogste kracht.

Voor de mysticus bestaat er geen vast plan in de schepping. Er bestaat slechts een vaste belevingsmogelijkheid, afhankelijk van zijn eigen instelling. Hij kan niet bepalen, welke gevoelsfactoren zullen optreden bij een bepaalde instelling. Zijn zoeken naar mystiek beleven kan evenzeer beloond worden met de diepe verlatenheid van het duister als met de vreugdig-lichtende ervaring van de hoogste werelden. Het is voor hem echter niet van belang, dat hij alleen die hoogste, lichte werelden aanvaardt. Hij wil immers één zijn met het geschapene. Zo tracht hij in zich licht en duister samen te voegen, tot zij in een perfecte harmonie in hem de vrede scheppen. De vrede, die niet door een kennen te zeer begrensd wordt, maar die anderzijds toch wel een volledig één-zijn met al het zijnde voor het "ik" tot werkelijkheid maakt.

U ziet het, bij de geheimschool - ook al wordt op de innerlijke mens sterk de nadruk gelegd - is sprake van een streven naar buiten toe. Hierbij wordt - zelfs indien men het "ik" perfectioneert om zo in te passen in een volmaakte wereld - tenslotte toch steeds weer getracht om eerst met de buitenwereld iets te presteren. De mysticus wil geen buitenwereld. Hij wil in het "ik" een volledige realisatie. Zo zal de geheimleer b.v. vertellen - in een bepaald punt althans -: "Gij zijt een der vele bouwstenen. Maak Uzelf volmaakt van vorm, opdat gij kun helpen de volmaakte tempel der Schepping te bouwen." Dat is een heel mooie stelling, maar zij is gebaseerd op het uiterlijk, ondanks alles. De mystieke tempel is een samenvoeging van waarden, die niet slechts geschieden moet vanuit het "ik" en niet slechts in het "ik" realiseerbaar is, maar die uit het samengaan van nl het geschapene voortvloeit.

Bij weer een andere leer brengt men naar voren: "Gij moet in de kringloop van het leven een bewustzijn ervaren, dat U zowel het hoogste licht als het diepste duister bewust doet doorschrijden." Ook dit is onjuist. Want hier gaan we dan reeksen van werelden en persoonlijke belevingen aaneenvoegen en trachten daaruit te komen tot een conclusie omtrent de Schepper. Echter dan wordt het licht genomen als Schepper en is dus het duister de absolute tegenstelling. Er komt een dualiteit in, die het "ik" in vele gevallen blijft delen in tegenstrijdige helften. Dit is niet aanvaardbaar voor de mysticus. De mysticus vraagt de eenheid. De eenheid, die niet geconcretiseerd wordt. De eenheid, die ervaren wordt en als ervaring op zichzelf voldoende is, de vervulling van alle leven en bestaan.

In ons onderwerpje wordt nu dus duidelijk, dat tegenstellingen oppervlakkig zeker bestaan en zullen blijven bestaan, zolang mysticus en geheimschool voor elkaars wezen geen volledig gevoel kunnen ontwikkelen, geen begrip kunnen opbrengen. Wanneer wij echter zien, hoe de mystiek voor ons op een gegeven ogenblik een stilstand bewerkstelligt zonder volledige vrede, omdat wij eenvoudig niet voldoende weten van het geschapene en daardoor niet in staat zijn harmonie daarmee te verwerven, wordt ons duidelijk, dat - al moet de mystieke bereiking het middelpunt van heb streven blijven - daarnaast de scholing, die ook wereld en sferen tracht te erkennen, vaak noodzakelijk is. Beide krachten vullen elkaar aan. De schijnbare tegenstelling is in feite: twee waarden, die elkaar kunnen aanvullen tot een volmaakt geheel, maar die zonder elkaar vaak slechts zeer moeizaam en nooit volmaakt tot ontwikkeling komen. De geheimschool heeft geput uit de mystieke ervaring van een leraar. De mysticus put uit de leringen van de geheimschool, uit haar concrete kennis, haar magisch weten, ja, zelfs haar theorieën en veronderstellingen, om zo voor zichzelf een grotere harmonie te kunnen verwerven en dus volmaakter de innerlijke vrede te ervaren. Het zal U duidelijk zijn, dat gezien het voorgaande wij absoluut moeten stellen: De mysticus zal nooit en te nimmer zijn weg kiezen zonder de uiterlijke wereld daarbij in te schakelen. Want het bewustzijn is nodig voor een bewuste ervaring en zelfs een bewuste gevoelseenheid met de grootste kracht. De uiterlijke wereld zal moeten dienen als leidraad voor de innerlijke ontwikkeling. De innerlijke ontwikkeling zal de eenheid brengen, die het volledig mystiek beleven, de transformatie van het bestaande ego in het deel van het Groot-Kosmisch Ego, dat wij God noemen, mogelijk maakt.

Op het ogenblik dat wij mystieke beleving en geheimschool tot overeenstemming trachten te brengen, zullen wij ongetwijfeld een reeks stellingen moeten gaan aanvaarden, die in feite een zeker dogmatisme in zich draagt. Ik moet daarom uitdrukkelijk verklaren, dat hetgeen hier volgt nooit bindend kan zijn voor praktijk, noch voor denkwijze, doch slechts aanduiding is van een mogelijkheid. Ik hoop, dat U hiervan goede nota zult willen nemen.

Mystiek beleven: afstelling op oneindigheid, een je eigen wezen zozeer vervlochten met een grotere werkelijkheid, dat die werkelijkheid in jezelf realiseerbaar wordt, zij het dan als een gevoel en niet als een uitgedrukte gedachte. Dat is hetgeen de mystieke school over het algemeen beoogt. Echter blijkt het ons steeds weer, dat wij moeten zoeken naar eenheid met onze wereld en de toestanden, waarin we blijven bestaan. Dit geldt niet alleen voor degenen, die in de stof leven maar evenzeer voor degene, die in de geest bestaat. Vandaar dat wij onwillekeurig in onze mystieke beschouwing toch iets van geheimschool moeten invlechten. En daarom wil ik trachten voor U een aantal punten vast te stellen, die U eventueel als handleiding kunt gebruiken bij pogingen om de verdere lessen later te realiseren.

Al wat is, is onwerkelijk, maar voor ons is het een werkelijkheid. Wij kunnen nooit doordringen in het werkelijk wezen van het zijnde, zeker niet met verstandelijke middelen of langs de weg van de redelijke benadering. Wij moeten ons altijd blijven bepalen tot een zeer beperkte wereld. Maar die wereld, al is zij dan niet precies zo, als wij menen, dat ze bestaat, al beantwoordt ze niet aan de wetten, die wij menen te hebben vastgesteld, zij is toch deel van een grote werkelijkheid. Wij kunnen daarom niet onze kleine werkelijkheid zonder meer terzijde schuiven. Wij moeten vanuit onze eigen wereld en ons eigen bestaan komen tot het opbouwen van een innerlijke harmonie met die wereld.

In de eerste plaats zal daarvoor nodig zijn zoveel mogelijk alle directe strijd uit onze wereld te verdrijven. Dit betekent, dat wijzelf een rustpunt moeten worden in een wereld, die door

voortdurende tegenstelling haar werkelijke uiting bereikt. Het is vaak zeer moeilijk jezelf te beperken en niet met uitgesproken meningen of oordelen op de voorgrond te komen. Moeilijker is het nog om in alle dingen, goed en kwaad, steeds weer het Goddelijke te erkennen en daaruit dus gelijkelijk ervaring en kracht te blijven putten. Toch is een dergelijk leven, een dergelijke benadering van het bestaan noodzakelijk.

Wij weten verder, dat al wat er bestaat aan regel en wet - onverschillig of dit nu staatkundig, natuurkundig of anderszins is, religieus b.v. - steeds wordt ingegeven en vastgelegd door en gebaseerd op het menselijke. Als zodanig kunnen dergelijke regelen en wetten nooit een volledige uitdrukking zijn van het kosmisch bereiken, noch van de werkelijke innerlijke beleving. Daarom zullen wij deze regelen slechts oppervlakkig aanvaarden. Onder oppervlakkig hier te verstaan: in zoverre te aanvaarden, als zij niet in onmiddellijke strijd komen met eigen leven en levensdrang, terwijl zij gelijktijdig niet in strijd komen natuurlijk met het eigen geweten.

Het eigen geweten of de eigen ervaring is een bewustzijn via een stoffelijk medium, gebaseerd op omgeving plus innerlijk geestelijk bestaan. Dit geweten is een regulerende factor, die het ons mogelijk maakt om in de wetten der mensen en de door mensen geconstateerde grotere wetten onze eigen weg te zoeken, zonder belemmerd te worden door de beperking van anderen. Willen wij werkelijk tot een mystieke ontwikkeling komen, ja, tot een grootgeestelijke inwijding misschien, dan zullen wij altijd deze wetten oppervlakkig moeten beschouwen. We zullen ze moeten handhaven, zover dit nodig is voor ons contact met de wereld, maar nooit mogen of kunnen handhaven, wanneer zij onmiddellijk schadelijk zijn voor ons eigen beleven. Daarnaast: Wij zullen in ons zoeken naar innerlijke werkelijkheid steeds weer stuiten op het probleem. Want wat in ons leeft is meestal stoffelijk niet te begrijpen of te verwerklijken. Ja, dit geldt zelfs voor de lagere sferen, waar veel van hetgeen in hogere sferen normaal is, in deze sferen zich als onmogelijk en onredelijk toont. Wij moeten dus beginnen met het woord "onmogelijk" eenvoudig uit ons woordenboek te schrappen. Alle dingen zijn mogelijk, alle dingen bestaan, maar slechts datgene, wat voor ons bestaat, mag verwerkt worden in onze daden. Daarnaast kunnen wij de ervaring van het onwerkelijke wel degelijk tot onszelf laten doorwerken en daardoor juist in deze schijnbare onwerkelijkheid tot een diepere eenheid met het Al komen. De werkelijke wereld voor een ieder, die streeft naar bewustwording, is gelegen in het "ik". Het "ik" is buitengewoon belangrijk. Niet omdat het de beslissende factor is van Uw wereld, maar omdat het het enige aanknopingspunt is zowel met geestelijke als met kosmische krachten, terwijl het bovendien een eigen houding en reactie t.o.v. de wereld bepaalt. De hieruit voortvloeiende, consequenties zijn ongetwijfeld duidelijk. Ik zal ze desalniettemin in enkele regelen nog vastleggen.

Wij zullen te allen tijde bij al ons zoeken en denken moeten uitgaan van het "ik" en de daarin behouden waarden. Wij zullen alle krachten, die zich rond ons openbaren en al wat rond ons leeft, in de eerste plaats moeten betrekken op het "ik". We zullen moeten trachten de krachten, die in het "ik" leven t.o.v. alles buiten ons te openbaren en te uiten, voor zover ons dit mogelijk is: gelijktijdig echter al hetgeen in dit "ik" niet bewust bestaat toch te beleven, wanneer deze mogelijkheid voor ons zich voordoet.

Deze mogelijkheden zijn in de eerste plaats geestelijk, waarbij het "ik" - onttrokken b.v. aan de stoffelijke beperking tijdens de slaap - kan doordringen in andere werelden en daaruit gevoelens kan meebrengen, die niet redelijk omschrijfbaar zijn. Het "ik" wordt door de mysticus beschouwd als de onmiddellijke uiting van God. Hij gelooft in een volledige overbrenging van het totaal van de Goddelijke Kracht in zijn wezen en weet voor zich, dat deze volmaaktheid uit zijn beperking niet realiseerbaar is. Wanneer wij leven in een wereld van de fantasie, dan kunnen wij onze wereld aanmerkelijk uitbreiden boven het algemeen gekende. Toch is zelfs dit niet voldoende, want al hetgeen voor ons denkbaar is, is nog onderworpen aan dezelfde beperkingen, die ons ego belemmeren op te gaan in het Groot Goddelijke. Wij zullen dus moeten trachten zelfs achter de grenzen der fantasie te ervaren, waarbij de ervaring niet meer door oorzaken wordt geleid maar eenvoudig door de innerlijke kracht wordt gestimuleerd.

Dit kan gebeuren door b.v. na te denken over abstracte onderwerpen: deze abstracte onderwerpen in zichzelf te doen opkomen als een werkelijkheid, deze werkelijkheid te absorberen en het dan bestaande niet in zichzelf te ondergaan. Dit laatste is een zeer moeilijke oefening, die ik de meeste van U nog niet zou aanraden. Maar het behoort wel degelijk bij de weg van de mysticus, die tracht om vanuit het ego en door middel van het ego te komen tot erkenning van Kosmisch Ego, wat wij God noemen.

Een volgende regel zou onze houding t.o.v. het aardse en het stoffelijke nader kunnen bepalen. Ook hier is zeker geen enkel voorschrift, dus U hoeft zich hier niet aan te houden. Het is een richtlijn, waarlangs Uw eigen denken een persoonlijk aantal stelregels zal kunnen ontwikkelen. In de eerste plaats: Al hetgeen op de wereld bestaat is ons waarin wij ons gegeven ter ervaring. Dit geldt voor alle werelden, vinden of ons ooit zullen kunnen bevinden. Er is voor ons geen enkele reden te verwerpen, wat die werelden bieden, tenzij het feit, dat ons eigen "ik" zich toch niet als harmonisch met deze mogelijkheden kan beschouwen. Er bestaat voor ons geen enkele reden om bezit te verwerpen, maar ook niet om het te begeren. Tegen dit laatste rijst zo hier en daar wel eens enig protest. Ik zal trachten het U duidelijk te maken. Het is niet noodzakelijk om bezit te verwerpen, want bezit kan een normale functie zijn van de wereld, waarin wij leven. Zolang het bezit geen meester over ons is, is het een extensie van het ego, waarbij deze extensie eventueel eenvoudig kan worden afgeworpen, zodra ze belemmerend wordt voor het geheel. Het is echter ook niet begeerlijk, want een vergroting van bezit buiten de vermogens, die wij nu eenmaal hebben om bezit te hanteren en te beschouwen als deel van onszelf en ons milieu, betekent een grote belemmering in bewustwording en in vooruitgang en gelijktijdig een vergroting van eenzijdigheid van leven. Iets dergelijks begeren betekent: begeren dat je doof of blind zult worden. En dat is natuurlijk dwaasheid. Na deze korte aanvulling gaan wij weer met de vorige zinsnede verder.

Daarnaast is het voor ons niet noodzakelijk iets te begeren waar al hetgeen wij begeren in onszelf vervuld kan worden, zonder dat het buiten ons een vervulling behoeft. Deze stelling is ongetwijfeld van een meer mysterieuze dan mystieke aard voor de oppervlakkige beschouwer. Toch heeft zij zin en reden, zodra wij begrijpen, dat niet de uiterlijke verwerkelijking belangrijk is, maar de innerlijke toestand. Het is de innerlijke toestand, die de werkelijke harmonie bepaalt. Het is de innerlijke gesteldheid, die eigenlijk de grens stelt voor onze benadering van het Goddelijke. Wanneer die gesteldheid bereikt wordt, is de uiterlijke verwerkelijking niets meer of minder dan een onbetekenende bevestiging.

In verband hiermede mag ik aanstippen, dat dus elke misdaad of elke afkeurenswaardige daad, die men in gedachten stelt en beleeft, zijn feitelijke waarde op het wezen, het "ik", heeft gestempeld. De vervulling ervan maakt dan weinig verschil meer uit. Ze kan hoogstens de eigen verhouding tot de wereld wijzigen en zo de ervaringsmogelijkheden in die wereld. Maar in ons eigen wezen is dit reeds vastgelegd. Wij zullen, wanneer wij mystiek streven, trachten om elke negatieve invloed, die dus betekent een vermindering van waarden van anderen en daardoor een onrechtmatige en onverwerkbare vergroting van ons eigen wezen, tegen te gaan. De mysticus zal niet trachten waan van werkelijkheid te onderscheiden, zolang zijn innerlijke ervaring voor hem een bevredigende waarde blijft.

Onderscheid vinden tussen waan en werkelijkheid is in sommige opzichten noodzakelijk. Ons inziens is het verder noodzakelijk, dat iedereen een inzicht bezit in de mogelijkheden van waan en werkelijkheid, zodat men zich althans een beeld kan maken van hetgeen in eigen bestaan reëel is en hetgeen slechts in zeer relatieve, verhouding kan worden uitgevoerd. Maar wanneer je leeft, is dit leven één geheel. Je zult dit als geheel moeten ondergaan, met alle negatieve en positieve krachten, onverschillig of ze echt of niet echt zijn. Op het ogenblik dat wij trachten hier een scheiding te maken, gaan we vaak een deel van ons eigen beleven verwerpen. We worden dan z.g. nuchter en verstandig. Maar in dit nuchter en verstandig zijn ontgaat ons de eenheid van het eigen wezen. De verdeeldheid tegen jezelf ontnemt je de mogelijkheid op te gaan in een hogere kracht.

Dan een laatste punt. De mysticus moet zich te allen tijde bewustzijn, dat elke kracht in zijn totaal binnen elk deel van de Schepping geuit kan worden. Dit impliceert in de eerste plaats, dat b.v. de Schepper a.h.w. tot U kan komen in de vorm van een speldenknop. Dat betekent,

dat Uzelf als een wereld in de ruimte kunt zweven, zonder dat het "ik" daardoor een feitelijke verandering ondergaat. Afmetingen hebben geen werkelijke waarde, alleen de intensiteit van eigen trilling en de mogelijkheid om op te gaan in grotere waarden, dan wel kleinere waarden in eigen wezen te laten delen. Begrijpt men dit, dan zal duidelijk worden, dat b.v. een transsubstantiatie, zoals gebruikelijk in de R.K. kerk tijdens het misoffer, voor de mysticus geen enkel bezwaar oplevert. Want voor de mysticus is - krachtens zijn beleven - dit een werkelijkheid. Al het andere deert hem niet. Zo kan de mysticus in elke willekeurige toestand, op elk willekeurig ogenblik komen tot een beleven van elke waarde, waarvan hij althans enig beeld in zichzelf draagt. Het stellen van een relatie tussen b.v. het beschouwde of beleefde en een in het "ik" althans enigszins gekende kracht betekent een intensifiëring van die kracht, een grote harmonie met die kracht en door het willekeurig gekozen beleven of onderwerp dus een groter begrip verwerven omtrent die kracht. Dit begrip maakt een gevoelseenheid mogelijk, die ver uitgaat boven de begripsmogelijkheid.

De stelregels, die ik U heb gegeven, lijken U misschien wat verward en onsamenhangend. In samenhang echter met de voorgaande lessen vormen zij een ondergrond voor al hetgeen nog verder volgen kan. Belangrijk is, dat U uit dit onderwerp de volgende conclusies zult durven en willen trekken. In de eerste plaats: Elke levenshouding maakt een mystieke ontwikkeling mogelijk. Het is eerder de instelling, die belangrijk is, dan de uiterlijke praktijk of de vorm, die men geeft aan zijn geloof. In de tweede plaats hoop ik, dat U het met mij eens zult zijn, dat het onmogelijk is - zelfs indien men tot zeer hoge sensitiviteit is gekomen - op enigerlei wijze een oordeel te vellen omtrent de werkelijke toestand van een ander mens. Kunt U beide conclusies onderschrijven, dan blijft mij alleen nog een kort resumeren van tegenstellingen en overeenkomst over.

De tegenstellingen, die ik zo even reeds uitvoerig heb behandeld, zijn dus in feite: het vormgevend en gebonden zijn van de geheimschool staande tegenover de haast ontembare lust tot volledig vrij ervaren van de mysticus. De overeenkomst tussen beide is echter, dat ook de mysticus - juist wanneer hij wil komen tot een werkelijke bereiking - beperkingen zowel als stelregels en begrippen zal moeten aanvaarden, ja, in vele gevallen een zekere eenzijdigheid tijdelijk zal moeten nastreven om zo te komen tot een groter begrip van het geheel.

In deze punten heeft U kunnen leren, dat onverschillig welke weg U verkiest te volgen - hetzij de weg der Orde, hetzij die van één der geheime broederschappen of genootschappen, hetzij die van een der kerken - U te allen tijde de mystieke weg kunt en moogt volgen en dat U te allen tijde tot de grootste bereiking kunt komen. Want God is ons zozeer nabij, dat elke poging om met Hem harmonisch te zijn reeds in een grotere harmonie resulteert. Naarmate wij intenser streven naar het kennen van deze God in onszelf, zullen wij ook intenser kennis maken met de regerende Kracht van heel het Al. Hoe sterker wij doordringen in de Bron van alle dingen, hoe onbelangrijker alle bijkomstige omstandigheden worden, zelfs de grootgeestelijke krachten, die er bestaan, zelfs de grootste en hoogste sferen.

In onszelf schuilt iets, wat meer is dan het hemelrijk, iets wat groter is dan al het bestaande buiten de Schepper Zelve. Realisatie van deze Kracht dient het doel te zijn van de mens, die meer wil zijn dan een korte vlam in de oneindigheid, nu eens dovend, dan weer opspringend in een nieuwe wereld. De gang van wereld tot wereld brengt soms vele vreugdige ervaringen met zich. Maar groter dan dit alles is de verzinking van het "ik" in het Al, waarbij de werelden verdwijnen en de eenheid met alle dingen in het "ik" de enige realiteit wordt.

De Chakra van de mystieke mens overeenkomend met de verschillende sferen.

In de mystieke mens bestaan - zoals in de normale lichamelijke mens - zekere punten, waardoor deze mens (de mystieke mens dus), krachten kan uiten of ontvangen uit werelden, die qua kracht en bewustzijn anders en hoger zijn dan hijzelf. In het allereerste begin was er slechts een kwestie van het opnemen van krachten, zoals ook de mens een chakrum heeft, dat speciaal bestemd is voor het absorberen van kracht. Dit zou kunnen worden vergeleken met de eerste fase na chaos, dus de splitsing tussen licht en duister. Als zodanig komt deze factor voor in alle sferen en kan de werking van dit chakrum niet tot een bepaalde sfeer worden beperkt.

Daarna hebben wij een chakrum, dat de eerste bewustzijnsactiviteiten mogelijk maakt. Hierbij is sprake van binding met het stoffelijke, een uiting binnen het stoffelijke en over het algemeen genomen een vormbewustzijn, waarbij weliswaar vorm geabsorbeerd kan worden of uitgestraald, maar deze van de omgeving afhankelijk blijft. Eigen voorstelling- en gedachteleven blijven in dit chakrum regerend. Als zodanig kan het worden geacht overeen te stemmen met de bekende lagere sferen tot en met het z.g. Nevelland, dat de geest kan betreden na haar overgang.

Het daaropvolgend chakrum is er één van vergrote sensitiviteit. Hierbij treedt op een erkennen van tijdswaarden in hun werkelijke verhouding. Voor de mens kan daaruit voortkomen sensitiviteit in de zin van helderziendheid o.m. in ruimte en tijd. Ditzelfde geldt ook voor de mystieke mens. Als zodanig is dit een sfeer, waarin vorm bestaat, maar vorm niet meer bepalend is en tijd een relatieve factor wordt: in casu de z.g. Zomerland-sferen met een benadering van de daarboven gelegen sferen van klank en kleur.

Daarboven gelegen is een chakrum, dat niet meer in de eerste plaats de vorm en vormwereld waarneemt, maar a.h.w. de essentie van het zijn kan absorberen in de zin van volkomen wezensgeaardheid, toebehorendheid e.d. Dit chakrum - in tegenstelling met de vorige, die hoofdzakelijk op het innemen, het verwerven, gericht waren - heeft ook een stralende kracht. Dit komt overeen met de sferen van klank en kleur, waarin beperkte vormgeving en vergaande differentiatie een bewustzijn mogelijk maken, dat niet aan ruimte of tijd gebonden is en kan doordringen in de essence van alle leven en zijn, ongeacht oorsprong of huidige toestand. Hierbij is het ingrijpen in andere werelden ook mogelijk. Als zodanig kan de mystieke mens dus hier zijn eerste contacten leggen met de buiten hem bestaande werelden en wel door een zelfstandige uiting.

Het daarboven gelegen chakrum is in de eerste plaats bestemd voor mededeling. Het is de absorptie van kennis en de weergave van kennis. Het komt overeen met de sferen van licht en kleur. Licht en kleur betekenen harmonische waarden van verschillende krachten, opgevangen binnen het "ik", terwijl door middel van innerlijke harmonie elk dier waarden reproduceerbaar is en wel in een zodanige verhouding, dat het eigen "ik" mede daarin geïmpliceerd wordt. Als zodanig zou dit kunnen worden vergeleken voor de mystieke mens, met zijn vermogen om te spreken tot God en God te horen.

Het daarboven gelegen chakrum betekent het zien, dus het erkennen en onderscheiden. Het erkennen en onderscheiden in de mens betekent de mogelijkheid krachten te doen uittreden en krachten te absorberen. Deze krachten echter zijn van hoogste orde, dus een zeer groot trillingsgetal, onmiddellijk kosmisch. Voor de mystieke mens komt dit overeen met de sfeer van wit licht, waarin het kennen gelijkstaat aan energie en energie de drager is van kennis en onderling contact. In deze sfeer treedt de mens tegenover zijn Schepper en kan hij – mits hij verder wil gaan - treden in de sfeer van rust, waaruit de Schepper erkend wordt. Voor de mystieke mens is dit de onmiddellijke levenskracht, waardoor de mens t.o.v. andere schepselen zichzelf handhaaft. Ik spreek hier over de mystieke mens, terwijl gelijktijdig de kracht van de omgeving, voor deze mystieke mens geabsorbeerd, een vorming betekent van het totale menszijn.

Een daarboven gelegen chakrum komt overeen met wat wij wel eens noemen: de sfeer van nacht. Hierin is het licht zelve niet meer kenbaar. Het duister is niet een bestaand duister maar eenvoudig een afwezigheid van kenbare uiting voor ons, lageren. Voor de hogeren blijkt dit echter te zijn: een denken met God. Als zodanig kan worden gezegd, dat hier de volledige band wordt gelegd tussen de mystieke mens en zijn Schepper, terwijl gelijktijdig de splitsing van de Schepper in tegendelen op dit gebied het scherpst tot uiting komt. Het zoeken naar eigen evenwicht van de mystieke mens speelt zich vooral via dit chakrum af en in deze sfeer wordt dus steeds weer de beslissing genomen, niet slechts omtrent het lot van enkele of van een groep der mensen, maar a.h.w. van de totale mensheid.

Het daarboven gelegen chakrum, omvat de mogelijkheid tot uittreding van de ziel en ontvangen van de zielekracht. Het staat gelijk aan, wat wij noemen: opgaan in God: en het betekent voor de mystieke mens de weg tot bevrijding, die echter nog niet bereikt is, waar dit chakrum bij de mystieke mens nog niet geopend is.

ZESDE LES - MYSTIEKE ONTWIKKELING VANUIT DE MATERIE

Wanneer wij willen komen tot een mystieke beleving vanuit de materie, dan is het voor ons vaak een vlucht van de geest, die zich tijdelijk schijnt te huwen met krachten, die buiten het normaal stoffelijk leven liggen. Wij denken na en in onze gedachten ontstaat een gevoelsinhoud, een gevoelsdrang, die ons verder en verder doet vlieden buiten de normale wereld, de normale wezenheid van de mens. Mystiek lijkt duister. Duister, omdat ze zo ver kan gaan boven een normaal gevoelsleven, een normaal begripsleven, zoals een mens dat kent, dat onze wereld zelve duister lijkt te worden voor dit nieuwe licht. Zolang wij echter alleen de uiterlijkheid van de mystiek zien, worden wij begoocheld door het niet-ervaarbare en zien wij boven ons hel duistere en het verborgene. Mystiek wordt altijd weer gekoppeld aan symbolen. De symboliek is voor de mysticus haast onontbeerlijk, omdat hij hierdoor in staat is symbolisch uit te drukken, wat stoffelijk niet meer weer te geven is. Zijn werken en streven brengen hem tot een ritueel handelen: tot een ritueel, dat uitdrukking is van het onzegbare. Ik wil trachten om U een mystieke beleving althans enigszins te omschrijven.

De mysticus heeft zich gereinigd en gekleed en treedt binnen het lokaal dat bestemd is voor juist deze beleving. In zichzelf probeert hij rustig en stil te zijn. Hij verbreekt tijdelijk de banden met de mensheid en in hem rijst steeds groter de vraag, die voor hem de drijfveer zal zijn gedurende het gehele mystieke gebeuren. Die vraag kan zijn: Wat is God? Maar evengoed: Wat ben ik? Wat ben ik, wie ben ik, is een zeer gangbare vraag. Zo nemen wij aan, dat onze mysticus zich juist deze vraag zal stellen. Terwijl hij zich deze vraag stelt, begint hij te omschrijven wat zijn wereld inhoudt. Hij tekent de cirkel, die identiek is met een horizon, de begrenzing van zijn gezichtsveld. De cirkel, die ook teken is van de oneindigheid: die voor hem uitdrukking is van het gehele Al, van de kosmos. Terwijl hij deze trekt, vraagt hij zich af: Wat ben ik? Ik weet omtrent het Al, maar ik weet niet omtrent mijzelf. Dan tracht hij zich te realiseren wat de werkelijkheid is, die in hem leeft. Hij trekt lijn voor lijn een driehoek, die juist past binnen de cirkel. En hij zegt tot zich zelve: "Ziet, drie zijn de mogelijkheden van wereldbeschouwing, die ik ken. Hier is mijn ervaren, dat mij aan het menselijke ontrukkt. Hier is het denken, dat mij een leiden van krachten, een stellen van daden mogelijk maakt. En hier is de kracht zelve in de wereld, waarin ik mijn gedachten tot uitvoering brengt.

Zo denkende stelt hij zich voor, dat het hele Al deze zelfde krachten moet kennen. Hij wordt langzaam maar zeker beëngd, ja, haast doortinteld door een vreemde kracht. Zijn wezen schijnt de warmte van het leven voor een ogenblik te verlaten. Hij vraagt zich af: Kan dit alles bestaan zonder bewustzijn? Hij weet, dat zonder bewustzijn dit niet mogelijk is. Zo brengt hij het symbool van bewustzijn aan te midden van de driehoek, daarbij soms gebruikende een naam, soms een symbool van een ovaal of een oog. Een enkele maal ook een simpel, klein, gelijnd beeld van een onbekende Godheid. Nu beschouwt hij. Terwijl hij beschouwt, voelt hij zich gedrongen om uiting te geven aan al hetgeen in hem oprijst. Als een vreemd lied zegt hij tot zichzelf: "Ziet, dit is de cirkel van het Al, dit is de driehoek van de geuite Godheid en dit is het bewustzijn, dat Al inhoudt, Al geleidt en Al openbaart." En zo, terwijl zijn woorden klinken, wordt hij verder en verder verwijderd van het alledaags bestaan. In zijn wezen is een aarzeling, een poging om houvast te krijgen, een poging om iets te gewinnen, dat hem toch nog één maakt met zijn wereld. Want steeds hamert door de vraag: Wie ben ik, wat ben ik? Zo grijpt hij naar zijn geloof. Hij spreekt de geheiligde woorden, die voor hem de levensinhoud, de openbaring van het Goddelijke in een stoffelijk bestaan uitmaken. Hij hoort zijn stem klinken als op een afstand. En al kent hij wel de waarheid, die het geloof daarin legt, toch keert hij zich verder en verder af zelfs van dit geloof. Buiten de formulering moet een grotere eenheid liggen.

Het lijkt hem, alsof zijn omgeving verbleekt. Rond hem schijnen de sterren te zijn en achter de sterren vermoedt hij - maar kent hij niet - een wezen. Eenzaam staat hij in het duister. Eenzaam ziet hij licht na licht doven. Maar er blijft de erkenning van het zijn, de cirkel, van de

uiting, waarin zijn wezen is gerealiseerd, de driehoek: van het bewustzijn, dat zelfs in het dovend Al voortdurend moet blijven bestaan.

Dan zoekt hij in het duister naar zijn God. Hij zoekt in het duister naar de oplossing van het raadsel, dat hem steeds weer bezig houdt. En in het duister ontstaat een begrip. Het heeft geen vorm, het heeft geen naam. Het is een Niet: dat toch zijn wezen vervult, tot het wordt de enige werkelijkheid. Het lijkt hem, alsof in zijn wezen zelf de sterren zich bewegen. Het lijkt hem, alsof de ledigheid van de ruimte gevuld is met zijn gedachten. Zijn mond prevelt bekende spreuken, alsof hij een litanie moet opdreunen om zich in deze ontstane eenzaamheid toch nog steeds weer van zichzelf bewust te blijven. En dan wordt uit hem een beeld geboren. Een stralend licht, een figuur van grootste pracht en schoonheid. En hij zegt tot zichzelf: "Ziet, dit is God." Nu kan hij aanvaarden en neerknielen en in deze aanvaarding zal hij uit zijn verrukking terugkeren op de wereld en wederom zijn een mens met hetzelfde probleem.

Maar de mysticus, die verder durft gaan dan dat, stelt zich een vraag. Wat zijt gij? En hij projecteert dit over alle dingen heen naar die lichtende figuur, die is geworden het hele Al, dat hij nog kent. En dan herkent hij zichzelf en zegt tot zichzelf: "Wie ben ik? Ik weet het niet. Maar wát ik ben, weet ik: Licht van licht: kracht, die het duister verwint."

Het is alsof in hem een grote vrede komt. De gestalte vervloeit, het licht dooft, weer blijft het duister. En nu vraagt hij zich af: "Wie ben ik? Wie ben ik, dat ik lichtende kracht ben en toch zo beperkt? Wie ben ik, dat mijn wezen zo begrensd is en toch zo oneindig?" Terugschouwende ziet hij in zichzelf alle momenten van tijd samenvloeien. Het is alsof hij naar een speelse schepper schouwt in het ontstaan en ondergaan van werelden. Maar hij weet, het is slechts een droom, een gedachte. En dan komt de realisatie: ik ben een deel van dit alles. Ik heb mijn plaats in dit alles. Ik ben één kleine draad van tijd in het weefsel der oneindigheid.

Dan lijkt het of alles samenvloeit. Er is licht noch duister, maar een weten, dat alle grenzen te boven gaat, dat woorden niet kunnen omschrijven. Dan komt daaruit de realisatie: "Ondanks dit grote, want ik ervaar, ben ik en blijf ik een mens." Het "ik" is opgestegen tot deze hoogte. En hij keert terug tot zijn menselijk bestaan, verzadigd met de lichtende kracht, die de kern is van zijn wezen: verzadigd met een weten, dat verbleekt, zodra de wereld weer voor hem ontwaakt. Dan leeft in zo'n mens een geheim. Een geheim, dat geen woord kan omschrijven, Een ervaren, dat niet met een beeld is uit te drukken.

Ik geef U slechts één enkel beeld van wat mogelijk is. Want vele zijn de wegen, die de mysticus kan gaan. Maar één ding is zeker. hij zal altijd weer vanuit de materie trachten te komen tot het hooggeestelijke, ja, tot het Allerhoogste der levende Kracht, Die Al beweegt. Maar een mysticus, die zich bewust is van zijn wezen, die de vraag van zijn bestaan heeft opgelost, keert terug tot de materie, omdat hij weet, dat de materie doel uitmaakt van zijn bestaan en wezen en dat hij zonder dat niet kan zijn.

Een ieder, die in de wereld, in de stof, het vreemde pad der mystiek volgt, zal zich altijd hiervan bewust moeten blijven. Het is onmogelijk om door de mystiek de materie te ontvluchten. Wel is het mogelijk om de betekenis van de materie voor het "ik" te begrijpen. Het is onmogelijk middels symbool en ritueel te ontkomen aan een werkelijkheid. Wel is het mogelijk die werkelijkheid groter te maken, reëler en duidelijker. De stof lijkt de mens een beperking. Toch zal een ieder van U mij toegeven, dat een werkman zonder zijn werktuigen geen waarde heeft. Welnu, de mysticus weet, dat de stof zijn werktuig is en niet meer. De mysticus ervaart, dat juist de materie voor hem de enige mogelijkheid is om het in het "ik" beleefde, het onuitsprekbare, toch kenbaar te maken. En dan gebruikt hij de materie als het middel, waardoor de mystieke beleving steeds werkelijker wordt, ook in het heden.

Men begint de werkelijkheid te ontvluchten, de materie achter zich te laten en op te stijgen tot de grote gebieden van het ongekend Goddelijke. Maar wie weerkeert daaruit en bewust strevend verder wil gaan, die zal terugkeren in de materie om daarin te vertoeven, daarin a.h.w. de ervaring te toetsen en te uiten. Dat is het eerste punt, dat belangrijk is voor een ieder, die de mystieke weg gaat. Bedenk wel, dat ge materieel zult moeten verwerklijken al, wat geestelijk in U leeft. Bedenk wel, dat het mystieke beleven gebonden kan worden aan de schijnbare alledaagsheid: dat de heiligheid van het ritueel tenslotte terug zal kunnen treden

voor het weten, dat inhoud geeft aan alle dingen: Rond de mens pulseert het leven: een kracht van materie en geest. Rond de mens is de Scheppende Kracht, die het Goddelijke is, voortdurend kenbaar geuit. Als mysticus is het niet zijn taak delen van dit zijn te verwerpen, maar het is zijn taak om de juiste inhoud te geven aan al, wat zijn huidige werkelijkheid uitmaakt.

Stijgen boven alle sferen en werelden is het doel, dat menigeen zich stelt. Maar mystieke beleving kan nooit vanuit de stof gaan tot het onstoffelijke en daarin tot realiteit worden. De mystieke beleving is één met de materie, waarin men bestaat. De mysticus, die dit begrijpt, treedt terug van het toneel der rituele zelfopzweeping, der symbolische uitdrukking van kosmische waarden. Want rond hem is de wereld vervuld van symbolen. Hij leert in de symbolen zien. Hij ziet een menselijk oog op hem gericht en hij is zich bewust, dat van alle kanten een groter bewustzijn hem evenzo gadeslaat. Hij ziet een mens, die lijdt en hij weet, dat dit lijden is onbegrip voor een werkelijkheid, die ook in deze mens bestaat. Hij ziet de vreugde van een mens en erkent daarin het nog-niet-wetend ondergaan van de werkelijkheid, die in het "ik" ligt. Voor hem niet meer de rituele cirkel, maar de horizon zelve. Niet het innerlijk beeld van de sterren, maar het licht, dat overal is dat voortdurend hem zich realiseren doet hoe het licht in hem leeft.

Langzaam maar zeker wordt het "ik" vervlochten met alle waarden, die door de zintuigen kenbaar zijn. Al, wat aan grote mogelijkheid ligt binnen het wezen, wordt sterker en sterker geopenbaard aan al, wat stoffelijk leven uitmaakt, vanuit de stof beleeft de mysticus, vanuit de stof stijgt hij op tot grote hoogte, maar blijft gelijktijdig de stoffelijke mens. Zijn wereld is de kosmos zelve, maar hij ziet haar weerkaatst in de beperking van de materiële omgeving. Dan zijn de voorwaarden vervuld. Al wat in het "ik" leefde, wordt beantwoord door de wereld van buitenaf. Wanneer de mysticus zich een vraag stelt, geeft de wereld het antwoord. Wanneer de wereld een vraag stelt, is het antwoord in de mysticus geboren. En nu weet hij: Niet de uiterlijkheid maakt het mogelijk een waarheid mee te delen. Niet de daad noch het woord zijn in staat een werkelijkheid te omschrijven. Maar wanneer ik beleef mijzelf, intens één met het grote, kennende de beelden der oneindigheid, zal ik deze oneindigheid doen meedragen in al, wat rond mij is. Ik zal er mee doen werken als een actieve kracht, die bewustwording mogelijk maakt.

Toch blijft misschien juist daardoor de mysticus in de stof een eenzaam mens, een eenzaam wezen. Want het werkelijke geheim van het leven kan niet worden meegedeeld. Het werkelijke geheim van het "ik" is onuitspreekbaar, onuitdrukbaar. Zo zal hij in deze eenzaamheid steeds sterker moeten uitgrijpen naar dit innerlijk beleven en deze innerlijke kracht, deze in het "ik" reeds bestaande volmaaktheid, die hij met de huidige middelen nog niet kan uitdrukken. Dan komt in hem het geheim tot een hernieuwde uiting in symbolen. Hij drukt zijn weten uit en legt het neer in spreuken, in tekens. En hij verklaart ze – oppervlakkig -. Hij stelt kleine handelingen, die tot ritueel zijn geworden - vaak belachelijk voor hen, die ze niet begrijpen -. Hij veroorlooft zich vrijheden, die anderen doen twifelen aan zijn verstand of aan zijn morele inhoud. En toch, juist daardoor scheidt hij keer op keer - in en rond zich - de uiting van zijn bewustzijn. En zo scheidt hij licht na licht, meer bewust van het "ik" dan ooit, meer wetend omtrent het geheim van het eigen bestaan, meer begrijpende ook omtrent de oneindigheid, waarin hij leeft. En wanneer het menselijk leven dooft, volgt een nieuw spel met de materie. Een nieuw spel, waarin nieuwe vragen kunnen worden gesteld en beantwoord: omdat - waar eens enkele zintuigen de wereld beperkten - een groter weten een groter bevoertuiging en bezintuiging mogelijk maakt. En steeds weer keert hij terug tot zichzelf en tot het geheim der oneindigheid, dat in hem ligt. Want hij weet: Slechts hierin is de waarheid.

Dit is het mysterie, dat verhuld werd achter de tekenen der ouden, dat besloten ligt in het leven zelve. Ontwakende zal hij eens die waarheid niet slechts een ogenblik kennen, ontruikt aan zijn wereld, maar ze uitdrukken in zijn wereld: zo de laatste sluier verscheurend, het laatste geheim verklarend en zijnde de voltooide mysticus, die is de openbaring van het Goddelijk Zijn. Mystiek, vooral wanneer je in de stof leeft, is een vreemde zaak. Het is, alsof er twee werkelijkheden tegelijk bestaan. Voor een mens is het dan ook vaak heel moeilijk om mystieke gebeurtenissen en belevingen als werkelijk te zien. Ik zou graag een paar van die

voorbeelden willen geven en hoop, dat niemand het mij kwalijk neemt, wanneer ik ook daarbij van het laatste bestaan voor mij nog dierbare voorbeelden aanhaal.

Wanneer wij de heilige eucharistie - dus de hostie - bezien, zeggen wij in de katholieke kerk, de R.K. kerk: "Dit is het mystieke lichaam van Jezus." Op het ogenblik, dat zo'n hostie gewijd wordt, worden er over de wereld duizenden gewijd. In ontelbare kerken rusten alle evenzeer gewijde hosties. En van alle zeggen wij: "Dit is het mystieke lichaam van Jezus." Het is haast onmogelijk voor een stoffelijke mens, zich een dergelijk lichaam ook maar voor te stellen. Maar nu - gezien vanuit dit zuiver mystiek standpunt - hoe ligt de zaak dan?

Jezus heeft bestaan. Jezus is een grote geestelijke kracht. Is het een wonder, dat die kracht overall werkzaam kan zijn? Volgens de wetten van Goddelijke kracht en Schepping zeker niet. Integendeel. Wanneer Jezus als bewuste en ingewijde op of bij deze wereld bestaat, is het logisch, dat zijn wezen overall, waar iets met hem in harmonie is, tot aanzijn komt. Een mystiek lichaam is heel wat anders dan de uitbeelding, die vele kerkelijke kunstenaars daarvan geven. Het is niet het kleine kind Jezus, dat op een altaar neerdaalt. Het is het wezen, de kracht Jezus, die door ons denken en geloven vereenzelvigd wordt met een ouwel, met een stukje ongedesemd brood. Dat heeft zin. Want de mysticus moet zich toch wel in de eerste plaats één gevoelen met de krachten, die hij tracht te beleven. Er mag geen scheiding bestaan tussen ons en het hogere. Er mag geen grens door ons worden getrokken tussen het stoffelijk al- en niet-aanvaardbare. Als ik denk aan God, dan brengt deze gedachte alleen mij a.h.w. met God in contact. Omdat God in mij leeft? Zeker: maar wel vooral, omdat mijn wezen in deze gedachte God zoekt. En dan wordt Hij voor ons iets werkelijks. Iets, dat werkelijk bestaat. Iets, dat wij dan ook kunnen zien in een beeld of in een landschap. Iets, dat overall even werkelijk is als in ons eigen hart.

De christelijke mystiek en de mysteriën van de kerk van Rome zijn natuurlijk maar een onvolledige uitdrukking van een waar mysticisme. Toch is het mogelijk, dat mensen binnen deze kerk ook komen tot een direct contact met God. Thomas van Aquino sprak met God. En dat zo'n dwaze waan als de leek zou denken. Want als ik verlang naar dan zal ik uit mijn wezen en uit de omgeving datgene naar voren brengen, dat met God harmonisch is. Dan zal ik ontdekken, hoe God in mij werkt en bestaat. Ik zal zien, hoe Zijn wezen Zich aan mij openbaart in een volheid van zijn, die ik niet anders durf noemen dan een alomvattende liefdekracht. Maar is het nodig, dat wij de weg van een bepaald geloof gaan? Is de mysticus gebonden aan een bepaalde verwerkelijking? Ach neen. In de stof zijn er zoveel wegen. En er zijn net zoveel beelden van God als er mensen zijn. Daarom mag je je eigen weg gaan, als je maar steeds dit ene in het oog behoudt: De Schepper. Er is nooit een leefregel getrokken, nooit een weg beschreven, waarvan wij kunnen zeggen, dat ze volmaakt is. Er bestaat geen stoffelijke volmaaktheid. Maar er bestaat een geestelijk bewustzijn. Een bewustzijn, dat een volmaaktheid erkennen kan, waar die stoffelijk niet geuit is.

Daar, mijn lieve vrienden, ligt ons probleem en ons antwoord. Mystieke beleving vanuit de stof is een zoeken naar de kern der dingen. Een zoeken vooral naar de kern van je eigen wezen natuurlijk. En het is een erkennen van de krachten, die in je leven, overall. Onze Schepper heeft een wereld geschapen, die niet alleen aarde heet. Hij heeft Zich geopenbaard in de volheid en volmaaktheid van Zijn Wezen. Dat is geloof, zeker. Maar het is ook het mysterie van het zijn. Want in deze volmaaktheid bestaan wij. En naarmate wij intenser deel worden van God, naarmate wij intenser opgaan in de krachten, die ons beroeren en bewegen, zullen wij meer van het Goddelijke kunnen begrijpen.

Mystiek is voor mij niet een toverachtig gemoppel of zelfs een sacrament. Mystiek is voor mij het vinden van God in alle dingen. Wanneer ik uitgroeï boven mijzelf, wanneer ik zo intens - ja, ik moet het woord weer gebruiken - liefheb, dat ik mijzelf daarin vergeet, dat ik mijzelf als het ware doe ondergaan in het grotere, dan beleef ik dat grotere. Voor mij is het mystiek geheim de bewuste liefde voor het leven en voor de Kracht, Die het leven geschapen heeft. Altijd weer vinden wij "le moment suprême", het ogenblik dat al overtreft, waarin ons de wereld helder en klaar en doorzichtig lijkt. Telkenmale weer lijkt het ons, of de grenzen wegvallen en wij vrij zijn. Maar ook telkenmale weer sluit zich rond ons de enge kluister van begrippen, waaraan wij niet kunnen ontgroeien. De weerstand tegen het waarlijk mystieke is

in de materie gelegen in het verzet tegen datgene, wat onredelijk schijnt. Wij willen niet aanvaarden, dat er buiten ons wezen krachten bestaan, groter en machtiger. En zo wij dit al aanvaarden is het met een zekere vrees en met een zeker voorbehoud. Meer mensen worden getroffen door een vrees voor de toorn Gods, dan bewogen door hun liefde voor God. Meer mensen vrezen het geheim van het leven dan er zijn, die opgewekt trachten het te ontsluiten als een actief deel van hun eigen bestaan.

Maar vrees is een grens. Wie angst kent, kan niet bereiken. De vrees sluit ons af van het grote. De vrees ketent de krachten, die in ons zijn en doet ons zonder begrip door het leven gaan. Aanvaarden wij, hoe anders is het dan niet. We beginnen met rustig onszelf te aanvaarden. Geen enkele mysticus kan tot een mystieke uiting komen, wanneer hij niet allereerst zichzelf durft aanvaarden voor dat, wat hij is. Elke mens heeft talenten. Elke mens heeft gaven, vruchten van een lange weg, die hij gegaan is door leven na leven en sfeer na sfeer. Dat zijn de grondpunten van ons wezen. Dat zijn de krachten, die ons zijn bepalen, die ons denken moeten bepalen. Zij zijn voor ons in de materie de sleutel tot grotere vrijheid, tot beter begrip.

Wanneer wij God zoeken, dan beginnen wij dat te doen op grond van de gaven, die wij hebben gekregen. Dan zeggen wij tot onszelf: "Zo geloof ik, zo denk ik, zo wil ik God benaderen." Dan gebruiken wij de keten van kracht, die ons begint te verbinden met de oorsprong van alle dingen. Dan hebben wij een contact gelegd, dat meer dan één leven omhelst, dat meer dan één bestaan erkent, dat meer dan een enkele wereld in zich durft te bevatten. Dan kunnen wij komen tot een beleven, dat meer betekent dan alleen het mystiek ritueel of de spreuk zonder zin. Misschien dat we die middelen blijven gebruiken. Want als mens in de stof zoek je naar een symbool, waaraan je je met je zintuigen kunt vastklampen: aan een omschrijving, die je denken kan vasthouden. Maar zelfs dit hebben wij niet nodig. Want één in ons hele wezen aanvaarden wij het leven en in elk willekeurig punt van dat leven vinden wij weer die grootste Kracht, die liefde van de Schepper. En dan? Dan vinden wij onszelf verheven boven ons beperkte aardse denken. Dan is er geen geloof meer nodig, omdat we werkelijkheid ervaren.

Mystiek beleven vanuit de materie wil zeggen: Een ogenblik in deze stoffelijke vorm, in deze begrenzing, uitgrijpen door alle tijden heen naar datgene, wat ons wezen en leven in stand houdt: naar dat, wat ons "ik", ons ego is. En wij zoeken daarin niet de bevestiging van ons huidig bestaan, maar de kracht van het leven zelve. En in die kracht, in dat leven zelf, vinden wij dan de mogelijkheid om de werkelijkheid te zien achter het stoffelijke kleed, dat haar verhuult. Dan vinden we dat onze stoffelijke handelingen alleen maar het symbool worden van kosmische krachten. Dan vinden we dat onze stoffelijke gedachten alleen maar een aanduiding zijn van de weg, die onze geest moet gaan.

Dan is het niet nodig om de stof te verlaten. Dan is het voldoende om in jezelf een zekerheid te voelen groeien, een kracht te voelen ontstaan, die ver en ver je verheft boven de simpele zorgen en problemen. Dan is er in je een weten, dat je problemen van anderen helder en scherp doet zien: niet slechts als een persoonlijk klein probleem, maar als een groots probleem, waarin één van de facetten van Gods liefde zelf wordt geopenbaard. Dan leren wij harmonie te scheppen, die verder gaat dan het eigen beperkte leven, het eigen, zo nauw omschreven begrip. En die harmonie is de kern van het mystieke zijn, de kern van de mystieke beleving, vrienden.

Wie vanuit de stof wil beleven wat de werkelijkheid is, wat verborgen lijkt voor de ogen der sterfelijken, die neme de onsterfelijkheid, die God heeft gegeven. Die neme zijn wezen als geheel en biede het eerbiedig aan de grote Kracht aan. Niet in een smekend gebed, niet in een trotse overgave, maar in een simpele aanvaarding. Een simpel accepteren van het feit, dat de grootste krachten in ons leven. Dan worden ze actief in ons. Dan ontwaken zij en roeren zij zich in ons. Dan tonen zij ons die werkelijkheid, die niet in woorden is geschreven, die niet is prijsgegeven aan het stoffelijk oog, maar die is Gods openbaring in alle dingen.

ONSTERFELIJKHEID.

Is er een dood? Ik moet wel sterven, maar leef toch in het sterven voort en maak van leven weer na leven in's levens wereld een akkoord, dat weergeeft de onsterfelijkheid. Maar - strikt gebonden aan de tijd - moet ik te vaak het leven derven, zoals ik het ken en het begeer. En ik vind mijzelf ook zonder wens in andere wereld aarzelend weer. Wat is dan leven? Is het 'n wereld, waarin het "ik" steeds voort bestaat en zonder grenzen alle tijden in eigen weten achterlaat? Of is het leven innerlijk weten? Bewustzijn, dat niet door levensgrens of wereld wordt gebonden? Dat niet beperkt is tot de mens? Dat draagt de kennis van de zonden en deugden door de eeuwigheid, totdat het als volmaakte uiting in zich erkent: onsterfelijkheid?

Bewustzijn, uit het licht geboren, in duizend vormen vaak beleefd, dat is het "ik", dat door de tijden tot het punt van uitgang streeft. Gods kracht is eeuwig zonder grenzen. En wat eens daaruit nauw ontsproot, keert terug daarin om niet te kennen meer grens van wereld, schijn van dood.

Zo heeft de ervaring van het leven U tot Uw God terug geleid. Kent gij het doel van alle streven. Kent gij 't geheim van al 't bestaan: Onsterfelijkheid, waarin gij samen mét Uw Schepper zult bestaan.

S T E R R E N N A C H T .

*Een hemelkoepel, donker en ijl,
beschreven met flonkerend licht, waarin
soms een ster ter aarde valt, een
lichtstreep, een enkele schicht.*

*Wat is de hemel hoog en ver zo
in een sterrennacht. Wat toont
hij je oneindigheid, spreekt
hij je van de Kracht, Die het
Al regeert.*

*Bij 't ijle licht van sterrenhemel,
het duister van de sterrennacht, voel
je jezelf nader komen tot Hem, Die 't
Al tot leven bracht.*

*In sterrennacht ligt een belofte,
helder, ijl als eeuwigheid, van
sterrenlicht, reeds nu geboren, dat
over duizend jaar ter aarde komt en
dan de mens geleidt.*

Sterrennacht is een belofte:

*Wanneer de zon van 't leven dooft, wordt niet
van licht, wordt niet van leiding de mens of
geest ooit weer beroofd.*

*Zij is: Verstillen van het wezen,
een teken van des hemels kracht, als
sterren staan, zo statig stille, of
reien zich tot trage dans: belofte van
het eeuwig leven, geschreven aan de
hemeltrans.*

*Dan wordt de nacht mij tot een bede,
waarin mijn ziel om hulpe schreit.
Gij, sterren, ga toch met mij mede.
Wees mij een kracht, die mij geleidt,
tot ik Uw rijk ook mag betreden en
kennen mag de grootse pracht
van 's Heren hemel: Zijn oneindigheid
ons nu gespiegeld in de glans van
sterrennacht.*

ZEVENDE LES - MYSTIEKE ONTWIKKELING IN DE GEEST

Wanneer wij zien, hoe de mysticus zijn beleven opbouwt, zullen wij al heel snel ontdekken, dat naast de zuiver stoffelijke voorstellingen, die voor de mysticus van zo groot belang zijn bij het gevoelsleven en het benaderen van zijn innerlijke waarden, ongetwijfeld ook andere factoren een rol spelen. De mens kan verdeeld worden in verschillende trappen van bewustzijn, die gelijktijdig bestaan. Daarbij zien we dan naast de stofmens astrale gebieden bestaan en ook mentale en hoger gelegene. Elk van die werelden moet worden gezien als een vlak van bewustzijn, dat vanuit het "ik" benaderbaar is. Helaas zijn de indrukken, die in die gebieden kunnen worden opgedaan, echter niet volledig uit te drukken in stoffelijke zin. Zo zal men in de mystiek komen tot een gevoelsbeleven, dat niet meer in redelijke zin kan worden omschreven. Toch komt er voor een ieder een ogenblik, dat de mystieke belevingen, die in de zuivere stofwereld mogelijk zijn en in het stoffelijke gevoel dus voornamelijk spreken, uitgeput zijn. Er komt een ogenblik, dat men stijgt boven de eenvoudige denkwijzen, die de stof nog mogelijk maakte. En dan zal zeker voor iedere mysticus - ongeacht de weg, die hij volgt of de richting, die hij inslaat - het ogenblik komen, dat hij ook deze wijze van bewustwording voor zichzelf zoekt en doormaakt.

De geest kent niet een gevoelswereld zoals de mens. Zij kan niet - zoals de mens - worden afgeleid van waarheid en zelfrealisatie, tenminste zolang zij in het licht bestaat. Mystiek echter is een ervaren, dat inherent is aan het streven naar het licht. Een duistere mystiek is geen feitelijke mystiek maar eerder een mystificatie, dat tracht voor zichzelf eigen ondergang te verdoezelen. Dit wil ik natuurlijk buiten beschouwing laten. Ik moet dan allereerst het redelijk element beschrijven, dat in de geest tot een mystieke gewaarwording kan leiden. Wij kennen onze wereld en onze omgeving. Die wereld en die omgeving hebben vormen, kleuren, lichtende krachten. Er kan heel vaak een reeks van bewustwordingen ontstaan, waarbij sommige van die krachten worden samengevoegd. Op het ogenblik echter, dat die krachten tot één geheel worden, bevatten zij iets, dat niet meer met het begrip is weer te geven. Het "ik" ontvlucht aan de werkelijkheid en bestaat een wijle zonder ervaring maar met een zeer intens gevoel. Dit gevoel kan ik ten naaste bij omschrijven, wanneer ik zeg, dat je op zo'n ogenblik de gehele wereld liefhebt, begrijpt en ook jezelf begrijpt als een deel van die wereld. Die vreemde toestand houdt betrekkelijk snel op te bestaan en dan neemt de rede datgene over, wat in de geest toch wel een grote rol kan spelen. En steeds weer formuleert ze voor dat "ik" in de eerste plaats het eigen bewustzijn. Eigen grenzen en begrenzingsen zijn buitengewoon belangrijk. Voor ons zijn de uitdrukking van leven, van wezen, van sfeer. Hoe kunnen wij dan daarvan ook maar een ogenblik afstand doen? Hoe kunnen wij een ogenblik dit ontkennen? Een vraag, waarop wijzelf geen antwoord weten. Toch blijkt ons steeds weer, dat het wel mogelijk is daaraan te ontkomen, dat het mogelijk is, die begrenzing te doorbreken en in het geheel op te gaan. De rede zoekt dan voor zichzelf de omstandigheden vast te stellen. Nu zijn deze voor een ieder enigszins verschillend, maar ik wil U trachten hier een soort grootste gemene deler van voorwaarden te beschrijven.

Op het ogenblik dat ik zoveel van hetgeen in mijzelf leeft, hetgeen in mij redelijk bekend is, terugvind in andere waarden, vergeet ik dat ik alleen sta, dat ik beperkt ben binnen het ego. In dit vergeten neem ik ook mij niet gekende waarden onwillekeurig over van al hetgeen ik buiten mij erkend heb. Zo wordt mijn wezen dus vervuld van krachten, die mij normaler wijze niet kunnen beroeren. Die krachten tezamen worden langzaam maar zeker tot een intens licht, waarin het eerst erkende detail dooft. Er zijn voor ons geen details meer op zo'n ogenblik.

Een mens kan misschien een enkel ogenblik een dergelijke toestand beleven, wanneer zijn bewustzijn langzaam maar zeker wegzinkt (b.v. in de slaap of in een narcose), en hij toch gelijktijdig de beelden voor zich kan halen van al, wat hem dierbaar is. Dit, maar dan duizendvoudige is wat die geest doormaakt. Zij wéét dit. En zo gaat ze zoeken naar datgene, wat met haar wezen, haar strijden, haar leven parallel loopt. De ervaring die zij opdoet, is er

een, die steeds blijft liggen boven de norm van haar eigen begrip. Nu ik dit eerste punt heb duidelijk gemaakt, zal ik onmiddellijk moeten terugkeren tot de mens zelf. Want ook in deze mens leeft de geest. De geest in de mens kan ditzelfde ervaren doormaken, vaak onafhankelijk van de stof. Dit impliceert, dat geestelijk mystieke ervaring en bewustwording niet altijd kan en hoeft worden gezien als iets, dat ook stoffelijk kan worden beleefd. Integendeel, er kan worden gezegd, dat in ogenblikken van z.g. afwezigheid de geest soms tot ervaringen en bewustwordingen komt, die voor het lichaam slechts in een stemming of een gevoel van levenslust en energie resulteren.

Wat is de achtergrond van ons zoeken in de geest? Wij weten dat er geheimen zijn, geheimen als het eigen ontstaan, als de kracht der oneindigheid, die ons regeert. Wij weten ook, dat die krachten te groot zijn voor ons om te beseffen en toch willen wij ze beleven. Wij voelen wel degelijk aan, dat wij op de een of andere manier passen in een groots organisme, een wezen zo enorm, dat het al onze werelden omvat. Maar we kunnen het niet begrijpen. Onze mystiek is wel in de eerste plaats een zoeken, om dit voor onszelf aanvaardbaar te maken. Wij moeten dus niet altijd denken, dat mystiek in de geest en van de geest alleen maar een hoger stijgen is. Het is in vele gevallen eerder een poging zichzelf te adapteren aan een erkende werkelijkheid zonder daarbij zijn eigen wezen geheel te verliezen.

De beelden, die daarvoor geschapen kunnen worden, zijn vele. Sommigen trachten geestelijk deze mystiek te vinden door een uitreikend gebruik van geestelijke symboliek. En wij vinden daarvoor b.v. de beschouwing van een lichtende bol. Een lichtende bol, waarin wij denken alle energie te zien in een volledig evenwichtige vorm, volledig uitgebalanceerd, bewegende en toch zichzelf gelijk blijvende. Daarin kunnen wij dan voor onszelf het heelal vinden, en vanuit dit heelal zoeken wij onwillekeurig naar de persoonlijkheid, die in die bol is gelegen. Wij trachten daarmee één te worden en vergeten zo een kort ogenblik, wat wij afzonderlijk als persoonlijkheid betekenen. In andere gevallen zoekt men het als banen van licht, die opgaan in de ruimte en van daaruit weerkerend tot het punt van uitgang plotseling alle sferen tezamen sluiten in één wezen. Voor de geest is er dus zeer veel omtrent mystiek te zeggen. Voor de geest in de stof echter blijven bepaalde beperkingen bestaan. U moet mij niet kwalijk nemen, dat ik juist op deze beperkingen en al, wat daarmee samenhangt, vandaag wil neerkomen. Want U leeft in de stof en Uw belangstelling voor de mystiek moet ongetwijfeld gepaard gaan met een verlangen om zelf het mystiek beleven steeds intenser door te maken. Wij houden ons dan aan een paar zeer algemene regels, die ieder naar het eigen denken en ervaren zal moeten variëren.

In de eerste plaats: Er hoeft geen enkele samenhang te zijn tussen geestelijk streven en stoffelijk handelen. Wel zal elk geestelijk erkennen tenslotte stoffelijk worden uitgedrukt, maar er behoeft in ons bewustzijn niet van het begin af aan een samenhang te bestaan. Een gebaar, dat betrekkelijk zinloos is in de stof, kan voor ons drager worden van een denken, dat gelijktijdig de geest vrijmaakt om voor zichzelf door te dringen in de grote geheimen van de kosmos. Zo'n gebaar kan naar gelang geloof, overtuiging, eigen wijze van handelen en denken sterk verschillen. Het is niet op zichzelf belangrijk. Wel is belangrijk, dat daarmee een verzinken van het "ik" gepaard gaat. Verzinken waarin? zult U vragen. Verzinken in eigen geloof. Een verzinken, waardoor de wereld wordt buitengesloten, onverschillig op welke wijze of met welke inhoud. De geest moet vrij zijn, wil zij haar eigen beleven kunnen doormaken.

Heel vaak beschrijft men dit weer als een soort gang, waardoor men moet gaan. Dat is natuurlijk heel aardig gezegd. Maar wanneer ik het vanuit een geestelijk standpunt moet bezien, doet het mij eerder denken aan een explosie. Er is een kerngedachte, vastgelegd in een symbool. Deze gedachte nu beheerst het geheel en breidt zich buiten het "ik" uit. Door deze uitbreiding komen krachten in de omgeving vrij en zo ontstaat a.h.w. een kernreactie, die als een ketting wereld na wereld betreft in deze ene kracht. De geest, die op deze wijze tijdelijk één is met het Al, zal uit deze eenwording zichzelf hernieuwd moeten vormen. En de mysticus in de geest stelt dan over het algemeen daarvoor - wederom zeer algemeen - deze regel: Degenen, die verlangen zichzelf te zijn, zoals zij waren vóór de beleving, zullen nooit en te nimmer tot zichzelf kunnen terugkeren. Dus is het noodzakelijk niet te begeren steeds jezelf te zijn, zoals je jezelf kent, maar jezelf te zijn, zoals je behoort te bestaan in de kosmos. Het

aanvaarden van grotere kracht als leiding bij de hernieuwde vorming van eigen persoonlijkheid, maakt in de eerste plaats de meest intense beleving mogelijk.

In de tweede plaats geeft het ons bovendien een vorm, die deze beleving binnen ons wezen continueert en zo tot een voortdurende krachtbron maakt. De stofmens zal bij dat geestelijk beleven ook heel vaak boven zichzelf moeten uitgrijpen. Wanneer je nu meent te moeten terugkeren tot een bepaalde taak, een bepaalde visie, zul je ontdekken, dat die beleving nooit ver genoeg kan gaan. Dan blijft de mystiek beperkt tot wat dromerijen, wat beelden en misschien zelfs - stoffelijk gezien - wat ritueel gedoe. Dat hebben wij natuurlijk niet nodig. Wij kunnen deze dingen - onverschillig hoe ze zijn of in welke geest ze bestaan - steeds gebruiken als uitgangspunt, maar we moeten niet verwachten, dat wij daarin kunnen terugkeren. Een werkelijke beleving is tevens een bewustwording. Een geestelijke bewustwording kan alle waarden, die men stoffelijk ervaart, veranderen.

Ik zou U graag daarvan een voorbeeld geven. De mysticus willen wij hier stellen als iemand met een kerkelijke achtergrond. Hij komt tot een zich vereenzelvigen met Jezus en het lijden van Jezus. Volkomen aanvaardbaar. Hierdoor is de wil de mensheid te helpen zeer sterk, het geloof in een eeuwige kracht die dit mogelijk maakt, evenzeer. Het lichaam komt zo in een toestand van ongevoeligheid en de geest kan verder uitgaan. Nu zal die geest echter - wil zij werkelijk het allerhoogste bereiken -, elke religieuze beperking moeten achterlaten. Wanneer zo iemand is uitgegaan en de volheid van kracht heeft gevoeld en gekend, komt hij terug binnen zijn lichaam en vanaf dat ogenblik zijn vele gebaren en handelingen, gebeden en regels, zoals die bestaan binnen zijn religieus milieu, volledig anders van betekenis. Eens was misschien een preek, een avondmaal, een misoffer het meest belangrijke. Dat is nu voorbijgegaan. Het is alleen nog maar een teken. Er achter wordt een nieuwe waarde gezien. Een waarde, die in de eerste plaats een uitdrukking van eenheid en van broederschap moet betekenen. En pas, wanneer deze gerealiseerd is, spreekt men n.l. over een werkelijk sacrament. Dit houdt in, dat veel van hetgeen normalerwijze waardevol was, thans zijn waarde verloren heeft. Daartegenover staat, dat wat overblijft kostbaarder en grootser van waarde is. En dat men juist daarom zeer vele bijkomstigheden zal willen accepteren.

Een tweede voorbeeld wil ik geven i.v.m. iemand, die absoluut niet kerkelijk is. Deze mens kan behoren tot een groepering. Maar hij kan net zo goed alleen staan. Want, zoals wij reeds hebben gezien, behoeft een mysticus niet gebonden te zijn aan een groep en zo hij aan een groep gebonden is, zal hij toch steeds zijn eigen beleven en ervaren stellen als primair. Hij kan niet de groep met zijn regels aanvaarden als een volledige leiding van zijn eigen wezen. Het is een persoonlijke ontwikkelingsgang. Deze mens, zal op een gegeven ogenblik b.v. door een omgeving - of dit nu de natuur is of buitengewoon mooie muziek, of het een rituele bijeenkomst is van een of ander genootschap of wat anders - ook zijn begrip van werkelijkheid verliezen. Opvallend is, dat wij hier niet die geloofsovergave zien, die wij in geval 1 hadden. Hier is het een steeds klimmende spanning, die de adem haast doet inhouden en ja, vaak een ogenblik een bloedaandrang naar het hoofd schijnt te veroorzaken. Dus zuiver lichamelijke symptomen hier. Maar dan komt er een ogenblik, dat dit vergeten wordt. Men is zo ademloos stil, zo gebonden met het gebeuren - onverschillig of het de opgaande zon is of een muziekstuk of wat anders - dat men zichzelf vergeet. En op dit ogenblik wordt men zich plotseling bewust van krachten rond zich. Er is een honger naar deze krachten. En onwillekeurig maakt men een gebaar - al is het maar een kleine lichaamsbeweging of al is het maar een ogenblik een zucht - dat symbolisch is voor dit verlangen. Op dit moment ontstaat er een soort versuffing. Stoffelijk gezien is zo iemand een klein beetje van de kaart, een klein beetje buiten westen. De geest echter kan dank zij het symbolisch gebaar - dat in andere omstandigheden deze betekenis misschien in het geheel niet heeft -, een ogenblik die kracht in zichzelf ervaren en daarin opgaan. Van daaruit kan wederom precies hetzelfde proces zich afspelen. De terugkeer betekent, dat de appreciatie, die voor de omgeving word gevoeld, een andere inhoud heeft. Dat de benadering van al, wat in die omgeving is, op een andere basis gebeurt. Er is hier dus ook wel degelijk van een verandering, van een groei sprake. Toch zijn deze dingen nooit stoffelijk redelijk te beredeneren. Zij behoren niet in het gebied, waar men met de rede kan spreken. Want de geest onttrekt zich in zeer vele gevallen aan de beperkingen, die de stoffelijke rede haar nu eenmaal zou opleggen. Logischerwijze zal elke

mystieke bewustwording, die tenslotte het denkvermogen van de geest te boven gaat, ook tevens betekenen een ver te boven gaan van al datgene, wat de stof zich kan voorstellen. Zo spreekt men stoffelijk dan van een gevoelswereld, ofschoon dit niet helemaal juist is. Alle mystieke beleven moet weer verbonden worden met het symbool, dat voor de mens en voor de geest de kracht is, waarmee wordt uitgedrukt, wat het verstand niet kan bevatten. Het symbool, dat zoals reeds gezegd, geen bepaalde vorm behoeft te hebben. Het kan een enkel persoonlijk gebaar zijn. Soms doet het denken aan een bijgelovigheid. Dit is de sleutel tot de weg die je moet gaan. Een ogenblik moet alles stoffelijk worden achtergelaten. Even moet die hele wereld met al haar wetten en haar gedachten worden uitgeblust. Zelfs wanneer je geest bent, moet een ogenblik al die vorm, al dit weten, dit redelijk bestaan, deze sfeer, deze wereld worden uitgeblust om hogere waarden te accepteren. En toch willen wij daaraan vasthouden.

Dan kennen wij de symbolen, die daarvoor geschikt zijn. En die symbolen bevatten o.m. het volgende: Ik neem voor mijzelf een simpele cirkel. Ik stel het mij voor als een lichtend punt, dat rond en rond raast om eindelijk zo snel te gaan, dat voor mijn wezen een volledige cirkel ontstaat. Ik weet, dat er enorme krachten spelen. Ik weet, dat dit, wat ik mij heb voorgesteld, niet alleen maar een chimaera is, een droombeeld of een schriksymptoom. Integendeel, hier heb ik mij voor een ogenblik iets gerealiseerd, wat werkelijk is en wat bestaat. En nu ga ik op deze lichtende cirkel af. Een mens zou zeggen: Het is als een poort, die je wilt doorgaan. Maar hij gaat geen poort door. Dat behoort bij de stoffelijke weg. Voor de geest is dat anders. Zij treedt in deze kracht, die zij zichzelf heeft voorgesteld en vanaf dat ogenblik raast zijzelf onvoorstelbaar snel door haar wereld heen. Wat eerst afzonderlijk scheen te bestaan vloeit samen. Alles wordt tot een warreling van kleuren, van krachten, van vorm. Er is geen mogelijkheid meer om te onderscheiden, er is geen zin meer in al dit, indien het afzonderlijk moet worden gezien. De herinnering weigert om hierin nog iets te herkennen, wat behoort bij eigen bestaan en eigen leven. Maar wel ziet het, dat deze warreling, waarin het zich bevindt, een vast patroon heeft. Dat het – zelfs wanneer de kleuren wisselen en de krachten veranderen - toch altijd weer zichzelf gelijk blijft. De cirkel van de levende kracht is het symbool geworden voor onze gehele wereld, waarin ons eigen wezen rondraast, van tijd tot tijd, van sfeer tot sfeer, van wereld tot wereld. En alle belevingen vloeien voor ons samen in dit ene grote beeld. Dit beeld is als een ademhaling, noodzakelijk, krampachtig haast. Je kunt het nu niet zonder doen. Je neemt het meer en meer in je op, en op een gegeven ogenblik ontdek je, dat jouw razende cirkel niets anders is dan één enkele schijf in een veelheid van wervelende schijven. En je vraagt je af waarheen te gaan. Je voelt, dat je verder moet gaan, maar je aarzelt om ook nog deze zelfgeschapen begrenzing te doorbreken. En dan los je eindelijk het probleem op door te grijpen naar een tweede cirkel. Daar waar twee cirkels samenkomen kunnen ze niet meer bestaan. Beide breken. Voor jouw bewustzijn is er een eenheid geschapen. Zo gaat het verder. De beweging wordt minder. Het moment, dat je zelf hebt geschapen door je denken en je voorstellingsvermogen verflauwt. Het wordt rustig en stil. Je bent in alle dingen tegelijk, toch kun je denken, alsof je een persoonlijkheid ware.

Dan bouw je een tweede symbool. Je bouwt jezelf een onmetelijke bol, waarin je een bewustzijn wilt zien. En al, wat zo even nog warreling van kleur was, is nu een gestadige stroming geworden, die jezelf niet beroert, ja, die niet eens als beweging werkelijk kenbaar wordt, maar die je toch aanvoelt. Zodat je zegt: "Kijk, dit is een wetend wezen, dit is God." Maar ook die God is niet voldoende. Wanneer een geest verder kan doordringen, wanneer ze haar werkelijke bewustwording doormaakt, dan ziet ze statige bollen, die rond een Niet draaien. Heel vaak wordt hier gesproken over feitelijke getallen, zodat aan te nemen is, dat ook de geest hierin niet geheel aan een bestaande werkelijkheid onttrokken is, maar integendeel deze op haar eigen wijze interpreteert: 63 bollen in een statige reidans rond een leegte. Het is vreemd, maar die bollen verliezen hoe langer hoe meer hun aantrekkingskracht. Zij zeggen ons niets meer. De leegte groeit. Zoals wij zo even hongerden om uit te breken uit onze eigen beperking en begrenzing, zoals wij wilden uitbreken zelfs uit dit grote wezen, dit heelal, zo willen wij nu breken uit het gevormde zijn, uit al wat nog kracht is, wat nog uiting is. En wij storten ons in het Niet. En vreemd, het Niet omvat alles, wat wij voordien hebben ervaren.

Het is juist dit moment in het ledige, in het Niet, dat voor ons een zeer belangrijke rol blijft spelen, wanneer wij terugkeren. Voor de geest blijft het altijd een soort leegte, die zij met zich draagt. Een leegte, die geen onheil betekent of ongeluk, maar die toch wel voortdurend a.h.w. roept en wenkt. Voor de mens is het een uitdoven van veel, wat eens belangrijk scheen. Je zou kunnen zeggen: De mens, wiens geest een dergelijke mystieke bewustwording heeft doorgemaakt, is niet meer vatbaar voor de kleinzieligheden van de wereld. Het is alsof hij eraan voorbijgaat. Ze bestaan wel en ongetwijfeld voert hij zijn bewegingen uit, zoals elke mens dat nu eenmaal moet doen, maar er is toch een beperking, een begrenzing. Hij heeft er geen deel meer aan. Wat anderen nog een groots ideaal lijkt, belangrijk genoeg om er je leven aan op te offeren, staat zo ver weg. Het is kinderspel. Wat voor sommigen een voortdurend streven en werken lijkt, is teruggevallen tot een spel van het noodlot, waarin oorzaak en gevolg zo duidelijk mogelijk kenbaar zijn. Je staat dan ver van de wereld af. En zelfs dat is niet genoeg. Want de geest heeft meer geleerd in dit ledig, dan alleen maar de afzondering en de beschouwing op afstand. Zij heeft ervaren hoe juist in het ledige, in het haast negatieve t.o.v. het gekende zijn, een volledige waarde ligt, die al dit zijn omvat. En zo probeert ze ook tevens steeds weer te omvatten al wat ze rond zich ziet. Het denken van de stofmens wordt in een dergelijk geval een synthetisch denken, een voortdurend samenvoegen van alle feiten en het inpassen daarvan in één bewustwording. Het element tijd vliedt weg. Mystieke ervaring betekent een wegvallen van alle bewustzijn, zelfs van tijd. Deze ervaring voegt alles wat was, wat komen zal, wat is, samen tot één hechte eenheid.

In zoverre bestaat er grote overeenkomst met meer stoffelijke mystieke bewustwording. Het resultaat is dan ook, dat wij juist door dit tijdloos ervaren, het tijdselement niet meer gaan tellen. Een waar mysticus is zelfs op aarde iemand, die nooit haast heeft. Iemand, die geestelijk de vrije bewustwording van het mystiek beleven heeft doorgemaakt, kent de tijd niet meer. Hij voegt zich naar de noodzaken van een uiterlijke omgeving, maar meer niet. Voor zichzelf is hij volledig vrij. Een zoeken in de toekomst bestaat niet meer. Die toekomst bestaat nú. Een denken aan het verleden valt weg. Het verleden bestaat nú. Er is niets anders meer. Een tweede zeer eigenaardig bijproduct voor de stoffelijke mens is ook heel vaak het zoeken om in het heden het verleden te corrigeren. Nu niet meer met schuldbewustzijn, maar eerder met een zoeken naar een voortdurend evenwicht. Men redeneert niet meer: Ik heb een schuldbewustzijn, dus heb ik schuld. Men zegt: Ik heb een schuldbewustzijn en dus moet ik daar iets tegenoverstellen, wat mij in staat stelt dit te negeren. Want het is een belemmering voor mijn ervaren. De mens, onbewust van hetgeen de geest heeft doorgemaakt, zoekt naar een voortdurend evenwicht. De geest evenzeer. Die kan niet anders streven dan naar een evenwichtig bestaan.

Het zou mij te ver voeren in te gaan op alle mogelijkheden van mystiek geestelijk beleven, alle mogelijkheden, die gebonden zijn aan het ervaren daarvan in de stof of in de geest. Ik zou echter toch wel gaarne ook hierover een ogenblik wat meer stoffelijk praten. Want de mens is, krachtens datgene wat hij is beperkt. Deze beperking is niet alleen gelegen in wat wij noemen de persoonlijkheid, maar tevens in de eigenschappen van het ras. En die eigenschappen van het ras zijn zodanig, dat hierdoor het stoffelijk menszijn kan worden opgevoerd tot een steeds sterker, beter en intelligenter bestaan. Waar dit een aanpassing betekent aan de stof, zal een verzet bestaan in de gehele mensheid tegen al datgene, wat dit menszijn zou bedreigen. Nu is een mystieke ervaring feitelijk een bedreiging voor het menszijn. Want de mens wordt hier zodanig verheven boven zijn normaal milieu, zodanig geconfronteerd met krachten, die anders zijn dan wat de mens kan doorstaan of doormaken, dat het hem moeilijk is om deze te accepteren. Zolang het nog gaat om een binnen het voorstellingsvermogen verwerkbaar mystiek ervaren, zal de mens zo snel geen vrees hebben. Omringd door wierookgeuren, begeleid door gedragen muziek, verzinkend in gedachten, zal hij gaarne komen tot een ogenblik van ontrukt zijn. Maar hij wil daarbij niet zo ver gaan, dat hij zijn wereld en al wat er mee samenhangt zonder meer achterlaat. Er bestaat dan ook een oud gezegde, dat op de grens van de werkelijkheid de wachter staat, wiens naam Vrees is. Deze wachter is feitelijk voor de stofmens datgene, wat hem tot mens maakt. Al hetgeen Uw leven uitmaakt staat tussen U en een volledig geestelijk mystiek ervaren.

Toch kunnen we die wachter soms verschalken. We kunnen die vrees een ogenblik zijn werkelijke wapen, de afschuw, de paniek, ontnemen. Daarvoor moeten wij ons onder meer bezighouden met de volgende mogelijkheden:

Ik moet voor mijzelf een volledige overtuiging, dat er geen grenzen van dood of tijd bestaan. Dit zijn verschijnselen, waaraan ik even gemakkelijk kan ontkomen als aan een stoffige straat, wanneer ik door een parkhok een brokje gereguleerde natuur binnenga. Heb ik deze overtuiging, dan zal niet meer de angst om te sterven, dus om te vergaan, mij kunnen remmen. Ik zal bereid zijn om althans een groot gedeelte van de stoffelijke autonomie prijs te geven met alle daaraan verbonden risico's, mits ik geestelijk kan verdergaan. Maar ook het "ik" in de geest kent bepaalde krachten, die belemmerend zijn. Ook hier kan de vrees optreden, zodat niet eenmaal, maar meermalen diezelfde wachter moet worden gepasseerd. Ik wil U daarvan voorbeelden geven:

Schuldbewustzijn. Weten omtrent een schuld doet de mens een wraak verwachten. Deze wraak lijkt hem een vernietiging van al hetgeen hij tracht te bereiken, van al het licht, waarheen hij wil streven. Hij vreest het beeld van zijn eigen fouten tegemoet te treden. Op het ogenblik dat mens of geest hier terugvalt, wordt hij voortdurend geobsedeerd door deze krachten en zal hij niet in staat zijn tot een werkelijk geestelijk mystiek beleven te komen. Wat dan daarvoor in de plaats komt, noemen wij wel eens pseudo-mystiek, omdat het een vergetelheid zoeken is, dat echter niet een kennen van de werkelijkheid in zich draagt.

Geen schuldbewustzijn. Dat betekent niet een overtuigd zijn van je eigen volmaaktheid. Dit laatste is onmogelijk. Maar het betekent een mens te zijn, die weet dat elke fout in het verleden gecorrigeerd wordt in het heden of in de toekomst. Een wezen te zijn, dat oorzaak en gevolg accepteert als een normale correctie op het eigen bestaan, zodat het wordt aangepast aan de eeuwigheid. Wanneer wij met het resultaat van zo'n aanpassing worden geconfronteerd, zullen wij niet terugdeinzen. Want wij weten, dat dit slechts een uitdrukking is van hetgeen wij in feite reeds zijn. Buiten moed is er echter nog iets anders nodig. Want om te komen tot een dergelijk gaan v er buiten je gewone wereld moet je een heel krachtige drijfveer hebben. Die drijfveer kun je nooit zoeken in het stoffelijke alleen. Stoffelijke onvrede, onbevredigtheid en wat dies meer zij, zijn nooit de ware stimulansen voor een mystiek ervaren, dat verder grijpt dan alleen maar wat stoffelijk beleven en denken. Noodzakelijk is integendeel een intens geloof, een intens innerlijk weten. Eerst wanneer wij dit bezitten, zijn wij n.l. bereid om elk voor ons persoonlijk optredend verschijnsel terzijde te stellen. Wij mogen niet verlangen, dat zich iets aan ons openbaart. We moeten slechts verlangen, dat de openbaringen werkelijkheid worden, onverschillig of wij er deel aan hebben of niet. Hoe vrijer wij staan tegenover hetgeen wij verlangen en hoe minder wij dit zien in relatie tot onze eigen persoonlijkheid, hoe gemakkelijker het ons wordt daaraan deel te hebben.

Voor velen zal dit vreemd klinken. En toch.... zien wij niet, dat haast elke mysticus steeds weer begint met een dedicatie van zijn "ik", een toewijden van zijn "ik" aan een grotere kracht? Zien wij niet, dat steeds weer in de mystiek voorkomt het ontkennen van eigen belangrijkheid, tenzij dan als deel van een geheel? Het accepteren daarvan is noodzakelijk. Het is de juiste weg. En wat er schuilen moge achter alle stoffelijke ceremoniën, wat er schuilen moge achter alle geestelijke concentratievormen, of dit nu bollen zijn en cirkels, meetkundige problemen en formules, dan wel variërende lichten of zelfs de groeiende duisternis, die in het licht behouden blijft, is onverschillig. Uitdrukkingsvorm en symbool zijn hulpmiddelen voor de mysticus, nooit meer. Maar k an de mysticus eenmaal zover komen, dat hij zich ontworstelt aan zijn eigen bestaan, dat hij in feite zijn deelgenootschap met het grotere accepteert, dan kan hij al het voornoemde als angst, schuldbewustzijn, e.d. evenzeer overwinnen. Want dit is niet alleen zijn zaak. Het is een zaak van het geh eel. En zoals dit in het geheel bestaat, kan hij dit dan accepteren. Daarom zou ik voor de mens, die ook deze geestelijk mystieke bewustwording zou willen doormaken, het volgende willen zeggen:

Wees je ervan bewust, dat - al leef je ook als een persoonlijkheid, al denk je en streef je als een eenling te midden van velen - je in feite - boven alles - bent juist deel van die veelheid, te midden waarvan je jezelf misschien eenzaam denkt. Begrijp, dat je als mens tussen de mensen ongetwijfeld een individu bent, maar v or alles deel van de mensheid. Begrijp, dat je

als kracht ongetwijfeld op het ogenblik een menselijke kracht bent, hetzij in stoffelijke of geestelijke vorm, maar dat je daarnaast deel bent van de Oerkracht en in feite daarmee onscheidbaar verbonden. Begrijp, dat er geen grenzen bestaan - geen werkelijke grenzen - tussen jou en het Oneindige. Spreek niet alleen maar over God als iets, dat buiten je ligt of iets, dat je verwacht. Maar denk aan God als iets, wat je bent. Niet "de" God ben ik, maar ik ben déél van God. Altijd weer: Besef de grote eenheid, die met het Al bestaat, dan ben je ook in staat tot een beleven daarvan te komen. En elk beleven daarvan, dat ons voert tot buiten het heelal, buiten elke redelijke wereld zelfs, tot dit vreemde, dat niets schijnt te zijn en toch alles is, is voor ons een onthulling van de werkelijkheid, waaraan wij ook persoonlijk deel hebben. Wat wij daarvan kunnen uitdrukken in dit schijnbaar persoonlijke bestaan, ach, daarvoor mogen wij dankbaar zijn. Het is goed, dat dat kan. Maar zelfs dit is niet het einddoel. Het einddoel is één te zijn met alle dingen, harmonisch één te zijn ermee. Niet in de eerste plaats te beseffen wat het Al is, maar in jezelf de vrede te kennen van een goed deel te zijn van het geheel.

Aan deze grondstellingen zal men zich steeds moeten vastklampen. Buiten deze eenheid is er geen mystieke bewustwording, onverschillig waar. Maar kan men dit voor zichzelf aanvaarden en steeds sterker realiseren, kan men als mens dit voor zichzelf opbouwen in meditatie en contemplatie, tot het deel is geworden van de persoonlijkheid, dan zijn er geen grenzen meer voor de geest om uit te gaan buiten elke beperking van sfeer, buiten elke beperking van kracht. Dan zult U vinden de grote eenheid. De eenheid, die wij - terugkerend in onze vorm - toch bij ons dragen, altijd weer, ook al kennen wij er geen beeld voor en blijft de mystieke beleving in de geest een stil denken, een stil geloof, dat geen rede kent en soms niet eens uit te drukken is in gedachten of woorden.

ACHTSTE LES - MYSTIEKE BELEVING VAN HET GODDELIJKE

Wanneer de mysticus langzaam maar zeker de weg heeft gevonden langs de innerlijke waarden, komt er een ogenblik, dat de verrukking hem ommantelt. Het is een langzaam, opstijgende warmte, die hem weldoend omgeeft en hem afzondert van zijn omgeving. Zijn geest vlucht weg en zoekt zich nieuwe wegen in een onbekend gebied. Het hart aarzelt en de ademhaling wordt tot een zachte zucht. Op zo'n ogenblik kan men komen tot een beleving van het Goddelijke in zichzelf. Het is een wonderlijk vreemd beleven, dat men doormaakt: Eerst nog is er de wereld, is er de intense wil en rond je klimmende spanning. De concentratie wordt dieper en dieper, tot de lucht rond je schijnt te sidderen van ingehouden energie. Geluiden sterven weg en in de stilte van je eigen denken is het, of vreemde stemmen mee gaan fluisteren. Dan omhult je de vlam van vreemde kracht, die - je weet niet vanwaar geboren - nu tot je komt. Ze vlijt zich om je wezen heen als een beschermende mantel en voert je weg, totdat je meent te staan in een grote duisternis. Een duister vol van al, wat is vergaan en al, wat nog geboren moet worden. Vele gezichten schijnen zich te bergen juist achter de nevel, juist achter de donkerheid, die je moet doorschrijden. En wanneer je een wijle terugziet, lijkt het of de vurige aarde daar nog ligt, doorploegd van het geweld der vulkanen. Of de stille, onbevungen stompe wezens van de zee, die eens het eerste leven waren, je nazien met een zekere verwondering om dat wat je bent.

Zo begint het pad altijd: vol van indrukken, waarin het verre verleden verweven schijnt met je huidig bestaan. En dan zoekt zich in stijgende kracht het licht op je af te drukken. Eerst verweer je je haast: want het is een angstig beleven. Angstig, wanneer stuk na stuk deze wereld die - al is ze duister - dan toch vertrouwd lijkt van je wordt weggenomen. Een ogenblik is er een gouden glans en het lijkt of de geluiden, die je hoort, plotseling stemmen zijn geworden van hen, die je dierbaar waren en die je sedert lang niet meer gekend hebt op aarde. Maar ook zij verbleken. En dan komt dat ontzagwekkend ogenblik, dat alles verzinkt. Er is geen klank en geen geluid meer over. Er is eigenlijk niets. Jezelf voel je aan als een niets: als iets dat niet bestaat: een droombeeld, dat een ogenblik door een onbekende ruimte waast, gedreven door men weet niet welke kracht. En dan, wanneer deze "niet-heid" van het "ik" zo sterk wordt bevat en begrepen, dan schijnt van binnenuit een baaiend van kleurige vlammen op te stijgen. Kleur na kleur speelt rond je wordt gerealiseerd, wordt ingedronken als ware je dorstig naar meer vuur, naar meer kracht. Tot alle kleur weer is vergaan en je daar staat: nu zelve een mengeling van kleurige glans, omvangen door de ontstellende witheid van een licht zonder einder. En in dat licht word je je bewust. Minuten en uren schakelen zich aaneen. Het is geen reidans meer, het is een stil bestaan als van concentrische schijven, die liggen op het spiegelend vlak van een grote gedachte. Er is geen begrip meer van leven en dood, want alle schaduwen schijnen verteerd te worden in het vuur, dat in dit witte licht geborgen blijft. En dan, vreemd, voel je jezelf zwellen. Het is alsof je een zaad bent van een plant, dat plotseling begint op te streven, enorm snel. Het is een wonderplant, die in korte ogenblikken de afstanden van aarde tot maan overbrugt en verder grijpt in de oneindigheid. En dit alles ben jezelf.

Rankend vertak je je en je grijpt met al deze duizenden voelers, die je plotseling gegeven zijn, de sterren en de planeten. Je ademt het lege ruim in en je kent de krachten en de gedachte, die erin speelt. Wonder lichtend gebeuren, waarin je een ogenblik boven jezelf verheven bent. Als een reus schijn je uit te torenen boven alle kleine gedachten en alle kleine schepping. En plotseling weet je: Je kent het Woord, dat God betekent: je kent het geheim van de Oneindigheid en van het leven, al deze dingen. Verstillend in aandachtige beleving bemerk je, dat je terugvalt. Gedoofd is het licht, de stemmen fluisteren nog een korte wijl, wat duistere gestalten flitsen voorbij en je bemerkt het haast niet. En dan ben je terug in een lichaam, terug in een voertuig en in een wereld, die zo beperkt is en klein. En wanhopig pijnig je jezelf om dat Woord terug te vinden, dat geheim, die ene gedachte, die alles verklaart. Maar je kunt

haar niet meer bevatten, je kunt haar niet meer bereiken. En je blijft achter als verzadigd door een innerlijke vrede en toch met een zekere droefheid om het geheim, dat verloren ging.

Zo beleeft de mysticus zijn Godheid, zo dringt hij door tot de kosmische Kracht, waaruit al geboren wordt. En in dit beleven heeft hij voor zichzelf eens te meer de weg gebakend, die hij zal moeten gaan.

Denk niet, mijne vrienden, dat het gemakkelijk is afstand te doen van al die schoonheid, van deze volmaaktheid, plotseling gerealiseerd. Het is haast zwaar en moeizaam geworden om nu weer een alledaags leven te aanvaarden: weer rond je te zien die bestemde vormen van je wereld, die - naar je ergens van binnen voelt - alleen maar een vreemde verhulling zijn van die lichtende Kracht. En dan zoek je naar een verklaring, naar een woord. Dan grijpen ze naar de pen en schrijven boeken vol. Ze schrijven gesprekken met hun God neer, ze schrijven verhandelingen over de Oneindigheid. Ze trachten uit te drukken wat in hen leeft. Maar het gaat niet. Zelfs wanneer de mensheid stomgeslagen, de wijsheid doorgrondt, verborgen in schijnbaar simpele woorden, dan nog is de schil ledig en ontbreekt de kern. Want in de mystiek zoals in alle streven is het persoonlijk beleven een noodzaak. Zonder je persoonlijk instellen, concentreren en oprijzen tot het Allerhoogste is het onmogelijk deel te hebben, aan Oneindigheid, aan lichtende kracht Gods. Het is daarom, dat wij allen moeten zoeken naar deze bekroning van alle mystieke gedachten, alle mystieke bestaan. De verrukkingstoestand, die ons opheft boven alle wereld en voor een korte wijl bewust maakt van de geheimen, die de kern van alle leven vormen. Het is moeilijk om met even zovele woorden het beleven duidelijk te maken. Zelfs indien we een web van sfeer weten te weven, dat U allen tezamen bouwt tot één weten en één bewustzijn, dan nog blijft het Goddelijke ver. Daarom wil ik trachten enkele raadgevingen te bieden, enkele woorden te spreken, die U misschien een leidraad kunnen zijn bij de mystieke beleving van de allerhoogste waarden.

Vraag U nooit af, wanneer ge begint met een bespiegeling, wat ge zijt. Dit is een weten, dat U is ingegrift, ook wanneer het bewustzijn deze waarde nog niet kan openbaren. Vraag U niet af wat de waarheid is. Want de werkelijkheid en de waarheid onttrekken zich aan Uw begripsvermogen, en alle waarheid die ge kent, is slechts schijn. Denk na, bouw - zo ge wilt - een droomwereld op, indien in die droomwereld maar één kracht steeds terugkeert: een God, waarin ge intens gelooft, waarnaar ge verlangt. Realiseer U, dat die God bij U is en rond U is. Laat deze geheimzinnige aanwezigheid doordringen in Uw wezen, tot het trilt als een snaar, die wordt aangeslagen door de hand van de meester. Klink mee met de Oneindigheid. Laat de gedachten U voeren en vraag U niet af, waarheen ze gaan. Maar zie ze slechts als delen van een Goddelijke openbaring. Wanneer zo het spel der gedachten is begonnen, grijp dan naar Uw diepste verlangen uit. Het verlangen, dat in U leeft, dat U voortstuwt, dat U bindt a.h.w. aan dit geheimzinnige, waarin ge zoekt Uzelf te vinden. Neem dat verlangen, neem deze gedachte als het punt van Uw concentratie. Stel U voor, hoe ge verbonden zijt met geheel de wereld. Stel U voor, hoe buiten alle schijnbare wreedheid de liefdekracht U omgeeft. Stel U voor, dat gij antwoorden kunt daarop. Stel U voor, dat de lucht, die ge ademt, vervuld is van een vreemde, tintelende kracht, die als wijn doordringt in Uw wezen en aderen. Luister niet naar wat de wereld U zegt: luister niet meer naar de geluiden, die doordringen: en tracht te vergeten, wat en hoe Uw lichaam is. Ge kunt knielen, indien ge wilt of ge kunt een andere houding, een andere stand aannemen. Het maakt geen verschil, wanneer die houding slechts een uitdrukking is van dit streven van deze gedachte.

Indien ge U er één mee voelt en Uzelf kunt vergeten, dan zult ge bemerken, hoe in deze stilte langzaam maar zeker de warmte begint te rijzen. Eerst streelt ze aarzelend de schouderbladen. Denk dan niet na. Zeg niet tegen Uzelf: "Ik heb bereikt." Onderga en vraag niet. Denk verder. En wanneer er een ogenblik komt, dat het denken traag wordt en de laatste ideeën als een vreemde siroop neerdruppelen, traag en lang getrokken, dwing Uzelf dan niet tot verder denken. De mystieke beleving van het Goddelijke is een ondergaan van een werkelijkheid, niet het bereiken ervan. Zoek in de stilte die dan heerst, niet naar een bekende stem. Luister niet naar een verstaanbaar woord. Tracht rustig en stil te zijn. Misschien dat ge voor een korte wijle meent de voorhistorische monsters der wereld dreigend op U toe te zien stormen. Verroer U niet. Het is waan en begoocheling: deel van Uw eigen geschiedenis misschien, voor een korte wijl in U herleefd. Blijf stil en schouw niet: accepteer zonder meer.

Wanneer ge verder stijgt en er klinkt een geliefde stem, geef geen antwoord. Want ook dit is begoocheling. Het leven uit U misschien, dat een ogenblik weerklank heeft gevonden ergens in een sfeer of een wereld. Niet iets, dat een antwoord verdient. Iets, dat men ondergaat zonder zich te verroeren, zonder te denken. En wanneer de kleuren rond U spelen, vraag U niet af: Wat is dat vuur? De betovering zou verbroken zijn, de rede zou teruggrijpen en U dwingen weer te keren in die beperkte wereld, die gij zo even pas ontvlucht zijt. Vraag niet naar tijd en stel U voor de beleving vooral geen tijdslimiet. Want soms worden seconden tot eeuwen: maar soms ook kunnen de minuten tot uren vervloeien, zonder dat ge weet, dat de tijd is voorbijgegaan. Indien ge wilt beleven, mystiek en verzonken, tel geen tijd. Wanneer het vuur dan eindelijk in zijn kleuren tot 7 terugkeert, bewonder niet Uzelf Zeg niet: "Ziet, hervormd ben ik tot een spectrum van Goddelijke Kracht, maar wees stil en aanvaard. Het is de stilte en de aanvaarding, waarin het Goddelijk Wezen Zich in U openbaart. Het is eerst in de absolute onderwerping, dat een beleving van het Goddelijke mogelijk is. En wanneer ge soms vreest, wanneer in het begin de vreemde krachten rond U samentrekken, wanneer het lijkt of de lucht zo zwaar wordt en de warmte u een ogenblik omhult als een koorts, vrees niets en vraag U niet af, of het gevaarlijk is. Tot God gaan kan niet gevaarlijk zijn. Wees vredig. Zo zult gij mystiek Uw God kunnen beleven.

Wanneer wij zo deze raadgevingen vaststellen, wanneer wij dit beleven een ogenblik getekend hebben, dan zullen velen zich afvragen: "In hoeverre is dit een spel van schone woorden? In hoeverre is het "waar?" Ik kan mij zelfs voorstellen, dat menigeen zal zeggen. "Ik kan dit toch nooit bereiken." Sta mij daarom toe ook enkele redelijke argumenten voor dit beleven naar voren te brengen,

Wanneer men gelooft in een God, leeft deze God in Uzelf. Leeft Hij in U, dan moet Hij leven in al wat voor U kenbaar is. Er kan immers niets bestaan buiten God? Het is dus niet zo dwaas om dit als eerste punt in het leven te accepteren: en om dit voor jezelf in overpeinzing zo nu en dan tot werkelijkheid te maken. Wanneer de wereld zoveel tijd kan vinden om na te denken over wereldpolitiek, over financiële tendensen, over sociale problemen, zou ze dan geen tijd kunnen vinden om voor een kort ogenblik na te denken over God? God, Die dan toch ook door het merendeel van deze wereld als een grote werkelijkheid wordt aanvaard? Het is niet dwaas dit te doen noch overdreven. Want zoals ge nadenkt over al, wat in Uw leven belangrijk is, zo is ook het Goddelijke in Uw leven één van de belangrijkste factoren. Vrees dus niet belachelijk te zijn. Meen niet, dat een dergelijke beleving iets is om U op te kunnen verheffen. Wat u beleeft, is in Uzelf geschied. Het is geen opstijgen naar verre andere werelden, maar het is een langzaam in jezelf groeien naar een werkelijkheid, waarvan je voortdurend deel bent. Is het dwaas om een werkelijkheid te zoeken? Dwazer lijkt het mij, je voortdurend aan begoocheling, aan waan over te geven. Er is dus wel degelijk een argument voor te vinden om deze overpeinzing te doen plaatsvinden. Er is ook een argument hierin besloten: Wees stil over deze dingen. Breng niet het heiligdom, dat ge in Uzelf gevonden hebt, naar buiten toe. Want zodra ge het buiten U hebt geworpen met enkele misschien zorgeloze woorden, verbleekt het en is het verloren. Het is een kleinood, dat bewaard moet worden. Wanneer men kostbare juwelen bezit en men gaat naar een feest, dan zal menigeen een imitatie dragen van het werkelijke juweel, dat geborgen blijft ergens in de diepte, omgeven door het staal van een kluis. In de kluis van ons innerlijk weten moeten al deze belevingen bewaren.

Maar het is een lange tocht om tot dit beleven, tot deze realisatie te komen. Wanneer gij, vrienden, U voorneemt een voettocht te maken, waarbij ge 30 tot 60 km. per dag wilt afleggen, dan begint Ge eerst voorzichtig met elke dag enkele kilometers te gaan. Langzaam maar zeker voert ge Uw snelheid op, voert ge de afstand die ge aflegt, op en zo bereidt ge U voor op de werkelijke tocht. De mysticus moet precies zo te werk gaan. Het is niet nuchter, niet logisch of redelijk aan te nemen, dat men zonder meer opgeheven zal worden door kosmische krachten, dat men eenvoudig uit de wereld zal worden weggesleurd ondanks eigen onbekwaamheid. Het eigen wezen heeft voortdurend deel hierin. Het is eigen beheersing en eigen actie, die het mogelijk maken tot het hoogste door te dringen. Oefen U dan regelmatig in de overpeinzing, in het doen verbleken van de wereld, opdat ge de werkelijkheid, die in en rond U bestaat, scherper zult kunnen kennen.

Een sfeer oproepen moge in de ogen van sommigen theateraal lijken, een soort spanning wekken zonder reden. Maar de beleving is voor ons in dit geval het doel. Het is dwaas om alle hulpmiddelen, die ons daarbij van dienst kunnen zijn, terzijde te zetten. Er zijn hier geen vaste regels te geven. Voor sommigen is het de zoetige geur van wierook, voor anderen misschien de kilte van een frisse avondwind. De één voelt zich gelukkig, wanneer er ergens in de kaalheid van het vertrek, waarin hij mediteert, een tak met bloesem staat of een bloem. Een ander zoekt het in een beeld of misschien in een herinnering, die dierbaar is. Er bestaat hiertegen geen bezwaar. Ook deze dingen maken deel uit van het Goddelijke. Ook deze dingen werken op ons in. Wij moeten een sfeer scheppen om het onszelf mogelijk te maken los te komen van de wereld. Ze heeft niets te maken met Godsdienst. Maar toch kunnen wij soms dicht bij God zijn in een kathedraal dan elders, omdat ons wezen de daar heersende sfeer accepteert, omdat in die omgeving God nader lijkt dan elders. Laat ons dan niet aarzelen van deze middelen gebruik te maken. Het vernedert niemand hulpmiddelen te gebruiken. Wij zijn te klein en te onmachtig om ons tegenover God op ons bestaan te beroemen. Laat ons dan ook deze schijn niet aanvaarden tegenover de wereld en gebruiken wat ons als middel wordt gegeven om tot concentratie te komen.

En dan.... is het ook begrijpelijk, dat bepaalde gedachten, die in je spelen, belemmerend kunnen zijn. Vraagt U maar eens aan iemand, die ingespannen moet werken, hoe soms een melodietje, dat door zijn hoofd dreint, hem in zijn tempo kan tegenhouden, ja, fouten kan veroorzaken en ongedurigheid. Indien er in ons een gedachte is, die ons voortdurend blijft plagen, een impuls, die niet te overwinnen schijnt, dan zullen wij eerst moeten proberen daarmee af te rekenen. Men spreekt niet over het beklimmen van een berg, wanneer men nog geen beek kan overschrijden. Men spreke niet over een mystieke beleving van het Goddelijke, zolang men niet in staat is in zichzelf althans een redelijke rust tot stand te brengen. Alle middelen, die dit kunnen bevorderen, zijn voor ons geoorloofd, zolang ze geen aantasting betekenen van de wereld buiten ons: indien ze voor ons geen verwerpen van het Goddelijke inhouden.

In deze enkele, meer nuchtere argumenten - althans ik hoop, dat U ze als zodanig wilt beschouwen - heb ik getracht een nader licht te werpen op de procedure. Mag ik nu, voor ik beëindig, nog trachten enkele beelden te scheppen, voor U, die U misschien duidelijker maken dan lang en geleerd betogen, wat ik bedoel? Een mens schouwt naar de wolken. Ze trekken voorbij. Eerst wit en luchtig, dan somber en dreigend. De zon sterft weg, in de verte dreigt het onweer en de mens ziet het niet. Hij ziet alleen de wolken. Dan klinkt er een donderslag. De betovering is verbroken en de mens vlucht terug. Mystiek gezien overkomt ons vaak datzelfde. Je zoekt naar macht en kracht, je beschouwt de oneindigheid en je tracht de beelden daaruit rond jezelf te verweven tot een werkelijkheid. En je bemerkt niet, dat je andere werelden en sferen beroert en benadert. Tot een verschijnsel van die wereld je wekt tot dit bewustzijn en dan vlucht je terug. Een mens besluit om de wereld rond te trekken. Met een kleine boot begint hij een tocht over de oceaan. Eindeloos is de horizon, alleen gevuld met golvend water. De laatste meeuw heeft zijn groet geroepen. Zelfs de luchten zijn stil en ledig. Dan wordt die mens beangst. "Hoe lang nog?" vraagt hij zichzelf af. En hij vreest de dorst, die misschien zal komen, hij vreest het slinken van de voorraden en hij wil terugkeren. Maar keert hij terug, dan kan hij niet bereiken. De eenzaamheid en de angst moeten overwonnen worden. Men moet verdergaan, desnoods ten koste van alles, wil men werkelijk eindelijk aan de horizon een nieuw land zien opdoemen. Voor de mens, die naar een mystieke Godsbeleving zoekt, geldt hetzelfde. Het begin van onze overpeinzing brengt ons nog de afwisseling van de wereld, die wij hebben gekend. Nog zijn de beelden redelijk, doch langzaam maar zeker worden ze eentonig en traag, golvend als de golven van een zee. En dan weten wij niet meer of dit nu nog werkelijkheid is of dat het waanzin wordt. We vragen ons af of we nu op dit ogenblik eigenlijk niet dwaas zijn geworden en of we onze laatste grein van rede niet verspelen, wanneer wij zo verdergaan. Toch zul je moeten doorgaan, wil je je doel bereiken. Een doel, dat niet de rede doet verbleken, maar - integendeel - deze vult met nieuwe en vreemde, met ongekende schatten. Een mens droomt en zijn droom wordt eerst een statige tocht langs huizen als paleizen, door tuinen vol van bloesem, waarin vreemde vogels zingen, langs juichende menigten, die hem huldigen als een vorst. En dan ineens het ontstellende: Hij is niet goed gekleed. Hij is angstig, beschaamd. Zich schamende vlucht hij en weet niet waarom. Het

is een angst, die beknelt. Hij vlucht een huis binnen. De trappen bezwijken: de deuren openen zich niet: vuur laait: en waar hij ook gaat, steeds weer staat hij op een plein vol met mensen, omdat de dwaas de vrees heeft gekend. Zonder de angst was de schoonheid van het paleis blijven bestaan, had de geur der bloemen een kracht betekend in de slaap. Maar de angst, de verwerping a.h.w. van deze vreugde en deze beleving, die ergens uit een verborgen hoek van het "ik" komt, heeft het omgetoverd tot een nachtmerrie vol verschrikkelijke effecten. Wanneer de mysticus uitgaat, mag hij zich nooit afvragen: Hoe ben ik hier, wat betekenen ik hier? De realisatie van het "ik" t.o.v. de beleving betekent een je schamen, een je bewust worden van je onvolkomenheid, je bewust worden van je geestelijke armoede misschien ook en een vlucht. Een vlucht, die dan vaak een nachtmerrie wordt, omdat je dan eerst werkelijk gaat beleven al die sferen, die je zwijgend doorstegen hebt. Ken geen vrees, mysticus. God is rond je aan alle kanten, God is werkelijkheid. Er is geen enkele wereld, die je in de weg staat, geen enkele kracht, die je kan verdrijven. Er is alleen maar dat "ik" van jou en die Goddelijke Werkelijkheid, meer niet. Vlucht niet. God vervolmaakt je, naarmate je dichter bij Hem komt, ook wanneer je deze volmaaktheid tijdelijk weer zult moeten verliezen. Er is geen reden om je te schamen, er is geen reden om bang te zijn, dat jij niet goed genoeg bent. Wanneer je die angst kunt overwinnen, dan ligt het pad naar het licht open voor je. Zo niet dan vrees ik, dat je teleurgesteld zult zijn, vele malen weer.

Mysticus, mystica, het Godsbeleven is vlakbij, wanneer je moed hebt. Wanneer je de moed hebt om al deze schijnbare belachelijkheid terzijde te stellen: om je niet meer te gaan afvragen hoe of waarom: om te gaan zonder meer. Mystiek is het aanvaarden van het ongekende. Vergeet dat niet. En God is de openbaring van het ongekende en daarom ons doel. Alleen hierin zullen wij de vrede kunnen vinden en de kracht om voort te gaan. Alleen hieruit zullen we de krachten kunnen putten, die ons ver verheffen boven onszelf en die ons misschien een lichte weedom laten voor een paradijs, een ogenblik beleefd en weer verloren. Maar die ons ook weer het beeld geven van ons streven naar leven, een beeld - belangrijker nog -, van ons einddoel.

Het beleven van het Goddelijke in de mystiek is het wonderlijkste wat men kan ervaren. Het is ook het grootste geluk, omdat het je één maakt met het Ongeziene, omdat het een band vlecht, die altijd zal blijven bestaan en die nooit meer ten ondergaat. Ik hoop, dat het U ook eens zal gelukken dit wonder te beleven, dat ikzelf ken. En hiermede beëindig ik deze lezing.

NEGENDE LES - REALISATIE VAN HET IK

Ongeacht welke ervaringen die wij ook op geestelijk of stoffelijk gebied meemaken, zullen wij te allen tijde weer gedwongen worden deze ervaringen uit te drukken als een deel van ons wezen. Nu is de grote moeilijkheid, die juist in het mystiek streven voor ons allen bestaat, om een uitdrukking te vinden voor de stoffelijke en geestelijke waarden, die wij in het "ik" erkend hebben, op een zodanige wijze, dat ze op beide vlakken aanvaardbaar blijven. De geestelijke realisatie van het "ik" lijkt de doorsnee-mens misschien moeilijk. Toch is zij dit zeer zeker niet. Want op het ogenblik dat wij stoffelijke beweegredenen terzijde kunnen leggen - we behoeven ze niet eens uit te schakelen - kunnen wij een denkbeeld krijgen, een droombeeld misschien, omtrent hetgeen wij geestelijk zouden willen verwerkelijken. Ergens in ons leeft altijd, wanneer wij in de stof leven, een droom die ons verre velden toont van geestelijke grootheid, die een bijzondere relatie stelt t.o.v. de omgeving. Wanneer wij deze droom als kern nemen voor de realisatie van het "ik" voor zover dit het geestelijke betreft - kunnen wij stellen: Alle idealen, die ik stoffelijk kan erkennen bij een uitschakeling van egoïstische beweegredenen binnen de stof, zullen moeten worden gezien als delen van het geestelijk streven. Zonder de drijfveer van de geest, die zichzelf op de vervolmaking richt zouden deze idealen niet tot stand komen.

In de tweede plaats: Alle pogingen om te komen tot een speciale verhouding met de omgeving, waarbij het "ik" dus deelneemt aan het leven van die omgeving of uit zichzelf geeft aan die omgeving, is evenzeer een uitdrukking van de geestelijke behoefte om een kosmische eenheid ook binnen het eigen bestaan uit te drukken. De beelden die wij stoffelijk hieromtrent ontvangen, zullen - niet in hun uitdrukking of verbeelding maar wel in de kerngedachten, die eraan ten grondslag liggen - ons geestelijk "ik" ook zelfs stoffelijk redelijk kenbaar kunnen maken. Het tweede gedeelte van de realisatie van het "ik" betekent de noodzaak om ook het stoffelijk "ik" te erkennen. Dit stoffelijk "ik" moet dan worden gezien met een ogenblik terzijde stellen van geestelijke waarden. Allereerst blijkt ons dan, dat dit "ik" berust op een aantal stoffelijke behoeften. Deze stoffelijke behoeften zijn deel van het "ik", deel van het wezen. Zij kunnen niet terzijde worden gesteld. In de tweede plaats ontdekken wij binnen dit "ik" een zekere afkeer, een zekere neiging ook tot ontwijking. Ook deze waarden zijn deel van het stoffelijk "ik". Zij zijn voor ons over het algemeen in de vorm, waarin ze optreden, niet geheel aanvaardbaar. Wij dienen ons dus te realiseren, waar de onaanvaardbaarheid van deze angsten en deze verlangens schuilt. Veelal blijkt dan dat wij beheerst worden door opvattingen buiten ons bestaan. Het is niet ons eigen denken of streven, dat bepalend is voor onze houding t.o.v. dit stoffelijk "ik" maar wel de indruk, die de omgeving maakt. Anders gezegd: Het "ik" (stoffelijk) wordt beperkt in zijn uitingsmogelijkheden - wordt beperkt ook in zijn mogelijkheid tot ontwijking - door de noodzaak een bepaalde harmonie met de omgeving in stoffelijke zin te bereiken.

Wanneer wij deze waarden hebben vastgesteld, kunnen wij beginnen aan de eerste fase, die noodzakelijk is om tot een mystieke zelfverwerkelijking te komen. Daarbij hoort in de eerste plaats het onderzoek, waardoor de voornoemde punten duidelijk zijn geworden en wij enig inzicht bezitten in onze eigen persoonlijkheid. Het blijkt mogelijk om vele van de stoffelijke begeerten en angsten te sublimeren: d.w.z. ze een uitlaat te geven, die in overeenstemming is met de kernwaarde, die wij als deel van het geestelijk "ik" hebben erkend. Het doet er dan verder niet veel toe, hoe deze waarde op zichzelf tot uitdrukking komt. Alleen is het belangrijk, dat wij deze sublimatiemogelijkheid vinden. Zonder deze kunnen wij niet tot een zelfrealisatie komen, omdat een voortdurende strijdigheid tussen ons en onze omgeving plus een strijdigheid vaak tussen ons geestelijk en stoffelijk streven ons beletten onszelf te beleven als deel van de kosmos. De sublimatie behoeft niet een voortdurende toestand te zijn. Zij kan op korte ogenblikken bereikt, worden en dan binnen die ogenblikken het "ik" als eenheid doen ervaren met alle gevolgen vandien.

Na hetgeen wij thans hebben vastgesteld omtrent het erkennen van het "ik" in zijn ware gestalte, kunnen wij nu overgaan tot een poging dit "ik" zo zuiver mogelijk uit te drukken. U moet begrijpen, dat deze uitdrukking van het "ik" buitengewoon belangrijk is voor elke mystieke beleving, waar het "ik" als eenheid staande tegenover de Schepping en als eenheid - deelhebbende aan de Schepping - zijn volledige bewust zijn in die Schepping terugvindt met ik zou haast zeggen connotaties, die uit de eeuwigheid worden gemaakt bij elke persoonlijke beleving. De rijkdom van weten en begrijpen, de wonderlijk grote vrijheid en gelijktijdig het inzicht in onze beperkingen, dat wij bereiken, wanneer deze eenheid eenmaal in ons bestaat, maar voor ons een noodzaak. Hoe kan ik nu mijn persoonlijkheidserkenning maken tot een persoonlijkheidsrealisatie?

In de eerste plaats: Nadat ik de voor mij te sublimeren waarden in mijn stoffelijk bestaan heb aangepast aan mijn geestelijk streven, ga ik na, in hoeverre ik tevreden kan zijn met wat ik ben. Dit betekent, dat ik mijn huidige toestand zie als een reële basis voor geestelijk en stoffelijk verder streven. Het is dus niet een tevredenheid, die rust veroorzaakt, maar een tevredenheid, die erkent, dat hier een basis is gevonden, vanwaar de volgende trede op de trap der ontwikkeling bereikt kan worden. Nu zal ik heel vaak met dit sublimeren moeilijkheden hebben. Zoals ik reeds zei, een sublimatie gedurende een enkel ogenblik is voldoende voor een bereiking. Maar wij wensen de bereiking niet slechts als een eenmalig beleven. Integendeel, wij zoeken het als een voortdurend sterker wordende factor binnen onszelf, die ons voortdurend intenser in contact brengt met de kosmos en ons zo meer het mystieke wezen van de kosmos in onszelf doet beleven. Wij stellen dan, dat het sublimeren van verschillende lichamelijke drang- en driftverschijnselen plus verschillende lichamelijke angst- of ontwijkingsverschijnselen het best geschiedt als volgt: Ik tracht voor al datgene, wat ik in mijzelf als een verwerpelijke drang van de stof erken, een beeld te vinden, dat voor mij aanvaardbaar is. Over het algemeen blijft er een voorstelling, die wel mogelijk en wel aanvaardbaar is. Ik tracht deze dan vanuit haar gericht zijn op een enkel punt of enkele punten uit te breiden tot in een levenshouding tegenover de wereld. Ik tracht metterdaad ditgene te volbrengen ten opzichte van al het zijnde, zolang en waar het mij mogelijk is. Dit brengt met zich mede, dat ik vanuit een eenzijdige gerichtheid der begeerte ben gekomen tot een eenzijdige benadering van de natuur, die tevens onderworpen is - let wel - aan een proces, waarbij het zelfverwijt, het berouw, de wroeging worden uitgeschakeld en waar slechts gehandeld wordt volgens eigen beste geestelijk en stoffelijk weten.

Een tweede methode voor sublimatie vinden wij daar, waar wisselende lust- en onlustaspecten het stoffelijk wezen regeren. Dit kan b.v. plaatsvinden t.o.v. voeding. Wij vinden deze verschijnselen in de erotiek. Wij vinden ze daarnaast ook zeker in de sociale verhoudingen en de sociale rangorde uitgedrukt. Hierbij geldt steeds weer, dat ik lust en onlust moet leren afwisselen op een voor mijzelf aanvaardbare wijze om zo uit beide te komen tot een onthechtheid. Dit houdt dus in, dat de lékkerbek b.v. naast een culinair uiterst verzorgde maaltijd zich zal bepalen tot alleen voedzame maar onsmakelijke gerechten. Dat de liefhebber van roken, e.d. zich perioden van onthouding oplegt naast perioden van bevrediging. En dit kan voor alle andere punten evenzeer worden aangestipt. Daardoor komen wij tot een zekere onthechting, waarbij gelijktijdig het doel, waarmee wij de onthechting a.h.w. steeds weer nastreven, voor ons een sublimatie betekent. Want wat eens op zichzelf doel was, is ons nu tot middel geworden. Als middel betekent het een verwijdering van de normale betekenis van begeerte en zo eindelijk een verlossing van de begeerte met in de plaats daarvan een kosmisch aspect, waarin datgene, wat eens primair en stoffelijk werd uitgedrukt, nu als geestelijk en onstoffelijk t.o.v. de gehele wereld als bewustzijn wordt ervaren. Dit kan zeer belangrijk zijn.

Ook onze angsten zullen wij moeten sublimeren. Angst is over het algemeen een verschijnsel in het stoffelijk leven, dat de mens belet tot een persoonlijkheidsuiting te komen, dan wel hem dwingt zijn normale uiting voor een andere te verwisselen. Het is niet aanvaardbaar - vanuit een geestelijk standpunt -, dat ons gedrag niet bepaald zal worden door onze eigen wensen, maar door uiterlijke omstandigheden. Het is daarom goed, wanneer wij door angsten, e.d. gekweld worden, in de eerste plaats te stellen: dat deze angsten voor ons geen belang hebben. In de tweede plaats: dat wij slechts door deze angsten te overwinnen tegemoet

kunnen komen aan onze innerlijke behoefte aan zelfuiting. Naarmate wij meer moed hebben - ondanks onze angst - zal het concept, dat uit de overwinning van de angst geboren wordt, een meer kosmisch aspect verwerven. Ook op deze wijze is dus een grotere zelfrealisatie mogelijk.

Na deze korte en meer zakelijke omschrijving van punten moeten wij thans trachten duidelijk te maken, wat een realisatie van het "ik" in feite voor de mysticus betekent. En hierbij zal ik - evenals in de vorige lezing - moeten grijpen naar de omschrijving en het stemmingsbeeld: waarmee ik U dus eerder de gevoelsbeleving tracht te spiegelen dan een volkomen op redelijke waarden gebaseerd betoog te geven. Bij het volgende gelieve U dus daarmede rekening te houden. In jezelf verdeeld, kom je tot een voortdurende strijdigheid. In het "ik" is een bitterheid, die - voortdurend naar buiten tredend - de wereld schijnt af te stoten. Je vereenzaamt en zelfs in je zoeken naar je God heb je het gevoel, dat alleen maar een echo van het ledige terugklinkt, soms zelfs spottend. Een enkele keer vind je contact met andere entiteiten, een enkele keer vind je ook contact met andere mensen. Dit contact is niet bevredigend, omdat het te vluchtig blijft en het "ik" ondanks alles een voortdurende honger behoudt naar leven. Wanneer nu dit "ik" voor zichzelf heeft getracht een omschrijving te geven van eigen werkelijke eisen en verlangens, wanneer het daarnaast heeft getracht alle tegenstrijdigheden, die tussen stof en geest bestaan, tot eenheid te brengen, kan zich het volgende proces ongeveer afspelen:

Over het algemeen begint men met in het handelen een grotere vrijheid te nemen, die gepaard gaat met een innerlijke angst. Men zoekt intens naar een zelfuiting en vreest deze niet te vinden. Er zijn daarbij ogenblikken van bitterheid, ogenblikken van een absolute levensverwerping soms, maar op de duur het begrip: "Ik had niet anders kunnen handelen en zijn dan zo. Slechts zo ben ik waar en mijzelf en de consequenties daarvan moet ik dragen, omdat het beter is mijzelf te zijn als een eenheid van stof en geest dan te leven als een wezen in eenzaamheid. Is deze realisatie eenmaal ervaren, dan komt men tot een zich een gevoelen met het Al. De mens in de stof kijkt rond zich en erkent zichzelf in vele anderen. De problemen, die hij soms alleen scheen te bezitten, blijken nu plotseling de problemen van allen te zijn. En de oplossing, die hij in zichzelf meent te vinden, ziet hij gedemonstreerd in het leven van vele anderen. Het resultaat is een grotere zekerheid en gelijktijdig een zich meer beroepen op de geestelijke waarden dan tot nu toe.

Was het eerste proces nog een stoffelijk zoeken naar uitdrukking, de tweede fase brengt ons tot dit innerlijk gevoel van een-zijn. Je hebt het gevoel of je gevormd bent uit graniet, onverzettelijk en sterk, geladen met een kracht, die in staat is elke tegenstand te verbrijzelen. In deze kracht tracht je jezelf op te richten en de hemel in te schouwen. Dan lijkt het, of vanuit het "ik" vele fijne voelhorens worden uitgestoken, die overal in het Al iets beroeren. Met verwondering betast de mens voor het eerst het contact met de kosmos: Een wezen, dat veel meer is dan hijzelf en dat hij toch kan begrijpen. Een wezen, waar in zijn vastheid teloor gaat temidden van iets, dat tegelijk vluchtiger en sterker is. Het kost hem moeite om zijn innerlijke zelfverzekerdheid, zijn vastgevormdheid van persoon prijs te geven. Maar nu komt het resultaat van al het denken, van alle beleven en streven van de laatste tijd naar voren. Hij heeft geleerd, dat het noodzakelijk is ten koste van alles het geestelijke én het stoffelijk "ik" uit te drukken. Zo werpt hij zich eerst op de geestelijke ervaring.

Beelden van licht, een caleidoscoop van gebeurtenissen, soms zonder samenhang, een intens beleven van een kracht, waarvoor je redelijk geen verklaring hebt en gelijktijdig een gevoel van stoffelijke uitputting. Het is of men een zware dagtaak heeft volbracht. En terugkerend ervaart men een ogenblik het ledig zijn, nu niet meer als een leegzijn van gevoelens maar eerder als een leegzijn van krachten. Men zweeft in de wereld zonder betekenis, alsof de eerste windvlaag hem zou kunnen verplaatsen naar eigen willekeur. Dan begint het denken in probleemvorm. Men beeldt zich stuk voor stuk zijn eigen waarden weer in. Deze waarden lijken zo onbelangrijk en toch voelt men daarnaar te moeten terugkeren. Hernieuwd wordt het "ik" erkend in al zijn geledingen, hernieuwd grijpt men uit naar de kosmos. Maar nu niet meer als iemand, die zoekt, maar als iemand, die deel heeft áán. Niet meer het zoeken naar contact met kosmische waarden maar een beleven van kosmische krachten, die in het "ik" als een sterke mantel kenbaar worden en die het geheel van het eigen wezen afschermen voor al, wat er niet bij past. De vermoeidheid maakt plaats, voor een gevoel van innerlijk geheven zijn. De

slapheid en loomheid maken plaats voor een vibrerende energie, die - zonder het "ik" te overladen - een aangename tinteling in de ledematen achterlaat. Er is geen sprake meer van een warme mantel, die rond U ligt, maar eerder een gevoel, dat gij zelve warmte uitdraagt naar de wereld en zo alles tot leven brengt, wat tot op dit ogenblik dood scheen. Nu zal de mysticus, gedreven door zijn verlangen God te erkennen, het Geheim a.h.w. in zichzelf te openbaren, zijn God daarin zoeken. En het wonderlijke is, dat die God duidelijker dan ooit herkenbaar is in al het rond ons geschapene, omdat wij als eenheid niet slechts tegenover die God staan, maar met kracht, die vanuit ons vloeit, werken in die God, zoals die God op Zijn beurt onze kracht zelve is. Dit beleven legt de wereld voor U open als een kaart, waarop men alle afstanden kan lezen, alle hoogten, alle dalen zien. Het is of het leven zelf teruggebracht is tot een miniatuur, dat met een oogopslag kan worden overzien. Het is of alle beleven wordt teruggebracht tot een begrip, dat slechts kan worden uitgedrukt in licht en in vreugde.

Dit moment van zelf-ontruktzijn betekent in de terugkeer een dadendrang zonder gelijke. Die dadendrang zal over het algemeen gericht zijn op het helpen van de medemens, het helpen van medeschepselen, het tot bewustzijn brengen van de wereld of een bepaald deel ervan. Deze behoefte drukt zich nu niet meer uit in een streven zonder meer, maar in een overtuigend kunnen. De mysticus, verenigd met het Ongekende, dat men God noemt, wordt tot de mirakelwerker op aarde. Door de innerlijke eenheid, die hij heeft bereikt, vloeit de Goddelijke Kracht van hem uit naar alle kanten: niet brengende wat de mens verlangt, niet gedreven door een wilsdaad van de mysticus zelve, maar a.h.w. dóór hem en toch vanuit eigen weten (dus Goddelijk weten) al datgene bewerkstellende, wat Gods Schepping meer tot eenheid kan maken. De realisatie van het "ik" heeft op deze wijze een voltooiing gevonden. Want eerst wanneer het "ik" zijn eenheid met het Goddelijke voor zich als werkelijkheid gevoelt en uit deze eenheid als een handelend wezen optreedt, kunnen wij zeggen onszelf te kennen. Het begrijpen van de kosmos zelf is een noodzakelijk deel van de realisatie van het "ik". Deelzijdende van de kosmos zullen wij het totale begrip der kosmos in onszelf kunnen bevatten. Ook hier moet ik weer grijpen naar een beeld en zal trachten U te schetsen, hoe men dit kan ondergaan.

De mens, niet meer gekweld door de eeuwige ontevredenheid met zichzelf, maar gedragen door het bewustzijn, dat hij geestelijk en stoffelijk naar zijn beste weten handelt ten goede voor geheel de wereld, verlaat een ogenblik de beperking van eigen gedachten. Het begint met een dwalen, waarbij de ene gedachte schijnbaar zinloos de andere volgt. Het is een dagdromen geworden en een sluimering, waarin beelden zich beginnen op te bouwen. Een ieder benadert de kosmos vanuit zichzelf. Zo begint het "ik" zichzelf eerst te zien als groot en machtig, heersend over de wereld: dan als zijnde de wereld, als zijnde de zon. En zo doorloopt men fase na fase, tot het lijkt of de gehele sterrenwereld draait rond de kern van het "ik". Hier ligt een groot gevaar. In dit mystieke beleven van de kosmos zou men kunnen zeggen: "Ik ben het middelpunt." en daarmee falen en terugvallen tot de diepte van bekrompenheid, die in een onvolledige zelfrealisatie gelegen is. Maar wie begrijpt, wie beseft: "In al deze fasen van mijn droom ben ik slechts de uiting van de Kracht, die in mij zelve leeft, die het leven zelve, de kosmos zelve is." die beleeft het wonder, waarin langzaam de sterren doven en het duister van een eeuwige nacht wordt tot een sidderende trilling van licht, waarin alle tijden zich gelijktijdig openbaren. Niet meer trekken de sterren banen van licht, getekend in een geometrisch patroon, zich centreren op het punt van waarneming. In de wonderlijke wegen, die men beschouwt, is geen werkelijk begrip meer mogelijk. Men weet niet meer: Dit zijn sterren en dat planeten: hier was leven en daar slechts de barre kilte van een dood, die ten hoogste een microscopisch leven nog een ogenblik rustplaats kon bieden. Men ziet het geheel. En in het geheel schrijven de vurige tekens de formule van het "ik", de formule, die uitdrukking geeft aan zijn wezen. Maar binnen zijn eigen wezen is eenheid met het zijnde.

Het is een symbool. En wanneer hij terugkeert van deze verre reis, verwonderd, een ogenblik dromend nog, dan heeft hij een nieuw gebaar gevonden. Dan draagt hij in zich als een heiligdom een reeks van klanken. Dan ziet zijn oog daar, waar anderen slechts de natuur zien, plotseling weer de schematische aanduiding van datgene, wat hij in het Al zag. Dan weet hij: Ditzelfde patroon, gezien als de kern van de kosmos, als het leven zelve, is uitgedrukt in alle

dingen, leeft in alles. En zo - uit de beschouwing van de kosmos - kent men het "ik" met zijn vele, schijnbaar wonderlijke wegen, zijn daden, die zinloos schijnen en zijn gedachten zonder grond: en hij ziet hoe dit al tezamen een eenheid vormt die volmaakt is. Dan te zeggen: "Niet ik ben dit, dit is de schepping, die zich in mij openbaart." en te aanvaarden de leiding, die gelegen is in de innerlijk behouden klank, in het innerlijk gekende symbool, is de uiteindelijke bereiking van de mystieke mens. Het "ik", in een voortdurend bewustzijn van eenheid met het Al, is niet meer ego noch superego. Het is één met God.

Deze beleving is misschien niet voor ieder mens onmiddellijk in de stof bereikbaar. Maar een ieder, die er ernstig naar streeft, kan binnen enkele jaren de eerste fasen voor zichzelf verwerklijken en beleven. Degene, die intens hiernaar verlangt en alles doet om dit te bereiken, zal in zich een kracht kennen, die het thans schijnbaar onbereikbare zo nabij brengt, dat men weet: Slechts een enkele schrede ligt nog tussen mij en de volmaakte aanvaarding van het zijn.

Al is deze lezing misschien kort, zo beveel ik haar toch nadrukkelijk in Uw aandacht aan. Want zij is een belangrijke schakel in onze lezing, zij is een nog belangrijker schakel in Uw eigen mystieke ontwikkeling, zo U deze weg tot bewustwording mocht verkiezen.

TIENDE LES - MYSTIEKE VOLMAAKTHEID

In de mystiek is ons streven een beleven van de kosmos, een éénwording met het Scheppende Principe. Dit te bereiken is vaak zeer moeilijk, ofschoon er voor ons soms ogenblikken zijn, waarop wij deze mystieke verwerkelijking toch praktisch reeds kunnen beleven, zelfs in een lagere sfeer, zelfs in een stoffelijke wereld. De volmaakte mystieke beleving, het volmaakte mystieke zijn is in de eerste plaats wel een totale vervreemding van het eigen "ik". Wij hebben onze persoonlijkheid met al zijn kwaliteiten en eigenschappen. Zolang deze eigenschappen bepalend blijven voor de wijze waarop wij de wereld bezien en beleven, is het praktisch onmogelijk te komen tot een reëel, een praktisch mystiek beleven, dat het "ik" verheft boven alle beperkingen. En juist dit, gaat boven de beperkingen, het doen wegvallen van de grenzen, zal ons doel moeten zijn. In de eerste plaats zullen wij dus het "ik" met zijn begeerten en zijn angsten moeten achterlaten. Wanneer je langzaam maar zeker kunt wegdromen in een steeds intenser gevoelsbeleving, waarbij het Goddelijke steeds duidelijker zichtbaar en kenbaar wordt, benader je een toestand van vrijheid. De volmaakte mystieke beleving, het volmaakte mystieke wezen is deze vrijheid, die over alle tijd en alle ruimte regeert. De volgende fasen kunnen ertoe leiden.

Ten eerste. Terwijl men normaal - dus redelijke denkend voor de wereld, redelijk ervarend voor de sferen - zijn eigen bestaan voert, ga je dit bestaan met alle banden, die daarmee verbonden zijn, in jezelf vergeten. Je blijft wat je bent. Het volmaakt mystieke beleven is niet een veranderen van toestand uiterlijk, maar een veranderen van aanvaarding innerlijk. Op het ogenblik, dat wij ons verbonden voelen met grotere krachten, worden wij langzaam maar zeker ontruikt aan al datgene, wat wij normaal kennen. Het "ik" vraagt niet meer, het eist niet meer, het vreest niet meer. Het ondergaat en constateert met een grote verwondering. Het is deze grote verwondering, die ik in de eerste fase zou willen noemen op de weg naar volmaakt mystiek beleven. Want juist door deze verwondering geven wij ook onze eigen mening prijs. het eigen oordeel, zo nuttig als dat is in onze eigen werelden, zo noodzakelijk als het is voor onze bewustwording, is voortdurend een beperking, wanneer wij het Goddelijke zelf trachten te aanschouwen en Daarin trachten te leven.

De volgende fase brengt met zich een langzaam maar zeker zich één voelen, maar op een vreemde ongekende manier. Het is alsof je plotseling zozeer vertakt, dat al het leven rond je door jou beroerd wordt. Alles schijn je gelijktijdig te aanvaarden en te beleven. De verveelvuldiging van ik-beleving, uitbreiding dus over vaak een hele wereld of vele werelden, brengt ons tot een steeds sterker besef van de kern van de levenskracht, die in dit alles schuilt.

Hebben wij ook dat bereikt, dan zal de derde fase met zich brengen dat het leven als verschijnsel door ons terzijde wordt gezet. Het interesseert ons niet meer, waarmee wij verbonden zijn. Het interesseert ons zelfs niet meer, dat wij bestaan. We ondergaan alleen de grote intense vloed van leven. En deze vloed van leven gaat eigenaardig genoeg gepaard met een weten, waar wij niet om vragen, een weten waar wij ook niet naar teruggrijpen. Het is voldoende te erkennen, dat het weten er is. Wij hebben het gevoel of wij niet meer zijn en toch elk feit - ook ons eigen leven en alle levens, die daarmee verbonden zijn - onmiddellijk kunnen vinden en voor onszelf volledig doorleven, zonder enige hinderpaal, zonder enige pauze, zonder enige verandering.

Hebben we dit gevoel ook gevonden, dan komt het laatste: Het erkennen van de band, die tussen de feiten, die in dit weten voor ons beschikbaar liggen, bestaan. Het is wel degelijk een erkenning. Er zijn dus nog wel redelijke processen mee verknoopt, althans vanuit een stoffelijk standpunt geredeneerd. Maar toch gaat het geheel ver boven al hetgeen redelijk genoemd kan worden, omdat geen enkele eigen ervaring meer telt, geen enkel weten meer telt en de gehele Schepping wordt ervaren als een eenvoudig zijn, het "ik". De volmaakt mystieke beleving kan

dus worden gezegd te zijn een verwerkelijking van het "ik", en wel op zodanige wijze, dat het volledig congruent is met de Scheppende Kracht, dus zich volledig dekt daarmee en op alle punten volledig daarmee verbonden is. Die toestand is niet zo gemakkelijk te bereiken. Wij zijn nu eenmaal niet geschapen als geheel. Wij maken een deel uit van de Schepping en hebben daarin een bepaalde plaats. Maar het begrip van het geheel kan ons ver boven ons eigen wezen verheffen. En daardoor ontstaat dan dit intens weten omtrent het geheel, het totale.

Nu zult U begrijpen, dat wijzelf nooit het volmaakte mystieke wezen kunnen zijn. Het feit alleen, dat wij - geschapen zijnde, opgaande tot God misschien - nooit identiek kunnen zijn met God, betekent dat het mystieke wezen van de mens en ook van de geest, nooit de volledige volmaaktheid kan benaderen. Er blijft altijd een grens, Deze grens echter bestaat niet in het beleven. Voor het beleven kan deze grens wél wegvallen. Het volmaakte mystieke wezen moet worden omschreven als een adem, die in alle dingen doordringt. Onkenbaar misschien in zichzelf manifesteert het zich in alle dingen. Het wordt tot een werkelijkheid, ook in het onvoorstelbare. Al wat onmiddellijk met deze kracht, met dit wezen in aanraking komt wordt er deel van, onverbrekkelijk en voor altijd. Het is onmogelijk te zeggen, dat de vormen veranderen, want dit geschiedt niet, tenzij in enkele sferen, waarin licht en kleur regeren. Voor U kan een voorwerp volledig gelijk blijven en toch kan de volledige intensiteit van het grote mysterie, van de Goddelijke Kracht, daarin geuit zijn. Wij noemen deze Goddelijke Kracht "het volmaakte mystieke wezen," omdat zij - verborgen zijnde -, te allen tijde zich volledig op elk punt van haar zijn aan ons kan openbaren.

En nu komen wij misschien tot een punt, dat velen van U te religieus zal lijken. Toch moet ik het hierbij insluiten. Het is mogelijk voor beperkte wezens, zoals wij, om tijdelijk deel te hebben aan dit mystieke volmaakte Wezen. Wij kunnen dus één worden met b.v. deze adem Gods, deze doordringende kracht, die overal bestaat. Voor elk van ons zal dit door een ander gebeuren kunnen worden gerealiseerd. In sommige kerken probeert men een dergelijk gebeuren te bereiken b.v. door een avondmaal. In andere groeperingen zoekt men het in de absolute afzondering. De wijze waarop is van geen belang. Het mystieke wezen, de inhoud van alle geheimen, kan in ons, wezen zich onmiddellijk openbaren. Het leeft in ons, maar kan door ons, zoals het in ons bestaat, niet gerealiseerd worden. Eerst door een contact met buiten ons bestaande krachten en waarden, waarin dit mystieke wezen zich openbaart, wordt het ons mogelijk gemaakt onszelf te kennen. En dan kan er worden gezegd, dat het mystieke wezen in de mens zich openbaart in zeven trappen.

De eerste trap is een betrekkelijk simpele. Het is een erkennen van een eenheid met het zijnde. De tweede is het in de praktijk brengen van de eenheid en zo een zich volledig aanpassen aan het zijnde. De derde fase doet ons het "ik" meer verliezen. Wij zijn één geworden met het doel van het zijnde en zijn in al ons streven en denken een verwezenlijking van de Scheppende gedachte. De vierde trap brengt ons dan tot het beleven van de Scheppende gedachte. Wij trachten niet meer haar uit te drukken: wij weten nu, dat streven geen zin heeft. Ons streven was alleen noodzakelijk om ons zover te brengen, dat wij één konden zijn met deze gedachte. Nu deze gedachte bekend is, vindt in de volgende fase, die ik niet afzonderlijk wil noemen, een vreemde aanpassing van het eigen bestaan plaats. Het is, of zelfs de vorm van een lichaam, de wijze, waarop een geest bestaat, zich wijzigt. Alles wordt teruggedrongen tot de oervorm. Maar deze oervorm kent in zich alle potenties, die erin gelegen zijn. Geen vaste vorm, geen vaste kenbare waarde, maar de mogelijkheid om al deze waarden te realiseren.

De laatste stap brengt ons tot het erkennen van een wil, die boven de onze staat. Een wil, die wij volledig aanvaardden en waarin wij opgaan. Hierbij is de potentie die in ons wezen is gelegen door alle tijden heen, een onmiddellijk instrument geworden in de handen van de Schepper. Een werktuig, waardoor Hij Zijn Schepping a.h.w. gestalte geeft. Waardoor Hij, wanneer ook de tijd en de ruimte voor ons verbleken, Zijn volmaaktheid openbaart in Zijn eigen wezen, waarvan wij deel uitmaken. Is het moeilijk U dit alles voor te stellen? Maar als we dan een ogenblik teruggrijpen naar b.v. stoffelijke condities, dan zou ik U willen vragen, of U misschien niet een enkele maal het gevoel hebt gehad van volledig vrij zijn. Zo vrij, dat er geen grenzen bestaan. Zo krachtig, dat gij werelden zoudt kunnen hanteren. Zo vreugdig

vooral, dat het lijkt, of er geen verdere bron van vreugde ooit meer in het leven kan ontstaan. In het leven van de meeste mensen, in het bestaan van elke geest komen deze momenten voor. Wanneer zo'n moment komt, hebben wij daarmee dus voor onszelf een fase gerealiseerd, hebben wij als het ware één schrede vorder gedaan op het pad der mystieke bewustwording. De raadselen, die het volmaakte mystieke wezen omvat, zijn voor ons onoplosbaar. We moeten dit goed begrijpen. Onoplosbaar, omdat wij - als deel - niet in staat zijn het geheel redelijk te kennen, slechts om het te ondergaan en het te doorleven. De vragen dan, die in het perfect mystieke wezen behandeld zijn, bevat en uitgedrukt: "Wat is bestaan? Wat is God? Wat is de kern van het zijn?" deze drie vragen - schijnbaar gelijk - geven de drie grote gebieden aan waarin ons leven uiteen valt.

Want "Wat is zijn?" betekent het raadsel van de levende krachten. En zelfs indien wij dan teruggrijpen naar de oude wijsgeren, die zeggen, "Alle leven is een Goddelijke gedachte," hebben wij nog niet voldoende gedefinieerd. Want een gedachte, zoals die der mensen, kan God niet hebben. Wij hebben slechts benaderd en geprobeerd vast te stellen, dat het leven zelf geen vaste waarde is. Het is een uiting.

"Wat is God?" Wie van ons kan zeggen, wat God is? Wij kunnen ons God alleen voorstellen als een wezen. Maar een wezen betekent een begrenzing. En alle kracht zelf, voorzover door ons is na te gaan, is onbegrensd. Wij weten dat er tussentrappen bestaan, dat veel van hetgeen wij God noemen slechts een klein deel is van een groter bestaan, een grotere schepping. We weten zelfs, dat dit heelal niet het enige is. Maar het wezen Gods doorgronden kunnen wij niet. Dit zou betekenen, dat wij een uitdrukking zouden moeten vinden voor iets, dat ruimteloos, tijdloos en gelijktijdig alomvattend is. Dat is onmogelijk.

En dan "Wat is de kern van het bestaan?" Wij zeggen op aarde meestal de wil Gods. En in andere gevallen zeggen wij: de noodzaak van God om zichzelf te uiten, ofschoon we niet eens weten, of er voor God wel een noodzaak kan bestaan. Zeker is het, dat wij dit kernpunt nooit zullen kunnen beroeren, tenzij het is: het bestaan, de potentie. die te enigerlei tijd tot een uiting dringt en dwingt. Het mystieke wezen, dat volmaakt is, is het antwoord zelf op deze vragen. Het is alle leven. Het is God. En het is de kern van het bestaan, omdat al het bestaande uit dit wezen voortvloeit.

Wanneer je dit alles beschouwt, word je je bewust van een zekere machteloosheid. Machteloosheid, omdat je eigen middelen niet toereikend zijn om zelfs maar de inhoud van de vragen geheel te beseffen, laat staan een aanvaardbaar antwoord te geven, dat werkelijk inhoud heeft. Voor ons is daarom de benadering van het mystieke wezen, dat zijn volmaaktheid heeft benaderd of bereikt, alleen mogelijk langs de weg van gevoel, ondergaan.

Het ondergaan van de grote kracht betekent, een wegvallen - ik kan het niet genoeg herhalen - van alle rede. Het verstand is een zo onvolledig middel, dat wij daarmee niet ver kunnen komen. Zelfs het kennen van de sferen kan ons daarbij absoluut niet helpen. Maar wij kunnen dingen voelen, doorvoelen en beleven, ook wanneer ze voor ons zelfs geen voorstelbare werkelijkheid zijn. Wij kunnen de kracht ondergaan. Dit ondergaan van de kracht met uitschakeling van alle punten, die nog persoonlijk genoemd kunnen worden, is onze enige weg om het volmaakte mystieke wezen te benaderen in het volmaakte mystieke beleven.

Alle begrip der mystiek is een begrip voor een gevoelsbeleven, dat het redelijke te boven gaat. Alle mystiek zelve is een doordringen in geheimen. Maar een doordringen in geheimen, niet langs de weg van het kennen, maar van het beleven. Om ons dit steeds weer voor ogen te stellen zou ik een ieder, die de mystiek tot deel van zijn eigen geestelijk streven maakt, willen aanraden zich één spreuk regelmatig te binnen te brengen. Dat is n.l. dit: "Elk geheim voor mij is een onbegrip. Maar begrip is niet noodzakelijk om te beleven, begrip is niet noodzakelijk om één te zijn met God." De rede en alle middelen, die we bezitten om te denken en te handelen in onze werelden, zijn eigenlijk voor ons van minder betekenis dan we denken. Wij menen zelfstandig te handelen, wij menen zelfstandig te volbrengen en beleven dan ook inderdaad vrijelijk en persoonlijk. Maar, - let wel - beléven, niet handelen.

Onze handelingen en wel de betekenis van onze handelingen in het totaal der Schepping is wel degelijk reeds vastgelegd vanaf den beginne. Dat wat wij zullen zijn in de wereld voor anderen

staat vast. Dat wat wij zijn vanuit een Goddelijk standpunt, is vanaf het begin af aan vastgelegd en hetzelfde. Slechts onze realisatie daarvan kan veranderen. Wij hebben dus niet de taak om ons zelf te vervormen of te veranderen. De mysticus begrijpt dit. Hij tracht juist vóór alles zichzelf te zijn. Maar in dit zichzelf zijn doet hij geen beroep meer op de tijdelijke en uiterlijke waarden. Hij gebruikt deze slechts om de noodzaak van leven in beperking, die nu eenmaal bestaat, zo goed mogelijk te volbrengen. In zich zoekt hij naar zijn ware vorm, zijn ware gestalte. Deze ware vorm of gestalte is een deel van het geschapene. Hoe, dat kunnen wij nooit zeggen. Iemand, die onbelangrijk is, kan een belangrijke pijler zijn waarop een groot deel van de Goddelijke uiting berust. Mensen, die belangrijk schijnen te zijn in een wereldgeschiedenis, die belangrijk zijn, misschien zelfs later in de geest en desnoods regeren over een sterrennevel, kunnen onbelangrijk zijn vergeleken misschien bij een enkel stofdeeltje dat de bepaling is van de werkelijke verhouding volgens het Goddelijke.

Het heeft geen zin het redelijke terzijde te stellen, wel echter moeten wij het redelijke steeds terugdringen tot zijn ware plaats. Deze ware plaats is: Het ons mogelijk maken in onze eigen wereld te leven en toch te komen tot een aanvoelen van - en zo mogelijk zelfs een doorleven van - het Goddelijke. Al hetgeen wij rond ons zien heeft vele betekenissen: niet slechts één. Elk gebeuren heeft tien-, twintigvoudige inhoud, ofschoon wij er één, ten hoogste twee zien. Wij kunnen nooit bepalen met de rede, wat dit nu werkelijk is. Indien wij echter doorvoelen, zullen wij de essence van alle mogelijkheden en alle betekenissen in één samengevoegd vinden. Het is onze taak dit mystieke beleven steeds weer te ondergaan. De samenvoeging van het onbekende in één waarde, die voor ons Goddelijk is en God openbaart.

Dan kunnen we weer terugkomen op het volmaakt mystieke wezen. En zeggen dat voor ons het volmaakt mystieke wezen bereikt is op het ogenblik, dat wij het totaal van de betekenissen, die in de Schepping bestaan aanvoelende - en in ons doorvoelende en dus ook belevende - één zijn met het geheel. Op dit punt waar niet meer sprake kan zijn van beperking, maar alles zich in een één-zijn met God concentreert binnen dat deel van de schepping, dat wij zijn volgens Zijn wil, hebben wij bereikt.

Dan zijn wij ook het volmaakte mystieke wezen. Wij zijn het niet, omdat wij de Schepping zijn of de Schepper. Wij zijn het wel, omdat in ons, zoals in alle punten van de schepping, volledig en geheel de geheimzinnige kracht is uitgedrukt, die alle leven heeft doen ontstaan en in stand houdt. Al, wat wij vanuit deze kracht zullen volbrengen, is een volledige openbaring en uiting van de schepping, niet meer zijnde een ik, beleven of een streven door het "ik", maar een "ik", dragende de Goddelijke Wil, vervullende de mogelijkheden en omstandigheden, die buiten eigen bereik schenen te liggen op een wijze, die het stempel der volmaaktheid zet in andere delen der schepping. Veel van de grote meesters en gezondenen waren één met het volmaakte mystieke wezen. En eerst in deze eenheid konden zij worden tot kosmische krachten, die - beperkt in hun werking - bewust waren van het geheel.

Indien gij in de mystiek Uw heul zoekt, doe dit dan vooral niet op een persoonlijke wijze. Het zal U weinig baten. Het zal U hoogstens stellen voor steeds nieuwe problemen en moeilijkheden. Maar indien gij in de mystiek wilt zoeken naar het beleven, het innerlijk beleven, dat U vrij maakt, indien gij wilt zoeken naar deze eigenaardige vitaliteit, deze eigenaardige kracht, die U de wereld doet liefhebben en meer doet beseffen dan zij U toont, dan hebt gij de goede weg.

Dan kunt gij in alle dingen, en te allen tijde voortdurend verbonden zijn met de Oneindigheid. Dan zult ge in de beelden en flarden, die uit die Oneindigheid zich zelfs in Uw beperkte wereld openbaren, steeds meer de kracht vinden om meer en meer daarin op te gaan. Ge zult dan uit het volmaakt mystieke beleven de perfecte eenheid realiseren en in deze realisatie ondergaan als een "ik", dat lééft én streeft. Maar gij zult triomferend over alle tijd, alle ruimte, ja over al het zijnde zelfs tot een eenheid komen, die niet beperkt kan worden, zelfs niet door een uitblussen van het Al. Slechts indien God zou kunnen sterven, ondergaan en verdwijnen in het Niet, is het mogelijk, dat ook gij, tot mystieke eenheid met God gekomen, zoudt ondergaan. Maar dit is voor ons onvoorstelbaar. Dit is irreal. God is immers eeuwig.

Dan kunnen wij door ons mystiek beleven te allen tijde een steeds meer bewust deel van de eeuwigheid uitmaken, langzaam maar zeker wetend, waar wij behoren, wetend ook hoe te

handelen zonder daarbij nog zelf te streven of te denken. In de openbaring van het volmaakte Wezen, de Schepper Zelve, de Algeest in ons, is onze taak ten einde, is onze weg volbracht. Dan zullen wij - onverschillig waar wij bestaan - in onszelf slechts kennen, wat wij nu nog noemen geluk of vrede, maar dat misschien beter kan worden uitgedrukt door: eenheid.

NOOT

Met de uitdrukking "de mysticus is een dromer" wordt hier bedoeld op het standpunt, dat een stofmens hier tegenover zou innemen. Ik stel er echter prijs op te constateren, dat het ervaren werkelijk is en dat de uiting, die men daaraan voor zichzelf geeft en steeds zal geven, niets anders is dan een vergroting van eigen werkelijkheid en eigen wereld. Dit past echter niet bij de wetten of regels, binnen eigen wereld bekend. Vandaar dat veel van hetgeen voor de mysticus volkomen reëel is, slechts een schim of een droombeeld is voor de anderen, die in zijn wereld vertoeven.

En dan moeten we hiermede deze cursus eindelijk sluiten. Vrienden, het is ons allen een genoegen geweest voor U en met U te mogen werken. We weten, dat sommigen van U hiervan veel hebben kunnen opsteken, anderen minder hebben meegemaakt. We hebben gegeven wat we dachten te kunnen geven. We zijn dankbaar voor al, wat we in U hebben mogen bereiken, ook al was het misschien niet altijd voor U iets, wat vol van betekenis leek.

We hopen, dat hetgeen U in dit afgelopen jaar hier hebt mogen ontvangen, voor U niet alleen maar een reeks van wijsheden betekent, of misschien een reeks van interessante avonden, maar een innerlijke mogelijkheid om dichterbij de vrede, om dichterbij de innerlijke rust, waaruit wij uiteindelijk tot het Goddelijke kunnen komen. Want hoe wij ook gaan en wat wij ook doen, hoe vreemd soms onze wegen mogen lijken, hoe zonderling soms datgene, wat het lot ons schijnt te schenken, er is één doel en één weg naar God. En deze kunnen we bewust gaan, wanneer we in onszelf steeds weer vrede weten te vinden en een begrip voor al het kosmische, dat ons omringt. En dat heeft U niet alleen van mij maar van al degenen, die aan deze cursus hebben meegewerkt als sprekers en als helpers.

Wanneer het nodig is, en ons is de mogelijkheid gegeven, zullen wij allen proberen om U te helpen, maar daarvoor moet U zelf - ook al iets van het lichtdragende - uit Uzelf positief streven, willen wij iets voor U kunnen doen. Wij hopen, dat U dat mogelijk zal zijn en het ons gegeven zal zijn U misschien nog verder te geleiden en U misschien nog meer inzicht, meer vrede en meer kosmisch geluk te geven.